

309290

ప్రతిదినము ప్రకటింపబడును

VOL. 4. } చెన్న పట్టణము 1918 సం॥ మార్చి నెల 30 వ తేది శనివారము } No. 299
 వంతుము. ౪. } పింగళ నామ సంవత్సర ఫాల్గుణ మాస బహుళ తృతీయ 3. } సంచిక ౨౯౯

బాధాపీడితులకు వరము: ఐనోడిక్ సహితమైన డా॥ పి. డి.

సావంతుని వనోపధిసారసపరిల్లా

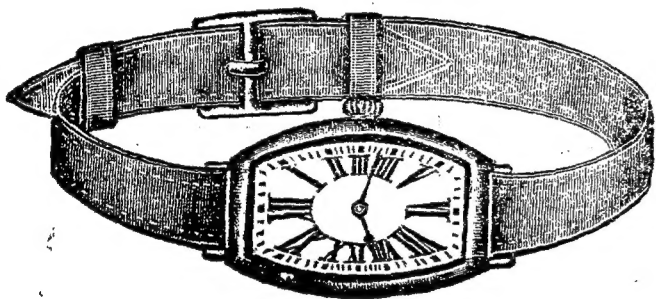
అనంతరపు రక్తములను జనించు గాఢమలకు కీరమునంటి మందు. కుతులను, మచ్చలను, గండ్లములను, చండ్లను, ప్రాంతోత్పలను అన్ని విధములను గలవిని చిత్తరంగములకు పోగొట్టెను.

మిక్కిలి శక్తివంతమైన కత్తుల త్రావెలు (18)

అనంతరపు వనోపధిసారసపరిల్లా నుండి మిచ్చుట నిర్మించుచు, సహజమైనను మధ్యవర్తిని అన్ని విధములను పోగొట్టెను. కీరమునంటి పాదరంగములను, చిత్తరంగములను, కాస్తూరిరంగములను పోగొట్టె కత్తులను ముద్రకరమును, కీరరంగములను గలవిని 16 కోట్లలకు మించుటకు 4 కోట్లల బుడ్డిలో అమ్మబడును.

ప్రావైటరు:— పి. డి. సావంత్. 144, ఫనావడి, నెం 2 బొంబాయి.
 Proprietor P. D. SAVANT, Fanaavadi. No. 144, No. 2, BOMBAY.

ఒక నిమిష మాలస్యమైనను!

(1049)

ఒక గంట ఆలస్యమైనట్లే!

ఎలక్ట్రా వాచ్‌లు

క్షణమైన ప్రాంతానికి ముఖ్యము. ఏ దేశముననున్న ఏ స్థలమునను యుంచినను సరిఅయిన గంటలను తెలుపును. భూసైన్యములకును, వావికాదళములకును,

వ్యాయామ క్రీడాకరులకును అనుకూలించును.

గడియారములు పెక్కు రకములు మావద్ద గలవు. నమ్మకమైనవి. చాల స్వల్పధరలు. సాగునైనవియు, అందమైనవియు సరిమైనకాలమును చూపునట్టివి గడియారములను స్వల్పము చేయగలవారము. జేబులో వేసికొనుటకును, మోటారుబుడ్లకును, వేటకును, ప్రయాణమునకు కుకయోగించు గడియారములు కలవు.

అందఱి వద్దను దొరుకగలవు.

ఏజెంట్లు:— జి. ఇ. సంపత్తు శెట్టి అండుకో, ఎన్ స్టేషను, మదరాసు.

NOT PHYSICAL ALONE, BUT FUNCTIONAL, SEXUAL AND NERVOUS TOO.

Hence, one and all ought to try to preserve it in the heyday of Youth, guard and insure against its loss as a precautionary measure, and obtain and regain it, at any age and at any expense, if already lost, through any cause whatsoever. How? By a timely use of the world-renowned mechanical device called "E" manufactured on Dr. Bier's Principle of Hypoosmotic Treatment by Messrs. Huston Brothers Co., of Chicago U. S. A. priced at Rs 15 only (packing postage &c, charged extra) sent all over, highly recommended by several leading medical authorities of the East and the West and countless numbers of gratified cured patients.

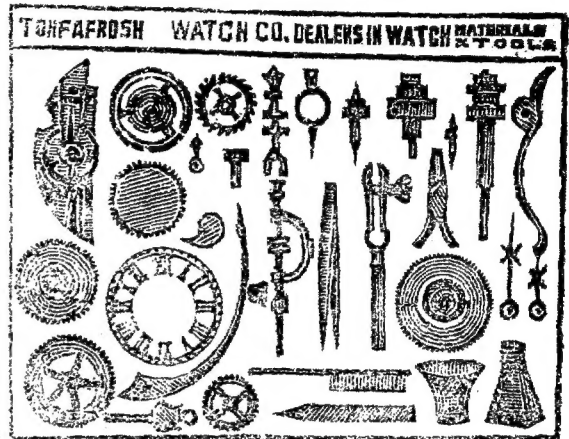
Why? because if other wise, the Man who does not possess this necessary attribute of life is only a so called Man.

Absolute secrecy guaranteed. Correspondence only in English: write to-day, in all confidence if really interested of [669]

free descriptive literature regarding this marvellous cure, especially mentioning the "Andhra Patrika" to the Erectuss (A. P. DEPT) Sole Agency for the East, Batala (Punjab) India.

కృతుల గు

చిత్తముగా పంపబడును.

TOHFAFROSH WATCH & Co.,
 Dealers in Watches Materials, Tools
 BHENDI BAZAAR, Post No. 9, BOMBAY
 (831) ఈ క్రితములు అంగణభావ శాస్త్ర ప్రాయశ్చయము.

AWARDED
 GOLD MEDAL 490
 IN THE
 BARODA EXHIBITION
 For its Sweet Lasting & Delightful Smell

TO
 THE WORLD-RENOWNED
 OTTO PARASTAN (REGD.)
 Therefore, please just try and enjoy.

Prices: 1/2 oz. 1 dram 1/4 dram. Card.
 2-0-0 0-12-0 0-8-0 0-1-0
 Sample Free on sending 3 annas postage Stamps.

ALSO, PLEASE TRY OUR
 PARASTAN HAIR OIL [REGD.]
 Free from mineral oils. Best for the Hair.
 Prize Rs. 1, and Postage Extra.
 Sample Free on sending 1 anna postage Stamp.

The Parastan Perfumery Co.
 No. 1, PYDHONIE, BOMBAY 3.

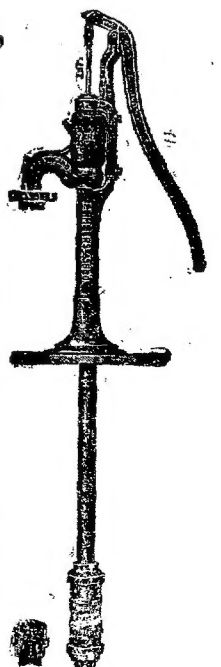
K. B. JOSHI & Co,
 32, Hornby Road Fort,
 BOMBAY.

LARGEST HAND PUMP

Our 3 inch Pump is the largest available Hand Pump on the Market. Very useful for Shallow Water. Large capacity to suit small irrigation write for particulars and prices (537)

ALSO

Hand Pumps for very deeps wells up to 150 ft; Tank Pumps of new pattern, ready in stock Write at once for further particulars.

సుందరము! స్వదేశీయము!! ఉపయోగము!!!

అందమైన 1918 క్యాలండరు

మార్చి 31 తేదీలోపు అమృతాంజనము డిపోవారి రూ.5 ల మందును నొకేసారి గొనువారలకు ఒక క్యాలండరు ఉచితముగ పంపబడును.

ఇతరులకు క్యాలండరు 1-కి వి. పి. ఖర్చులు సహా 0-5-0.

వి. పి. క కాక, ముందుగా చీట్లు పంపినవారికి క్యాలండరు చేరవచ్చునో మా జవాబుదారి యుండదు.

కొలది ప్రకటనలమీద ముద్రించబడినది. ఆకాశంకము గలగుకుండుటకు త్వరపడట యుక్తము.

అమృతాంజనము అన్ని నొప్పులకు సిద్ధపథము

తామరతైలము	గజ్జికైలము	మోహినీతైలము
డబ్బీ 1-కి 0-6-0	డబ్బీ 1-కి 0-4-0	సీసా 1-కి 0-12-0

అమృతాంజనము అన్ని నొప్పులకు సిద్ధపథము

చక్కని డబ్బీతో రూ. 0-8-0; డబ్బీ 1-కి రూ. 5-4-0.

పోస్తుఖర్చులు ప్రత్యేకము. అన్ని చోట్లలో విక్రయించబడుచున్నది.

అమృతాంజనం డిపో,

109, ఫ్రేరికోడ్లు, బొంబాయి.

6, తంబు శెట్టిపేటి, మదరాసు.

నాలుగు రత్నములు

దేవి మదనచారి లేహ్యము.

(8 జ.ప్ర.ప్ర.)

48 పూటలమందు వెల రూ. 2.

ఈ శ్రేష్ఠమైన లేహ్యము ప్రాణాధారకమును వృద్ధి చేయు నొక సంజీవి యని చెప్పవచ్చును. దీనిని శ్రీపురుషులు ఏకాలమందును భవ్యము లేకయే పుచ్చుకొనినవియును. ఈ మందును పుచ్చుకొనుచుచున్నయెడల కృపించిన తోరిని బలాధ్యునిగా తేసి అజీర్ణము, జ్ఞాపభక్తిలేకుండుట, మొదలగు దుర్గుణములను పోగొట్టి రక్తమును శుక్లమును వృద్ధిపఱచి మనోదృఢమును గలుగజేయును.

దేవి సిద్ధపూర్ణచంద్రోదయము

ఒకవారము 14 పూటలమందు రూ. 2.

ఈ ఔషధమును సిద్ధపూర్ణచంద్రునివల్లము ముచల వల్లమును కనిపెట్టబడినది. ఈ సంజీవికలన విషసన్నిపాతము, ఇత్యాదిజ్వరము, పార్శ్వవాయువు, మాంద్యము, మార్మమేఘ మలబంధము, గుండెయి కొట్టుకొనుట, అతిస్థూలదేహము, జ్ఞాపకశక్తిలేకుండుట, భోగశక్తిలేకుండుట మొదలగు దుర్గుణములు పోగొట్టి ధాతుపుష్టి కలుగజేసి దేహమునకు అందమును మనోబలమును పూర్ణాదముగనుకను కలుగజేయును. దక్షిణ దేశ సిద్ధపూర్ణచంద్ర ప్రకారము మా వల్ల తయారుచేయబడి బంగారుకుండునున్న ప్రత్యేకముగా పరిశీలించిమాడవచ్చును.

దేవిసంతతి, అ. క. కణ్ణప్ప మొదలియారు దేవిసిద్ధవైద్యశాల, ఎస్.ఎస్.డి. బిల్డింగు మద్రాస్.

దేవి సిద్ధభస్మము

(8 జ.ప్ర.ప్ర.)

20 పూటలమందు రూ. 10.

క్షయరోగమునకు తగుమైన ఔషధము. కడచిన మూడుసంవత్సరముల కాలముగా అంగ్లేయభాష వైద్యవిత్ప న్నల వల్లమున్న స్వదేశీకృతీమాలగు మిత్రులవల్లమును కొని యాడబడి బహుమానములు యోగ్యతాపూరితములను పొంద బడియున్నది. ఈలాటి క్రూరరోగములయొక్క దుర్గుణము లగు శరీరము ఎండుట, జ్వరము, క్యాశబంధము, దగ్గు, వీపు నొప్పి మొదలగునవి యన్నియు యీ ఔషధమును పుచ్చుకొని వారంభించినపుడే స్వస్థమై వెంటనే ప్రాణదానము నిచ్చును.

దేవి సర్వమేఘ సంజీవినిమానె

ఒకబుడ్డి మూడురోజుల నూనె వెల రూ. 2.

ఈయన్యుతమైన నూనె యొక సిద్ధపూర్ణచంద్రునివల్ల నను గ్రహింపబడినది. ఈనూనె రసగంధసామానాలులేక అచ్చపు మూలికల రసములతో చేయబడినది. ఇందొక్కొక్క మూలిక యు చెయివిడిచినట్టి రోగములను ఖండించునని సిద్ధశాస్త్రము లందు చెప్పబడియున్నవి. యీ సంజీవిని పుచ్చుకొనిన యె డల మేఘజ్వరము, నల్లమేఘము, పుష్కలము, కొలుకు, మాతక వాయువు, తొడప్రణము, ఏనుగుకాళ్ల జ్వరము, అంధమాతము మొదలగు రోగములు ఖండింపబడి దేహకాంతి నిచ్చును.

విక్రీలి మనోహరముగు సువాసన

123

(8 జ.ప్ర.ప్ర.) ఆటో దిల్ బహార్. (8 జ.ప్ర.ప్ర.)

ఇప్పుడేకాపురు దుతి కనునకునకి, సాటిలేని మనోజ్ఞమగు సువాసనగలది. ఆటోహారుగాని, సారాయుగాని, చేర్చబడకయే సిద్ధమై చేయబడిన కేవల పుష్పసారము.

నీ తువాలపై కొన్ని విందువులు చిలుకరించినచో, మనోగ్ధమగు గువాసన ని స్ఫులభించును.

ఈ క్రింది చరిమాణముల నీ సారలో నుండును.

విన్నపైజా (అర (డాం)	సీసా 1-కి	య	0-8-0
చక్కరకము పైజా 1-ర (డాం	"	"	0-12-0
సోకపైజా 2 "	"	"	1-4-0
వెడ్డిపైజా 4 "	తేక 1/2 పౌన్సు	"	2-0-0

వి. పి. ఖర్చులు రూ. 0-4-0 ప్రత్యేకము.

పల్లెల, పట్టణములందరి ప్రసిద్ధమగు ప్రతిమపుటాను దొరకును. దీనికి అనేకమగు నకలు సెంట్లు కలవు. కావున, తాము కొనుగవును సీసాపైజా ను, కాడ్డుపైజాను ఆటోదిల్ బహార్ అను పేరును పరిశీలింపుడు. ఈ ఆటో దిల్ బహారుయొక్క సులక్షణములను పరిశీలనచేయ గోరువా రీ దిగువవారికి వ్రాసినచో అవకాశముగల సువాసనకాడ్డు ఉచితముగ పంపుదురు.

సోలు యెండుంటు:— ఆంగ్లోయిండియన్ ప్రెస్ అండు కెమికల్ కంపెనీ, నెం. 155, జామ్నూసేడు వీధి, బొంబాయి.
మద్రాసు యెండుంటు:— మెనాతా పురుషోత్తమాచార్య, వై నాబజారు రోడ్డు, మదరాసు.

(1134)

కావలెను.

క్లాకు వైండరులు, ఇన్సువెక్టు కావలెను. వారి మకాము మద్రాసు, అరక్కోణం, జోలా ర్పేట, బెజవాడ, బెల్ గాం, హుబ్లి, గడగ్, గుంటకల్, బెంగళూరులలో నుండవలెను. వీరు మద్రాసు సదరన్ మహారాష్ట్ర రైల్వేవారికి ఏప్రిల్ నెల 10-వ తేదీ లోపుగా దరఖాస్తుచేసుకో వలెను.

మానేజరు,

కాదర్ యూసఫ్, మదరాసు.

మోహినీ తైలము:— శ్రీ పురుషులు వాడుటకు యోగ్యమైనది. మెదడుకు చలువజేయును. వెండ్రుకలు చాలకుండును. వెండ్రుకలు ననువు చేరును. సువాసన గలిగియుండును. 0-12 0 అమృతాంజనం డిపో, 6, తంబు శెట్టిపేటి, మద్రాసు

నివాహ మహాత్మ్యముల

కాలము సమీపించుచున్నది

అవసరములో అంగళ్లకుపోయి ఎక్కువ ధరల యిచ్చి నుట్టపు అంగవస్త్రములు తీయుటకంటె సరిగచీరలు, ధోవతులు, బహుమతులు ఇచ్చుటకు కావలసిన వస్త్రములు మున్నగు నవి నివాహము నకు కావలసిన జవిల్లికి ముందుగానే మూకు ఆర్జి లిచ్చుట మంచిది. ఇప్పటి కాలమునందుండు నాగ రిక మాదిరిల్లా ప్రకారము పట్టుచీరలు నేయబడును. చాయకు పూచీ ఇవ్వబడును. 100-కి 25 రూపాయలు వంతున ముందుగా అడ్వాన్సు పంపవలెను.

ది స్వదేశీ ఇండస్ట్రియల్ కంపెనీ

962

లిమిటెడ్

బ్రాంచి: మధుర.

కలజవరము.

మద్రాస్ సెంట్రల్

ఆర్బన్ బ్యాంకు లిమిటెడ్

నో టీ సు

(1125)

1918-వ సంవత్సరము ఏప్రిలు 2-వ తేదీ నుండి బ్యాంకు ధనులు శనివారములందు తప్ప తక్కిన వారములందు ఉదయము 10 గంటల నుండి సాయంత్రము 3 గంటలవరకును, శనివారములందు ఉదయము 10 గంటలనుండి మధ్యాహ్నము 1 గంటవరకును జరుపబడుచుండును.

వడ్డవిలాస్, లజ్, (ఉత్తరపువలన) మైలాపూరు వి. సి. రంగస్వామి 5-8-18 కార్యదర్శి

విసోదకరమగు తెలుగు నవలలు

లిలా లేక సురేంద్రనగరమణి:— ఇందు శ్రీల మనస్సై

ర్యము చాపల్యాదిగుణములు వర్ణింపబడినవి. రూ. 1.0-0 యశోధర:— ఇందొక యాదుడి తనమగనివైగల యాదురా

గమునకై పడరానిపాటుబడి యున్న తన్మితకి దెయ్యము 0-12-0 మనోరమ:— మగడుజేట కేగి రాత్రినునొద్ద జిక్కుకొన్నవని

సామర్థ్యంబుచే విడిపించి, శ్రీల వెండ్లిచేయును. 0-10-0 జగదేకరంధ:— అన్నకై పడరానిపాటుబడి యున్న తన్మ

ితకి దెచ్చు సామర్థ్యవతి కథ అ. 0-10-0 సహాధరవాంధ:— తమ్మునకు బుద్ధిలేక కలహించినచ

అన్న సహింపవలయు ననుటను బోధించును. అ 0-4-0 అత్తలారాబుమున కోర్వనికోడండ్ర ప్రలాపము:—

అత్తలు కోడండ్రను బాధించు విధములగుట. అ. 0-2-0 మిత్రదోహము:— ఆపవంధుడగు మిత్రునివై నిందమోపి

కడకు తాను జిక్కుకొన్న వానిని గురించిన నవల 0-8-0 ఇవియేగాక యితరనవలలు కథలు పంపుడినినను పంపుదుము

ఈ నవలలను సంవత్సరాది పండుగలోగా కొనువారికి 1 రూపాయకు 4 అణాలు కమిషన్ యివ్వబడును.

586 నలయువారు:— కణ్ణక్ బుక్ డిపో.

6 వేంకటేశమిశ్ర పీఠి, సాహుకారు పీఠి, మదరాస్

27-వ కృష్ణామండల సభ

(0)

గంపలగూడెమున నేడు సమావేశమగుట

అధ్యక్షుల యుపన్యాసము

27-వ కృష్ణామండలసభ ఈ నెల 30 తేది ఆరంభమై చట్టము అధ్యక్షులగు కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావుగారి రిచ్చిన యుపన్యాసమునందలి ముఖ్యభాగములు ముదిరియున్నవి.

ఆంధ్రదేశ చారిత్రమునందు కృష్ణామండల ప్రాధికారము ముప్పవేల సం॥ ప్రాచీనకాలమునందు కృష్ణాతీర్థప్రాంత ముండుట విశాఖమునకు ముఖ్యస్థానము. కృష్ణామండలము భిన్నయుగములందు యుగధర్మమున కనుకూలముగ స్వధర్మము నుపసాహించు నిర్వహించి స్థిరీకరించినది. కృష్ణవేదికకు విరాజితం వైన శ్రీకాకుళము పవిత్రమైన భారతభూమిని అభివృద్ధిపరచు యాంధ్రసామ్రాజ్యమును స్థాపించిన గౌరవము గాంచినది. త్రిత్రయుగమునం దాంధ్రుల యుక్తపరాక్రమము దిగంతజలము మాటుమోగినది. ఆ కాలమున దాంధ్రరాజులు స్వరాజ్యసంరక్షణమునకును పరరాజ్యాక్రమణమునకును పరమసాధనములైన ముప్పది దుర్గములను లక్ష పదాతులను రెండు వేల యాశ్వికులను వేయి గజములను గలిగి ముప్పదిండు వైన మగధరాజ్యమునకు సమీపించి యుద్ధమున కృష్ణామండల ప్రాధికారమునకు ప్రమాణము. శాత్రుయుగమునందు కృష్ణామండలము నలంకరించిన శాత్రుత్వావము లాంధ్రుల వైన భక్తిని శిల్పికళా ప్రావీణ్యమునకును నిదర్శనములు. విచిత్ర చిత్రితచిత్రాలంకృతం వైన యుగరాజతీస్తూపనిర్మాణము శిల్పి కళాకళలమునకు నిదర్శనము. ప్రాచీనకాలమునందు కృష్ణామండలము భరించిన విదేశసముద్రవ్యాపారము మండలాన్ని త్యమునకు నిదర్శనము. ప్రాగ్వాణిజ్యసంఘ మారంభదశయందు కృష్ణామండల తీరములందు స్థాపించిన వ్యాపారాలయములు మండల పరిశ్రమలకును వ్యాపారవ్యాపకమునకును తారాణములు.

బ్రిటిషు సామ్రాజ్యస్థాపనము మాత్రమే యుగారంభము నకు కారణము. స్వదేశపరిశ్రమ లంతరించినవి. వ్యాపారము తీసివేసినది. వ్యవసాయవృత్తి ప్రబలినది. కృష్ణవేదిక సమావేశ క్రమములను ముక్తీత్రములుగ చేసినది. శాంతియుగ మారంభమైనది. శాంతియుగమునకు సహజమైనపరిస్థితులు దేశమునం దేర్పడినవి. భారతీయుల సహజమైన స్వత్వముల సంరక్షణమునకై జాతీయ మహాసభను దానాభాయి ప్రభువులు మహానీయులు స్థాపించిరి. జాతీయమహాసభ పదేకములను ప్రజల యందు వ్యాపింపజేయుటకై మొదటి కృష్ణామండలసభ 1892-వ సం॥ వర్షమున సమావేశమయ్యెను. భరతఖండమునందు ప్రథమమండలసభను చేసిన భాగ్యము కృష్ణామండలమునకు కలిగినది. ఇరువదియైదు సం॥ కూడినది. గతించిన సం॥కు విద్యాసంతులు వ్యవహారజ్ఞులు దేశభిమానులు నాయకులై సభలను జయప్రథముగ నడిపిరి. మీ యనుగ్రహముచే నీ యిరువదియేడవ కృష్ణామండల సభ కధ్యక్షతన వహింపగల భాగ్యము నాకు కలిగినది. నేను భక్త్యుండను. సామాన్యపూర్వక మైన సాయుగీకారమునకు మాతృమండల సేవాభిలాషయే ముఖ్యకారణము. మాతృమండల ప్రసాదస్వీకారము కామితార్థప్రథము మీ గౌరవము ఆంధ్రపత్రికలకుఁ జూపిన గౌరవమని భావించెదను. నా స్వల్పము భవము సభానిర్వహణమునకై వినియోగపడి సభాకార్యక్రమము నిర్వహ్యముగా పరిసమాప్తి మొందుటకు భగవత్సహాయము మీ సాధరణసహకారమును వేడుచున్నాను.

దేశబాంధవుల నిర్మాణము

జాతీయనాయకుల నిర్మాణము దేశీయుల హృదయములం దవార మైన విచారమును కలిగించినది. స్వకీయబుద్ధి జైభవమును సంపదలను దేశారాధనమునకై వినియోగించి భారతీయ ప్రతిభామహుండల ప్రఖ్యాతిగాంచిన దాదాభాయి నారోజి నిర్మాణమునకు వగవనివా రెవరు? జాతీయమహాసభానిర్మాత యని ప్రసిద్ధి గాంచిన సర్ విలియం వెడరుబరను విజాతీయుడైనను భారతీయులపట్ల సజాతీయసహజము లగు ప్రేమాభిమానములను కలిగి హిందూదేశమునందును ఇంగ్లాండు నందును తన భవమును శక్తి సామర్థ్యములను భారత జాతి రోదార్ధణమునకై వినియోగించి మన సన్మానమునకు పాత్రుడయ్యెను. వెడరుబరను గారి మరణము వర్తమాన సందిగ్ధ

సమయమునందు విచారమునకు కారణం బగుచున్నది. అష్టమ కృష్ణామండలసభ కధ్యక్షత వహించిన రెంటాల వేంకట సుబ్బారావుగారి మరణమునకును ఆంధ్రలోకమునకు కొంత కలిగినది. సుబ్బారావుగారి యత్యద్భుత మేధాశక్తియు ఆంధ్రత్యాభిమానమును ఆంధ్రలోకమునకు చిరపరిచితములు. తిరువనంతపుర సంస్థానమునం దున్నత రాజకీయోద్యోగియై కీర్తి గాంచిన కృష్ణామండలసంబంధి చోళూడి నాథమయ్యగారి మరణమునకును 'సదాచారపరాయణులై సుప్రసిద్ధి గాంచిన బృందావనపురవాస్తవ్యులు, జంధ్యాల గౌరీనాథశాస్త్రిగారి మరణమునకును కూడ మనము చింతింపవలసి యున్నది. స్వగర్భమున దేశబాంధవుల యాత్మలకు సర్వేక్ష్యుండు శాంతిని ప్రసాదించు గారి!

వర్తమానపరిస్థితులు.

మండల సభలయందు మండలసమస్యలను మాత్రమే విచారించుట యుచిత మైనను, వర్తమాన పరిస్థితులందు లోకావృత్తం వైన రాజ్యాంగ సంరంభాలోకనము అని వాద్యముగ నున్నది. దారుణసంగ్రామము సుస్థిరసామ్రాజ్యములకు నామరూప రహితములను చేయుచున్నది. లోకము నందు నవీనరాజ్యధర్మముగ మారంభము గానున్నది. భరతఖండమునందు స్వరాజ్యాంధోళన మఖండముగ వ్యాపించినది. ప్రజాభిప్రాయముల సరయుటకు రాజనీతిజ్ఞులు ముట్టాగు గారు మనదేశమునకు విజయముచేసిరి; అధికారాధికారాభిప్రాయముల నన్వేషించిరి. ఏ తదన్వేషణ ఫలరూపమును కనగొనుటకు ప్రజ లుక్షోగచిత్తులై నిరీక్షించు చున్నారు. ఈ పరిస్థితులందు నేకమరాజ్యాంగమలోకనమునకు పూను కొనుట మండలసభలకు అవశ్యమని తోచుచున్నది. స్థానిక స్వపరిపాలనానిర్మాణము స్వరాజ్యస్థాపన నిర్మాణమునకు మూలము.

సంగ్రామము-భరతఖండము

సంగ్రామము సకలదేశీయులందును స్పష్టముగ కన్పించుచున్నది. స్థిరవ్యవస్థ లస్థిరము వైనవి. చిరకాలమునకు కలుగఁగల లోకవికాస మల్పకాలమున కలిగినది. రాజ్యాంగ నిర్మాణములు సాంఘిక వ్యవస్థలు ఆర్థికస్థిరాంతములు తలక్రిందైనవి. రుహ్య సామ్రాజ్యము మటుమామైనది. స్వతంత్రరాజ్యములు నిర్మితము లగుచున్నవి. నిరంకుశాధికారాధీనమైన జర్మను సామ్రాజ్యమునందును రాజ్యాంగసంస్కరణ మార్గము లన్వేషింపఁబడుచున్నవి. ఇరాంకు సమస్యను నిర్ణయించుట కేర్పడిన సంఘము విజయమును బొందినది. ఇంగ్లాండునందు శ్రీ స్వాతంత్ర్య వాదులకు విజయము కలిగినది. సకల దేశీయులందును ప్రజాధికార మతివేగముగ వ్యాపించుచున్నది. రుహ్యజపాను యుద్ధముతో నారంభమైన యాసియా ఖండవాసుల ప్రహేళమును వర్తమానమహాసంగ్రామము స్థిరపఱచినది. రుహ్య సామ్రాజ్యనిచ్చిన్నదశయందు వైబీయా సంరక్షణ భారమును మిత్రమండలి రాజ్యముల యనుమతిని జపాను సామ్రాజ్యము న హింప నున్నది. జపానీయుల విజయములు ఆసియాఖండవాసుల స్వత్వసంస్థాపనమునకు వినియోగపడఁగలవు.

లోకము నావరించిన స్వయంవ్యక్తి త్యాగ్యవారధానములు భరతఖండమును సయిత మావహించినవి. భరతఖండము సహజ సంపదలకు నిలయును. బహుజనాక్షిప్తము. ప్రాచీన సభ్యతకు ప్రఖ్యాతము. బ్రిటిషు సామ్రాజ్యమునకు భూమణము. కాని, నిరంకుశాధికారకర్తాధీనము. భరతవర్షాభ్యుదయము ప్రజావికాసము సహజమార్గమున జరుగలే దనియు దేశీయుల సంపద లుచితరీతిని సామ్రాజ్యసంరక్షణమునకు వినియోగపడుట కవకాశములు లే వనియు వర్తమాన మహాసంగ్రామన సరములవలన విడితమైనది. మొసపాటేమియారంగ విషయమై మాంఘేగు గారు చేసిన ప్రసంగము బలవత్తరమైన ప్రమాణము.

“హిందూదేశపరిపాలనము నాగరికత గలిగి ప్రవర్ధమానంబగుచున్న దేశముయొక్క నవీనావసరంబులకు ఆయోమయముగను దారుతుల్యముగను చిన్నరణగుణవీనముగను అతిపురాతనముగను నున్నది.”

మాంఘేగుగారి యీ భావములు అధికార వర్గాభిమానుల కప్రేమము వైనను యధార్థములు. భారతీయ నాయకులు దేశీయ మహాసభీయందును రాష్ట్రీయ సభల యందును మండల సభల యందును ముప్పదేండ్ల నుండియు రాజ్యాంగ సంస్కరణ జావశ్యకతను ప్రతిపాదించుచుండిరి. కాని, వారి ప్రార్థనలు పాలకులకు రుచింప కుండెను. అరణ్య రోదనమై యుండెను. దారుణసంగ్రామము కన్నులను గప్పిన మాయను తొలగించినది. ఆంగ్లరాజనీతిజ్ఞుల దృక్పథము మాటుట కవసరము గలిగినది. ఆవసరఫలమును కాలము తెలుపఁగలదు.

భారతయోధుల సామ్రాజ్యాభిమానము

యధార్థమనందు గవర్నరు జనరలుగ నుండిన హార్డింజి ప్రభువు బ్రిటిషు సామ్రాజ్యమునకును భారతీయులకును మహాపకారమును చేసెను. భారతయోధులను స్థాంధర్పు రణరంగమునకు పంపి సామ్రాజ్యమును రక్షించెను. “విషమ దశయందు భారత వైస్ర నివసాంబులు పాశ్చాత్య సభ్యతను కాపాడినవి” అని కర్ణాట ప్రభువు తెలిపిన గంభీర భావమును ఆంగ్లో హైందవవర్గమును వారి యభిమానవర్గమును నిరంతరము మనము చేయువలసి యుండును. భారతీయుల త్యాగము శాత్రుప్రతాపములు బ్రిటిషు ప్రజల దృష్టి నాకర్షించినవి. భారతీయులు “కూలీలు” అనెడి యపనిగ తొలగినది. రణరంగములందు కలిగిన పాశ్చాత్యుల సాహచర్యము భారతీయుల యాత్మనిశ్వాసమును వికసింపజేసినది. లోకమునందు మనోదాన్యము దాన్యమునకు మూలము. సకల రంగములందును భారతీయ యోధుల రక్తపాతము బ్రిటిషు సామ్రాజ్యమును కాపాడినది. పరిచారకులు రణరంగములందు యోధులకు పరిచర్యలను చేసిరి. / యుద్ధ నిర్వహణమునకు మహారాజులు రాజులు శ్రీచుంట్లు ప్రజలు కోట్ల రూప్యముల నర్పించిరి. యధోపకరణ నిర్మాణమునకు దేశమునందలి సహజసంపదలు వినియోగపడుచున్నవి. అధికతరలోపయోగము కలంకమందుటకు గారణము పాలకుల విశ్వాసాభావము గాని సంపదల లేమిడి గాదు. ప్రజల యభిమానాభావము గాదు. ఆంగ్ల రాజనీతిజ్ఞులు హైందవ రాజ్యాంగ తంత్రమునందు మాత్రమే దృక్పథ మేర్పడుట మనసర మని ప్రతిపాదించిరి. బ్రిటిషు ప్రజలకు భారతీయులయెడల విశ్వాస గౌరవములు కలిగినవి. బ్రిటిషు సామ్రాజ్యమునందు చుప్పల ఫలముగ పరిగణింపఁబడిన భరతఖండము నుబలఫలముగ నెంచఁబడినది. మహామహుండు బంకిం చంద్ర చట్టోపాధ్యాయుండు ‘వంశ మారంభ’ జాతీయ గీతమునందు ఆప్రతిమానముగ చేసిన మాతృమహిమాభిసర్గనము పాలకులకు ప్రజలకు హృద్భవం వైనది. పరిపాలనమునకు ఫలము వైన దేశక్షేమ ప్రజాక్షేమములకు ముఖ్యసాధనము స్వపరిపాలన మనియు సుపరిపాలనము గాననియు రాజ నీతిజ్ఞు లంగీకరించుచున్నారు. సకల జాతులకు స్వపరిపాలనము జన్యస్వత్వము. స్వపరిపాలన సంరక్షణము సంగ్రామమునకు మహాఫలము. ఆఫ్రికా ఖండస్థము వైన యనాగరిక దేశములందు సయితము దేశపరిపాలనము ప్రజాభిప్రాయసారముగ నుండ వలయు నని యంగ్ల రాజ నీతిజ్ఞులు తెలిపిరి. ఆ స్థిరాంతము ప్రాచీన ప్రజాసభ్యత గల భరత ఖండమునకు సయిత మన్వయించఁజేయుటకై బ్రిటిషుపరిపాలకులు ప్రయత్నింపవలసియుండును.

స్వరాజ్యాంధోళనము

హిందూదేశ రాజ్యాంగ చరిత్రమునందు గతసంవత్సరము స్వరాజ్యాంధోళనమునకు ప్రసిద్ధి గాంచగలదు. లక్ష్యుణ పురమునందు జాతీయ మహాచ్యునీయ మహాసభలు చేసిన తీర్మానమున కనుకూలముగ దేశమునందు స్వరాజ్యాంధోళనము ప్రబలినది. ప్రజలు స్వరాజ్య సమితులను స్థాపించి, రాష్ట్రీయోపసంఘములు మండల సంఘములు స్వరాజ్యసమితులు భరతవర్ష పురస్థితికి స్వపరిపాలనమును స్థాపించుట యత్యంత ముఖ్యమని ప్రతిపాదించినవి. ఆ యాంధోళనము నందు శ్రీచుతి ఆనివెలంబున నాయకత్వము వహించి ప్రజల సన్మానమునకు పాత్రురాలాయెను. వెలంబుగారు తన ప్రజాసంపదలను స్వరాజ్యాంధోళనమునకు వినియోగపఱచి పాలకుల యాగ్రహమునకు పాలయినది. న్యాయాండియా పత్రికకు నిర్బంధము కలిగినది. వెన్నరాష్ట్రపాలకులు వెలంబు వాడియా ఆరండెలు గార్లకు నిర్బంధావాసశిక్షను విధించి, న్యాయండియా పత్రిక నుండి రక్షక ధనము నైకొనిరి. ప్రజలు కోపావేశపూరితులై సభలచేసే పాలకుల రాజనీతిని గర్హించిరి. నిరంకుశాధికారమునకును ప్రజాబలమునకును కలిగిన సంరంభమునందు ప్రజాబలమునకు విజయము కలిగినది.

తెజంట గారికి కొన్ని దినముల తరువాత నిర్బంధవాసము నుండి విమోచనము కలిగినది. ప్రజాధికారధిక్కారము దుష్టర మని పాలకులకు విదితమైనది. స్వరాజ్యాంగోభసము రాజ ప్రామాద్యము గాదని స్థిరపడినది. ఈ గౌరవము హిందూ దేశ మంత్ర మంటేగు గారికి దక్కినది. ఇది పాలకవర్గము నకు గుణపాఠముగ నుండగలదు. ప్రజలు జాతీయమహాసభా ధిపత్యము నొసంగి తెజంట గారిని సత్కరించిరి. జాతీయ మహాసభయందు స్వరాజ్యప్రతిర్వాన మేకగ్రీవముగ నంగీకృత మైనది.

హిందూదేశమంత్ర - రాయబారములు

దైవ సంకల్పములు దుగ్ధాహ్వయము. హిందూదేశ రాజ్యాంగ నిర్మాణమునందు సంస్కరణ మవసర మను విష యము సర్వజనాంగీకృతము. అధికారవర్గాభిమాని యైన అట్టిను చేబల్లేను గారు రాజ్యాంగ విమర్శనాగ్రము హిందూదేశమున కేతెంచుటకు నిశ్చయించిరి. దైవరశమున నీభాగ్యము ప్రజా స్వామ్యాభిమాని యైన మాంటేగు గారికి గలిగినది. మాంటేగు గారును రా జ ప్ర తి ని ధి యు ప్రజలనుండి 109 విజ్ఞా పన పత్రములను వైశించిరి. 104 నిరాకరించిరి. చెన్నపురి యందు 28 విజ్ఞాపనలు ని రా క రిం పఁ బడినవి. విజ్ఞా పనలను నిరాకరణమునకు రాష్ట్రీయాధికారులు కారకు లని విషయ విమర్శములను విదిత మగుచున్నది. జాతీయ మహాసభయందు మహాసభలు తదవసరములు స్వరాజ్య సమి తులు సమర్పించిన రాయబారములందు జాతీయ మహాసభ దీయ మహాసభాంగీకృత మైన సంస్కరణ విధానము తెలి ట్లేయమున కత్యంతావశ్యక మని విన్నవించబడినది. మంత్ర గారికి ప్రజాభిప్రాయమును విశదముచేయటకు అవసరసభలు గూడినవి. అవసరసభలందు జాతీయ మహాసభయం దామో దిరమైన రాజ్యాంగసంస్కరణప్రతి తీర్మాన మామోదితమైనది. ఏలూరునందు గూడిన కృష్ణానందల యవసర సభయందు సం స్కరణ విధాన మామోదించఁ బడినది. కృష్ణానందల సం ఘము సమర్పించిన విన్నపమునందు సంస్కరణ విధానమున కామోదము తెలుపఁ బడినది.

స్వరాజ్యతీర్మానము

“అ. భరతవర్షమునందలి మహాసంఘములు ప్రాచీన నగర్వతాత్పర్యము లగుటచేతయు, ఆ సంఘములవారు పరిపాలనమునందును రాజ్యానిత్యమును విశేష సామర్థ్యము కలిగి యుండుటచేతను, మాతేంద్ర బ్రిటిషు పరిపాలనమునందు వారు విద్యయందును ప్రజాపరత్వమునందును వృద్ధిని పొందియుండుట వలనను, నాతీయ ప్రస్తుతము గల పరిపాలనావిధానము ప్ర జల రాజ్యాభివృద్ధియులను నెఱవేర్చు ప్రస్తుతావసరములకును స్థితిగతులకును తగియుండక పోవుటచేతను, సత్వరముగ భరత వర్షమునకు స్వపరిపాలనము ప్రసాదించుటయే బ్రిటిషు పరి పాలనమునకు ఫలసంకల్పము లని తెలుపుచు, కా స న మును ప్రకటనచేయుటకై మహాసభలందు ప్రజారాజేంద్రుఁ డు కరుణించుటకు సమయ ముగన్నమైనదని జాతీయమహా సభ యభిప్రాయపడుచున్నది.

ఆ. అఖిల భారతీయ మహాసభయ సంఘమువారేర్పఱచిన సంస్కరణోపసంఘమును యావద్భారత జాతీయ మహా సభోపసంఘమును చేరి సంప్రతింది నిర్ణయించిన వ్యవస్థలందుఁ గల సంస్కరణములను ప్రసాదించి స్వపరిపాలనమును స్థాపిం చుటకై నియతారంభమునకు పూనుకొనవలయు నని జాతీయ సభి కోరుచున్నది.

ఇ. సామ్రాజ్య నిర్మాణమునందు భరతవర్షమును పరా ధీనస్థితినుండి తొలగించి స్వాధీనాధినివేశములతో పాటు సామ్రాజ్యమునందు సమానస్థానమును కలిగియుండుటలు బద్ధ రింపవలయును.”

బ్రాహ్మణేతర సభలయందును సంస్కరణవిధానములు నిర్ణయింపబడినవి. ఆ సంస్కరణ విధానము లయొనెలు కర్మినుగారి విధానము ననుసరించియున్నది. ప్రత్యేకసంఘ ప్రాతినిధ్యమును ప్రత్యేకసంఘావసరసభలు నిర్మాపించినవి. సంస్కరణ విధానముల యవకాశాగా నవయోగములను ప్రయోగ్యతా ప్రయోగ్యతలను కాక్రమమున వివితము గా గలవు. సంస్కరణములకు ప్రయోజనము నిరంకుశాధికార ధింపనము. అయ్యది సాఫ్యమగుటకు కాసనసభలయందు ప్రజా ప్రతినిధులసంఖ్య అధికముగ నుండుటయు కాసనసభకు కార్య నిర్వాహకసభాధికారమును నిర్ణయించుట కధికార ముండు టయు కాసనసభకు అయవ్యయ నిర్ణయాధికార ముండుటయు ముఖ్యసాధనములు. ఈ ఫలములు గలుగని సంస్కరణములు నాభుమాత్రములు గాని యవయోగ్యమైన సంస్కరణములు

గావు. లయొనెలు కర్మినుగారును బ్రాహ్మణేతరల రాయ బారములును నిర్మాపించిన సంస్కరణ నిర్మాణములందు నూచిత మైన యాయవ్యయనిర్ణయాధికారము లేని కార్యనిర్వహణాధికారము దురాధార్యము.

యూరపీయనుల ప్రాతినిధ్యము

రాజ్యాంగసంస్కరణముల పట్ల సామ్రాజ్యములు మాత్ర మున్న ప్రతిఘటనమునందు వింతలేదు. మెకాలె కానింగు రిపను ప్రభువులకు చూపిన తీరస్కారభావమునే యూరపీయ నులు వర్తమానకాలమందు చూపుచున్నారు. “మార్గదర్శకు లుగ నుండవలసిన నారీయం దనేకులు వివేకరహితమును నింద్య మును నైన కాలవభావమును జూపుచున్నారు. ఈ ప్రవర్త నము స్వదేశీయుల విషయమై తలచుచువు కలిగింతుచున్నది.” అని యుదాహరణులు కానింగుప్రభువు విశ్లేషియమహారాజ్ఞికి 1857 నందు వ్రాసెను. వర్తమానకాలమందు వెల్వీరగ్గ ప్రవర్తన మీ భావమునకు నిదర్శనము. వెల్వీరగ్గము తన పోషణమున కాధారభూతమైన దేశముపట్ల నీ కాలవభావ మునే ప్రకటించుచున్నాడు. ప్రజాతేమ మంతయు వెల్వీ రగ్గముపై నాధారపడియున్నది! స్వదేశీయులు ప్రజల తేమమును కోరరట! ఇరుదియాయకొట్ల ప్రజల పరిపాల నము లక్ష్యుండి విశేషముల యధీనమునందుండుట తేమ కరమా! వెల్వీరగ్గము తన మామూలకై సాటుపడు చున్న దియు ప్రజల మామూలకై పాటుపడు చున్నదియు చర్చిం చుట యవసరము. వెల్వీగారి దేశభక్తి తిలకు మహాశయని దేశభక్తితో తులనగడు గదా! వాన వక్రత్వము వెల్వి చుట్ట కిం గాండునందును రాజ్యాంగాంగోభసమును జేయు టకు మనము ప్రతినిధులకు పంపుట యవసరము. లోకమాన్య తిలకు వివేక చంద్రపాలు ప్రభృతులు రాగల వారమునం దిం గ్గాండునకు బ్రిటిషు ప్రజలసమక్షమున భారతీయుల స్వత్వ సంస్థాపనను జేయుటకు పోవుచున్నారు. ఆంధ్రప్రతినిధులను పంపుటకును ప్రయత్నములను జేయుట యవసరము. అవసర మైన రాజ్యాంగ సంస్కరణములు లభ్యము లగునంతయు విరామము లేక యాందోభసమును చేయుచుండుట కృష్ణాపం డలసంఘమునకును ఇలిరసంఘములకును విధియై యున్నది. నిరంతరకృతసాయమే కాద్యసిద్ధికి సాధనము.

ఆంధ్రోద్యమము

మాంటేగుగారి యాగ్రహనము ఆంధ్రోద్యమమునకు బలమును కలిగించినది. ప్రభువును నాంధ్రుల రాయబా రము నధికారులు నిరాకరించిరి. ప్రజలు రోషావేళేపూతులై ప్రజల మైన యాందోభసమును కువక్రమించిరి. ఆంధ్ర భిష్ణు లనఁదగిన న్యాపతి సుబ్బాబాపు పంతులు గారును ఇతర నాయకులును చేసిన ప్రయత్నములు ఫలములై యాంధ్రుల రాయబారము స్వీకరింపఁ బడినది. రాజప్రతినిధి ఆంధ్రుల రాయబారములందుఁ గల నూతన సిద్ధాంతమును గమనించి “యామోదమును తెలిపెను. ౨౦ విలియం డ్యూకు ఛార్లెసు రాబర్టు గార్లు భాషాప్రయుక్త రాష్ట్ర సిద్ధాంతము పట్ల సానుభూతిని తెలిపిరి. వాష్టియస్వపరిపాలనము నుసాధ్య మగుటకు భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రనిర్మాణ మత్యవశ్యము. రాజ్యాంగ సంస్కరణములకు ప్రయోజనము ప్రజాధికార వ్యాపనము. ప్రజాధికార వ్యాపనమునకు ప్రజలు వాడెడి దేశభాషలు సాధనములు. ప్రజల విద్యాశిక్షణము లోక వ్యవహారములు విదేశభాషయందు జరుగుచుండునంత వరకు ప్రజాప్రబోధము ప్రజాపరిపాలనము దుగ్ధములు. అవసరాం ద్రమహాసభయందు దంగీకృతమైన తీర్మానమున కనుకూలముగ నాంధ్రుల విజ్ఞాపనమునందు

“చెన్న రాష్ట్రములో ఒక ప్రదేశమునందే 88,000 చదరపు మైళ్ల వైశాల్యమును 1,70,00,000 జనసంఖ్యయు కలిగియున్న ఆంధ్రమండలములను కార్య నిర్వాహక సభాసమేతుఁ డగు గవర్నరు పాలనము గల ప్రత్యేక రాష్ట్రముగ నేర్పఱుప వలె నని ప్రార్థించుచున్నాము.”

అని తెలుపబడినది. శ్రీమతి అనితెజంటగారు జాతీయ మహాసభోపన్యాసమునందు “ఇప్పటి మరయుకప్పుడో భావ లనుబట్టి రాష్ట్రములు పున్నైర్మాణములు గావలసి యున్నవి. అది యిపు డగుటయే మేలు.” అని తెలిపియుండిరి. కృష్ణా మండలసభవారి విజ్ఞాపనమునందును భాషాప్రయుక్త రాష్ట్ర విభజనావసరమును ఆంధ్రరాష్ట్ర నిర్మాణావసరమును వివరింపఁ బడినవి. నువార్ని గాంధీ లోకమాన్య తిలకు మహాశని రిపిం ద్రనాథుండు భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రనిర్మాణావసరము నంగీక రించిరి. ఇంగ్లాండునందు గూడిన పారిశ్రామిక సంఘమహాసభ యందు భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రనిర్మాణావసరము ఆమోది

తము. ఆంధ్రదేశాభ్యుదయమునకును ప్రజాప్రబోధమునకును ఆంధ్రరాష్ట్రము పరమసాధనము.

భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రనిర్మాణము

మానసియులు నరసింహేశ్వర శర్మగారు సామ్రాజ్య కాసనసభయందు గతమాసమున స్వపరిపాలన(ప్రాప్రీక్ట భాషా ప్రయుక్త రాష్ట్రనిర్మాణ మవశ్యమని వ్యక్తీకరించుచు ఈ క్రిం ది తీర్మానము నుపపాదించిరి.

“బ్రిటిషు ఇండియానందు స్వపరిపాలన ప్రతిష్ఠాపనలు ఫలప్రదము లగుటకు రాష్ట్రప్రదేశములను పునర్విభజనము చేయుచు నవసరమైనవోట రాష్ట్రముల నేర్పఱుపవలెను. 2. వీలైనవోట వీలైనంతవరకు ముఖ్యముగ నెకేభాషను మాటలాడువారి సంఖ్య పాచ్చుగ నున్నపుడును అట్టి మార్పు ను వారు కోరునపుడును భాషాధారము చేయవలయును. అని ఈ సభవారు గవర్నరు జనరలు గారికి నూచించుచు న్నారు.”

భరత ఖండమునందు ప్రాచీన సభ్యత గల ప్రజా సంఘములు గలవు. వికాసము గల భాషలు గలవు. వికాల మైన ప్రదేశములు గలవు. సామాన్యభాష గల బహుళ ప్రజా సంఘము లొక రాష్ట్రవాసులుగ నుండిన వారియభివృద్ధి ముల ధ సాఫ్యము. భరతఖండమునకు సాంఘాతిక సంయుక్త సామ్రాజ్యము సుపకూడుటకు సహజసరిస్థితుల కనుకూలముగ ప్రజలు గాష్ట్రములు ఏకీకరింపవలయును. నూతన రాష్ట్ర నిర్మాణమునకు ప్రజాభిప్రాయము జన బాహుళ్యము సామాన్య భాష యాధారములని శర్మగారు తెలిపియుండిరి. భాషా ప్రయుక్త రాష్ట్రములు “విద్యావ్యాపనమునకును పరిపాలనా సౌకర్యమునకును సంపద్యద్ధికిని స్వపరిపాలన వికాసమునకును సాధనములు. శర్మగారి తీర్మానమును కధికారసభ్యులు తాటక మును ప్రజాప్రతినిధులు ప్రతికూలతను తెలిపిరి.

ప్రజాప్రతినిధుల ప్రతిఘటనము.

ప్రతినిధుల ప్రతికూలతకు కారణము దేశకాలపాత్రముల యపరిపక్వతే యని వారు తెలిపియుండిరి. ప్రతికూలభావమును తెలిపిన గభ్యులందు ఆంధ్ర రాష్ట్రనిర్మాణప్రయోజనమును మాత్రము కొంద రంగీకరించిరి. తీర్మానమును చర్చించినవారి యందు రంగస్వామి అయ్యంగారు (సంపూర్ణామోదకులు) 2. స పూ గారు 3. శ్రీనివాసరాష్ట్రీగారు (భాషాప్రయుక్త రాష్ట్ర సిద్ధాంతమునకు ప్రతికూలులైనను ఆంధ్ర రాష్ట్ర నిర్మాణామోదకులు) 4. మాఫీ గారు. 5. చందా గారు 6. ఫాగాన్ గారు 7. కి నే డు గారు 8. తె న డ్డి గారు 9. న వా బు చాదరిగారు (సిద్ధాం త ము నంగీకరిం చిన ప్రతికూలురు) 10. సర్ జేమ్సు డువాలెగారు (తట స్థులు) 11. జిన్నా గారు 12. చిట్ట పీనుగారు 13. సర్ హా మిల్టను గ్రాంటుగారు (సంపూర్ణ పరాజ్యుఖులు విషయపరి జ్ఞానములేని చర్చలన నేమియు ప్రయోజనము కలుగదు. హిం దూదేశ రాజ్యాంగముల స్థవీరస్థితికి నాయకుల నిరీక్షణనితీయే ముఖ్య కారణము. వ్యవసాయ పరాయణత్వము పురుష లక్షణము. నిరీక్షణము కాపురుషలక్షణము. హిందూదేశ మంత్ర గవర్నరు జనరలు ఛార్లెసు రాబర్టు ధనమోయ ప్రభువు భూపేంద్ర నాథ బాసు సర్ విలియము డ్యూకు గార్ల కేక కాలమున భాషా ప్రయుక్త రాష్ట్ర సిద్ధాంత మును వివరించుటకు శర్మగారి కవకాశము గలిగినది. జిన్నా గారికి హేతువాదము లేనపుడు “శేషం నిందయా పూర యేత్.” అను కోపావేశ భావముతో చర్చకు ముగించిరి. జిన్నాగారి యనాలోచిత ప్రసంగమునకు “నిందాలోపణ ములకు సమాధానమునకు చెప్పట యాత్మ గౌరవమునకు భంగము.” అనెడి శర్మగారి ప్రత్యుత్తర మెంతయు స్పష్టయో చితముగ నున్నది. ఆంగ్ల విద్యాసంభవులకు మాతృభాషా మహిమ దుగ్ధాహ్వయము. ఆంగ్ల భాషాభిమానమే వారికి ముఖ్యము. కోరునది స్వపరిపాలనము. స్వపరిపాలనమునకును ప్రజల వికాసమునకును సాధనమైన మాతృభాషావలంబన మసమ్యక్తము. సామ్రాజ్య కాసనసభలో జరిగిన చర్చలనను ప్రజల తిరణోపాయము ప్రజాధీనము గాని నాయకాధీనము గాదని ధ్రువపడినది. ఆంధ్రరాష్ట్రపు తీర్మానము సామ్రాజ్య సభయందు పరాజితమైనను సుయోచితము. చర్చలన భాషా ప్రయుక్త రాష్ట్రసిద్ధాంతమునకు బలము కలిగినది. లోకమాన్య తిలకు గారి కేసరి మరాట పత్రికలయందు భాషాప్రయుక్త రాష్ట్ర సిద్ధాంతము సంపూర్ణముగ నామోదించబడినది. భాషాప్రయుక్త రాష్ట్ర సిద్ధాంతము నాయరూపములను ధరించుటకు నిరంతర యాందోభస మవసర మని సర్ విలియము డ్యూకు చేసిన గడువుదేశము నాంధ్రులవలంబించి మాతృ దేశకారాధనమును చేయుదురు గాత!

విద్యాదాన ముత్తమ దానము

సంవత్సరాదిపండుగ తొలిపండుగ

విద్యాదానమునకు సంవత్సరాదిపండుగ పుణ్యకాలము

ఆంధ్ర విద్యానిధికి తొలిపండుగ నాడు

కానుకల సమర్పించి మాతృపూజను చేయుదు

జన్మభూమి. అట్టి కృష్ణామండలసభకు, మండల వాసియును, దేశసేవాధురంధరులును నగు, కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావుగారి ధర్మక్షత వహించుట భావ్యముగ నున్నది. సాధ్యమగునంతవరకు, ఏమండలవాసు లా మండలసభ కధ్యక్షత వహించుట సముజసమసి నాయత్రిచాయము. ఏలనన, మండలవాసుల కష్టనిష్ఠురములు, మండల వాసులకే స్వానుభవైక పేద్యములుగ నుండును. మండలవాసులలో, లోకోపకారమునకై పాలు పడినవారలకు మండల సభాధ్యక్షత య్యవ్వకారము నొసగును. ఇందుచే దేశసేవ యొందుట కనేకుల కుత్సాహముదయించును. కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావుగారు ఆంధ్రదేశభూదయముకై నిరంతరసేవ యొనర్చిన సుప్రసిద్ధులలో నొకరనుట అతిశయోక్తి కానేరదు. ఆంధ్రదినపత్రికను స్థాపించి, దాని పోషణ నిమిత్తమై వారు పడుచున్న కష్టములనేకులకు చెలియవు. కాని వారు తమ సేవను గూర్చి ప్రగల్భముల బలుకువారు గారు. సంవత్సరమునకు దాదాపు 10 వేల రూకలముల నష్టము పత్రికచే గలుగుచున్నను, ఆ విషయమై వారెన్నడును ప్రచురించి యెరుగరు. నిగర్వముతో ఆంధ్రమాతృ సాదారణిందముల గొలుచుచున్న, నాగేశ్వరరావు గారిని కృష్ణామండలము గౌరవించుట భావ్యముగ నున్నది. నాగేశ్వరరావు గారు నుడివినటుల “మాతృమండల ప్రసాద స్వీకారము కామితార్థప్రదము. మీ గౌరవము ఆంధ్రపత్రికలకు జూపిన గౌరవమని భావించెదను.”

అధ్యక్షోపన్యాసము జాతీయోద్యమ, ఆంధ్రోద్యమ విషయములగూర్చియే గాక, మండల విషయముల గూర్చి గూడ విపులముగ వివరించినది. సంగ్రామముచే దేశమందంతటను నూతన స్వాతంత్ర్య వాతావరణము వెల్లివిరిసెను. అందుకు ఫలితముగ, విప్లాండు సమస్య పరిష్కార మగుచున్నది. స్త్రీస్వాతంత్ర్య వాదులకు విజయము గలిగినది ప్రజాధికార మన్ని దేశములందును అతి త్వరితముగ వ్యాపించుచున్నది. హిందూదేశము విషయమై, అధికారుల దృక్పథము మారింది. మాంటాగూ గారు స్వపరిచాలనా ప్రదానమునకు మార్గముల నన్వేషించుటకే దేశమున కే తెంచి, ప్రజలవాంఛల గనుగొనిరి. స్వరాజ్యసంపాదనము నిమిత్తమై హిందూదేశముచూపుచున్న పట్టుదలకు తలకు, పాలు, కళగి మొదలగు నాయకులు ఆంగ్లదేశమునకు వెళుటయే ముఖ్యనిదర్శనము. జాతీయోద్యమముతో బాటు, ఉపజాతీయోద్యమములకు గూడ నుద్బోధము గలిగినది. మాంటాగూగారికి ఆంధ్రులు సమర్పించిన విజ్ఞాపనము, శర్మగారి తీర్మానముపై జరిగినచర్చయు, ఆంధ్రోద్యమ సందేశ ప్రకటనమునకు తోడ్పడినది. ఆంధ్రుల యాశయములకు విఘాతము గలిగించుటకు, ప్రతికూల ప్రయత్నములు గావించబడుట, ఆంధ్రోద్యమప్రాబల్యమునకు ముఖ్యనిదర్శనము. ఉద్యమ విజయమునకు నాగేశ్వరరావు గారిక్కటేమార్గము సూచించిరి. “భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రసిద్ధాంతము నామయాపములను ధరించుటకు నిరంతరాందోళన మవసర మని సర్ విలియము డ్యూకు చేసిన సదుపదేశము నాంధ్రులవలబించి మాతృదేశారాధనము చేయుదురు గాత!” కార్యవాదు లింతకన్నను జేయగల యుపదేశ మెద్దియునులేదు.

కృష్ణామండల విషయముల గూర్చి చెప్పివుచూ, నాగేశ్వరరావుగారు రయితుల స్థితి గూర్చి కమలకు గట్టినటుల వర్ణించిరి. కృష్ణామండల

మంత్రియు 76,41,689 రూప్యముల భూమి శిస్తును చెల్లించుచున్నను, రయితుల స్థితి సంతృప్తికరముగ లేదు. రయితులు అల్పపాత్రయైనారు. గతసంవత్సరమునందు శిస్తును సకాలమునకు చెల్లించలేనంతకు 1,25,575 రూప్యముల యాస్తి జప్తుచేయబడినది. కనువుల దుస్థితికి కృష్ణామండలము రాజధానిలో రెండవ స్థాన మొక్రమించుచున్నది. ఇందుకు దోడు, మద్యపాన మతిశయింపుచున్నది. సారాపై రాబడి హెచ్చుచున్నది. అధ్యక్షులు నడివినటులు, ప్రజలు తలకు రుప్ప 1-2-0 వంతున ద్రవ్యమును మద్యపానమునకై వినియోగించుచున్నారు. ఈవ్యయమును మద్యపాన నిరతుల మీఁదనే మోపిన మద్యపానవ్యయము తలకు నూ 10 మొదలు రు 100 వరకును తేలగలదు. ఈదుస్థితిని బావుటకు మండలప్రముఖులే తగిన కృషి సలుకవలయును. ప్రభుత్వమువారు సంస్కరణముల బ్రవేశపెట్టువరకును యూరకొనుట పురుషధర్మము గాదు. 121-లక్షల రూప్యములు మండలాదాయమై యుండగ, లక్షరూప్యములు మాత్రము విద్యకై వినియోగింపబడుట విచిత్రముగ నున్నది. ప్రజాశయానుకూలముగ ధనము వినియోగింపబడుటకు, స్వపరిచాలన మేతొచువరకును నోచితో వేచియుండుట ధర్మము. ఆంధ్రజాతీయకళాశాలా పోషణము గౌరవై అధ్యక్షు లీ రీతిని మండలవాసుల హెచ్చరించిరి. “ఆంధ్రులందఱును ముఖ్యముగ కృష్ణామండల వాసులు పరిమోత్సాహముతో నాంధ్రజాతీయ కళాశాలను పోషించి స్పృహకుల సంకల్పమును సఫలము జేసి జాతీయ పున్నర్యోగమునకు యథాశక్తిని తోడ్పడెదరుగాక!” ఆంధ్రు లీ విషయమై నెక్కుడు బూనికను జూపుట వరమధర్మము.

“లోకావృతంబైన కాలప్రభావముచే భారతీయుల హృదయాంతరాళములందు నూతనభావములుదయించినవి. నూతనాశ లంకురించినవి. ఆత్మ విశ్వాసము వికసించినది. శుభముహూర్తమునందు సమ్మోహనమును విడిచి సంశయములను విడనాడి హృదయచౌర్యల్యమును వరిత్య జించి కార్యచీక్షను వహించుట మాతృదేశారాధనమునకు పవిత్రతైన సాధనము. ఆత్మశక్తికి సకలోద్యమములును సాధ్యములు. విజయమునకు ఆత్మశక్తి బీజము; ఆత్మశక్తి సాధనము; ఆత్మశక్తి ఫలము. మన యాత్మశక్తిని మనోఫలప్రాప్తికై సమర్పించి మాతృప్రసాద స్వీకారమునకు పాత్రులమగుచుము గాత!” అని నాగేశ్వరరావుగారు గారు ఆంధ్రులను సంబోధించిరి. వారి సంబోధన మాంధ్రులలో కాశ్యోత్సాహమును పురికొల్పి ఆదర్శసాఫల్యమునకు మార్గము జూపుగాక!

చల్లా - శేషగిరిరావు.

ఆంధ్రయువకుని నిర్బంధము
శ్రీయుత ఎం. వి. యన్. శర్మగారిచే వ్రాసుబడిన దర్శి చెంచయ్యగారి జీవితచారిత్రమును నిన్నటిపత్రికలో ప్రచురించి యుంటిమి. ఆ చారిత్రము జదివిన వారలకు, సంతాపము గలుగక మానదు. ఆంధ్రు లీ విషయమై ఉపేక్షజేయక, వారిని న్యాయస్థానములందు విచారించవలయుననియు, అటులగానిచో వెంటనే విడిచిపెట్టవలయుననియు, ప్రభుత్వమువారికి చెలియబరచుట ధర్మము. స్వపరిచాలనా ప్రదానము చూపుమేరలో నున్న యీ సమయమున, నిర్బంధ విధానమును త్యజించుటకు ప్రభుత్వము వారు ప్రార్థితులు.

ఒక సవరణ

నిన్నటి ఆంధ్రపత్రికలో “ముద్రాయంత్ర శాసనము” అను ఉపసంపాదకీయ వ్యాసమున “సామోపాయములకు (Conciliatory methods) హిందూదేశమున చోటు లేదా!” యని యుండుటకు మారుగ “సామోపాయములకు హిందూదేశమున చోటు లేదు.” అని ముద్రాస్థానిత్వము గలదు. ఇట్టి అచ్చుపారబాటు దొరలినందుకు మే మొరయు చింతిలుచున్నాము. ప్రభుత్వము వారుసామోపాయముల (Conciliatory methods) నెక్కుడుగ నవలంబించవలయునని హెచ్చరించుటయే మా యుద్దేశము.

జాతీయవిద్య:— పొన్నలూరులో వికాసచేత్రవర్త ఆంగ్లపాఠశాలను ఉత్తరపువడ 32-వ గృహమున ఏప్రిలు 1-వ తేదీన దేశీయవిద్యాసందర్శనమున పాఠశాలజరుగున. అనేకులు జాతీయవిద్యను గూర్చి యుపసంహితకు జి. ఎస్. ఆంధ్రజాతీయ అధ్యక్షుల వహించెదరు.

వంగదేశ శాసనసభ:— వంగదేశ శాసనసభ నిన్నటి ఉదయము సమావేశమయ్యెను. గవర్నరుగారు సభాధిపత్యమునువహించిరి. క్రిందటి సంగ జనవరి 1-వ తేదీ మొదలు జూలై 31 తేదీవరకును టాంగేయులు మండలమున 52 గురు కాల ఆభావ గోగమవలన బాధపడినటులు గోలకొట్టలోపద్ధి పోల్చుబడినది ఒకప్రశ్న కుత్తరమియ్యబడెను.

డక్కా విశ్వవిద్యాలయమునకు మార్చి 31-వ తేదీనరే ప్రత్యేక విరాళములుగ 24 లక్షల రూప్యములును, ప్రతి సంవత్సరపు విరాళములుగ 27 లక్షల 70 పేసును ఒకగవడినది.

సింధుబాలను పట్టుకొనవలయునని పోలీసు డెప్యూటీ జనరలు గారి అనుమతిని ఉత్తర పీఠుబడెను. ఆసమయమున దల్లియు. ఇ. హెచ్చి. కాన్స్టేబులు రాస్థానమున వుండిరి.

ప్రశ్నితరాసంతరము సర్ హెనరీ వీలరుగారు వంగదేశపు దొంగతనమువారి 1918-19-వ సంవత్సరపు బడ్జెట్టును సభకల్పించిరి. సహకారోద్యమపు వ్యయము రూ 12,000 అధికముగ జేర్చబడినది. మితి యేమామ్యమును గలుగలేదు.

నిర్బంధితులను గూర్చి మారుతీరావునను అపహింసపబడెను. నిర్బంధితులను విశ్వ ద్యాలయ పరిషత్తుల రాజీయవలెనను తీర్మానమును దొరగినను వారికి కిందిపలేతు. నిర్బంధితుల ఏకాంతపు గుహలయందుంచ. గూడెదు తీర్మానమొడి పోయెను. శ్యామిశ్ చంద్రగోపాలను నిర్బంధితుల పెట్టెలోనుట కొక సంఘమును వియోగింపవలయునను తీర్మానము నికరింపబడెను.

జర్నలుల మహావిప్లవంభవము

అమెరికను సేనలవంక జర్నలులు తలపడుట.

లండను, మార్చి 28:-27-వ తేదీ పాయంకాలమున టెలుల తలపాద పంపబడిన. అమెరికనుల కత్తులు లింకను తీరముగ తలపడుచున్నారని. 7 దినములనుండి టెలుల సేనల వంకముగ గోలుపోవుచుండుటచే కత్తులు కిక్కులు కొంత పాటుచున్నది. టెలులతోడగల గత మామనిముల నుండియు వాయును కడు సునిపమున కత్తులు పలుసారులు తలపడగ పరాసువారు పొందలేదు. లాస్ వ్యూసు మరల నిపుడు తీరముగ పోయి జరిగినది. కత్తులు లోడిరి. మాంటిడి దరుముద్ద మరల మేము వెనుకకు పోతిమి. పరాసు సేనల కొద్దిభాగముమాత్రమే కత్తులను తలపడెను. జర్నలులు తమ సేననుతమ పంపిరి. ఈయుద్ధము వారి కలయిక తోముగియగలదు. అపుడుమేము సమరమును నూతనోత్సాహముతో ప్రారంభించెదము అపుడు పరాసునిలవసేనలు ప్రధానాంగమును. ప్రస్తుతము; జర్నలు లలలించిన విధానమంత లాభప్రదమైనను అదిచిరకాలము పాగునదిగాదు. ఏలనవారి లో నొక వరుస వారు ముందు తోసి కొని వచ్చి కండకములలో ప్రవేశించి దూరగాములగు తుపాకులను ముందు కండకములలోనికి వదిలెదరు. వారి వెనుక పట్టిచా రులులే వచ్చి వారి ముందు సజ్జితలోని కురికి వెనుకటి వలెనే తుపాకులను కాల్చెదరు. ఈరీతిగా నష్టమును పొందిం పక వారొక ప్రజ్ఞి వెనుక నొకటిగా వచ్చి పడెదరు. అందు కలన వారికి నష్ట ముక్కుధిక్కు. ఆనష్టమును మనవలె వారు ప్రజలకు తురవాదులు కాదు గాన పొటించుటలేదు. వారు వెద్ద ఫిరంగులలో త్వరగా వచ్చువాని గూడ వెంట చెచ్చుచున్నారు.

మాంటిడిదరు కంగమున కత్తులు తీరముగా నెదిరించుచున్నారు. ఈ నెల 29 వ తేదీ యుద్ధమున వారు తలపడగా మేము తరిమితిమి. లాస్ వ్యూసో యను మిసీలయొద్ద కత్తులకు లాభమేమియును కలగలేదు.

విమాన యుద్ధము.

23 వ తేదీని మా విమానములు మరల గలపడెను. 80 టన్నుల బొంబులను ముందుగుండును వదిలి. దానివలన వారికి చాలనష్టము కలిగినది. వారి సేనలు వచ్చుట కాలస్యమైనది. 24 విమానములను సేలగూర్చితిమి. 7 విమానములను తరిమితిమి. 2 థెలానులు నాశనమైనవి. మావిమానములలో 19 కనబడలేదు. కొన్ని యాంధ్రజలలో కూలినవి. ఫిరంగులనువేసి కొన్ని విమానములను సేలగూర్చితిమి. రాత్రిజేత మేము బహుముద్రై నె. గోగులలో గుండ్లను వదిలితిమి. 1000 బొంబులను వదిలితిమి. మా విమానము లన్నియును మరలవచ్చినవి 27-వ తేదీని సోమకు దక్షిణముననుండి ఆరాసుకు తూర్పు భాగమువరకును రెండు మైళ్ళు పొడవైనది నీడుద యనున కత్తులు ఫిరంగులనుగాల్చి తలపడిరి. తీరముగపొయి జరిగినది. కత్తులు తరిమితిమి.

పరాసువారు వెనుకకుపోవుట.

లండను, మార్చి 20:- పరాసువారు మాంటిడిదర్ద్రైలువద్దనుండి 8 మైళ్ళు వెనుకకుపోయిరి. అదిచాలముఖ్యముగ సానము. పరాసువారు హార్విల్లెను పొండికేగులవద్ద విజయమును బడసిరి. అది అనుకూలము.

26 వ తేదీని కత్తులు కంకగా లాభించలేదు. ఫ్లాంకముగా మాకు చాలలాభించినది. జర్నలు వాయుకులు వెనుకకు పైకెండ పదాతులను సమరాన్ని కాచు జేయుచున్నరు. వారి పురో మనము స్థిరముగలేదు. దీనికి వెద్దఫిరంగుల రాక ఆలస్యముగను కొంత కారణము. అలసట కొంతకారణమునగును. మేము దానిని రాగుగా నుపయోగించు కొంటిమి. వర్షముప్రారంభమైనది. నేడుదయమున కత్తులు రెండు పాములు తలపడిరి. అవట కత్తుల లధికముగా నాశనమై యుండును.

గట్టి పరిశోధనము.

వెంటనే మూలదళములు వచ్చునని ప్యాగెరునుండి తెలియవచ్చిన నమ్మకపువార్త చాల సరోహాహము. ఏలన వారి క్రయత్నములమీదనే చాలవరకు ప్రస్తుతపు యుద్ధాభియాధారపడియున్నది. ప్రస్తుత స్థలములనుండి ఏ పక్షమువారైన యుద్ధమును గాని ప్రతియుద్ధము గాని నొనరించునపుడు ఇరువురి బలబలములను స్పష్టముగ గనబడగలవు. ఆ యుద్ధమున విజయ క్రొత్త దళముల సహాయము లభింపగలదు. కత్తులు ఈ క్రొత్త సరిహద్దును నిలబెట్టు గట్టియిచ్చుచున్నది. అందు కన గుండ్లను బలపరచుకొనసలెదరు నని అమెరికను దక్షిణ

ము. సోమ యుద్ధలంగమందంతటను, జాగ్రత్తతో వారు ముందటికరుగుచున్నారు. ఇవట సలసిపోయిన మూకల పరిమితిముగ నున్నది. వారికి నిలవనీడములేదు. రాత్రిసమయమున విశేషముగ బ్రతిపక్ష తుపాకులచే దహింపబడుచున్నారు.

కత్తులు సోమకు దక్షిణమున ప్రధానముద్ద మొనరించుచున్నట్లు గన్పించుచున్నది.

వెన్సెనెల ఫిల్లిస్టు గారిట్లు చెప్పుచున్నారు:- కత్తులు పొండెన్సు నుండి 10 పటాలములను తీసికొనివచ్చిరి. లాతె యను నుండి వాలుగు దళములను, లెక్కనండి ఒకదళమును నూడవీరికొనివచ్చిరి. దీనిలట్టికాల్చి వీరు కత్తులను ప్రచలనపర్చి వ్యధిసోందించుటకు బదులుగా కత్తులు వారు బ్రతిపక్షవారివడి పార్శ్వముమీదనే ప్రధానముద్దము నుద్దేశించినట్లు కన్పించుచున్నది. ఈవిధమున నలేదు వెనుక భాగమునందలి వైశ్యముల నన్నిటిని కేంద్రీకరించుచున్నాడు. క్రానుప్రెస్సుగారి వైశ్యము వారి ప్రయత్నముల గన్పిస్తున్నది.

జర్నలులనష్టము.

పరాసు ప్రధానకార్యాలయము వద్దనున్న చెటరు గారి విలేజిరి 26-వ తేదీ పాయంకాల మిట్లు తలపెట్టుచున్నాడు. ప్రతివైనికుడును తన చేతివైసంతవరకు యుద్ధ మొనరించు నెడల జర్నలీయులు నమ్మకముగ కొట్టబడుదురని మనవారు నమ్ముచున్నారు. టెలులకొద్దిజనులను పరాసువారు దృవనత్తరముగ ఏర్పాటులను గావించుకొనిరి. జర్నలు లిప్పటికిని ఎక్కుడు కాలము వైనికర్మయమును భరింపనేరదు. పరాసు వారు తరచుగ కత్తులముకలనుగాల్చుటలో తమ ముందుగుండు నంతటిని పూర్తిగదనియోగించుచుండుటచేతనే వారు నిరంతరము వెనుకకు మరులుచువచ్చిరి. ఇందులకొక వుదాహరణము. 24 వ తేదీని మన తుపాకీదారులు తుపాకులను అపరిమితముగ గాల్చిరి. తుదకు మా తుపాకులు పట్టలేనంత వేడెక్కిపోయినవి. ఒకతుపాకీ వైనికుడు, ప్రతిగుండును ఫలవంతముగ నుండు నట్లు 50000 వేల గుండ్లను కాల్చుటకు తన కవకాళ ముండునని చెప్పెను.

పశ్చిమరంగము

లండను, మార్చి 28:- వార్తాసంఘము వారిట్లు ప్రకటించుచున్నారు. చివీటికి దక్షిణమునందు కత్తులు రాత్రి సమయమున సోమకు దక్షిణ దాక్షిణి. సోమకు దక్షిణతటము నందుండు మన ఎడమ పార్శ్వపు వైశ్యములు హోమెలు వెపున వెనుకకు తిరుగవలసిన వయ్యెను. ఈ స్థలమునకు దక్షిణమున కొన్ని ప్రెజియెలు కోడ్లు నడుసరించి నిన్ను రాత్రి పరాసువారు వెనుకకు తిరిమిపోయిరి. జర్నలులు మాంటిడిడియను వారు ప్రవేశించిరి. నాయునుకు దక్షిణమున 10- కిలోమీటరుల పొడవు గల రంగమునందు మూడు కిలోమీటరుల లోతువరకును పరాసువారు ప్రతియుద్ధ మొనరించిరి. ఈ ప్రదేశమున పరాసు వారు భీకరముగ కత్తులను నెదిరించిరి. సోమకు కుత్తరతటమున మా పంక్తి యిందు కయు మారలేదు. చెప్పవలయు హెమెరా సిగ్గులు వనము ప్రాంతమునను పూర్వీకము వున్న కుత్తర తటమునకు కత్తులు లనేక మారులెత్తి రాగా మేము వారిని తరిమివైచితిమి. పార్శ్వపుత్తర దక్షిణతటములందు కత్తులు నేటియుదయము భయంకరమగు ముట్టడికొనరించి వారు మా మొట్టమొదటి ప్రదేశమును జొచ్చిరి. అంత భయంకరమగు పోరాటము జరిగెను. మాపంక్తి యిప్పుడు ఆహూప్య, ఫ్యాంపోప్య, నూమిలెటూని, బాయిటోల మధ్యగభోవుచున్నది. ఆమీద మార్పు నొందలేదు. యుద్ధముచాలతీవ్రముగ జరిగెను. కత్తులు కపారనష్టము గలిగినవి తెలియజేయబడుచున్నది.

లండను, మార్చి 28:- పరాసువారిట్లు ప్రకటించుచున్నారు:- నిన్న పాయంకాలమున రాత్రియును భయంకరముగ యుద్ధముజరిగెను. కత్తులు మనముఖ్యదళముల ముట్టడించిరి. లాస్ వ్యూసో యను మార్గమునను టెలులవారియొడ మదికను వారు భయంకరముగ యుద్ధ మొనరించిరి. వారు చాలవరకు ఎడమదళనే ప్రయత్నముల నన్నిటి నొనరించిరి. మాంటిడిడియను ప్రాంతమున నతిప్రామాఖ్యములగు వనేకదళముల నుపయోగించిరి. అవట నిదివరకన్నా ధౌరేనితని చాచుచును పోయిజరిగెను. మావైశ్యములు అన్యాయము పోరకము గావించుచున్నది. కత్తులు కపారనష్టమును గలిగించినవి. మిగిలే యుద్ధము నలసట కాలమైనది. మాంటిడిడియనుకు ఇట్టియమున నెయిండు కిలోమీటరుల దూరమున నుండి పోయిరి.

ఇంగ్లండు

లిఖ్తోవిస్కీ-గారి విజ్ఞాపనము.

“పోలిటికను” పత్రిక లిఖ్తో విస్కీ-గారి విజ్ఞాపనము నందలి మరి కొన్ని నివయములను ప్రకటించినది. అది చాలవర కాంగ్ల జర్నలు వాణిజ్య సంధిరాయవారములను గూర్చి విశేషముగ ప్రసంగించుచున్నది. ప్రారంభమున వా రిట్లనిరి. తాను లండను నగరమున గావించుకొనిన మంచి సంబంధము కలన జర్నలీ ఇంగ్లండుతో గావించుకొనిన సంబంధములందెక్కుడు అభివృద్ధి గన్పియెను. ఈ యుద్ధమున సర్ ఎడ్వర్డు గ్రేగా రెలియుజున ద్రవమున ప్రయత్నములు సలిపిరి. అందుముఖ్యముగ వలసదేశసంధిని గూర్చియు, లెగాడురెయిల్స్ గూర్చియు నతనియుద్దేశములు ప్రకటించుచున్నాము. ఆఫ్రికా ఖండమునందలి పోర్చుగీసు కలసదేశమున జర్నలీలిటను దేశములకు ఆర్థికాభిమానము విశేషముగ గలదు. అందును గూర్చి 1898-వ సంవత్సరములో బాల్బున ప్రభువుగో షాక రకాస్యపు ఒడంబడిక నంగీకరించిరి. ఇందువలన పోర్చుగీసు స్వాతంత్ర్యమున కెట్టిలాభమును రాకుండ వారు జాగ్రత్తపడిరి. మరియు వారు పోర్చుగీసు వారి కార్మికముగ సహాయముజేయ నంగీకరింపబడినది. అందువలన నీయేర్పాటు. 10-వ శతాబ్దమునుండియు ఆంగ్ల పోర్చుగీసు ప్రజలకు గల పురాతనసంధి కెట్టి అపచారమును గావించలేదు. విండ్యర సంధిపేరిట 1899-వ సంవత్సరములో మరల నాయరు దేశము లవారు సెక్రొత్తసంధిని గావించుకొనిరి. లిఖ్తోవిస్కీ-గారికి తెలియకుండగనే ఆంగ్ల జర్నలు సంధి యేర్పాటులు గావించబడుచుండెను. ఈయేర్పాటు 1898-వ సంవత్సరపు సంధివరకుల మార్పుట కుద్దేశంపడినది. ఇందుకు బ్రటిషు దొర తనమువారు గనబరచిన వైఖరికి వారెంతయు వందనీయులు. ఈ క్రొత్త సంధికి జర్నలు లంగీకరించునట్లు లిఖ్తోవిస్కీ-గారు క్రొత్త రూపము నీయగలిగిరి. 187- ఎడ్వర్డు గ్రేగారు తమ యొడ మంచి అభిమానమును గలిగియుండి తమ వలసదేశి యాభివృద్ధిని గోరి. బ్రిటనును జర్నలు అభివృద్ధి సామర్థ్యము లకు సహాయ మొనరించెను. జర్నలీ వలస దేశాభివృద్ధికి సహాయ మొనరించుటకు మేము ఈవ్యాధి భావమును వహించము.” అని మద్రెస్ గ్రాఫ్యు డొకడు పలికెను. ఈ క్రొత్త సంధి 1918-వ సంవత్సరములో పూర్తిగ నేర్పరపబడినది. సంతకములుమాత్రమే తరువాయిగ నుండెను. ఆ సంతకములు గాకుండ నప్పుడు క్రొత్త అవాంతరములు గలిగినవి. తరువాత సెక్ర సంవత్సరము గలింపగా యుద్ధారంభమునకు కొలదిదినముల క్రిందటనే సంతకములు చేయించుటకు తమ కధికారము లొసగబడినది. అంత వాసంతకములు మరి జరుగనేలేదు. దీని 1898, 1899 సంవత్సరముల సంధులతో కలసి ప్రకటింపవలసినదని గ్రేగారు కోరిరి. ఇంగ్లండునకు రకాస్యపు సుధు లేవియు లేవు. అది వారి సూత్రములకు వ్యతిరేకము. అందుచే సంధి మరతుల ప్రకటింపనిది నత దేమియు చేయవలదు. అటుల ప్రకటించిన జర్నలీకి చాల నష్టము గలుగునని జర్నలు విదేశకార్యాలయమువారు రినిరి. అంత నాసంధి చెడిపోయెను. ఇది మరియొక నష్టము.

లండను, మార్చి 29:- విజయవత్సకు తగిన యేర్పాటుల విధిర్చించుచు పత్రిక లిట్లు చెప్పుచున్నది.

ఇంగ్లండులో నిర్బంధ సైనిక కాసనము నుపయోగింపవలయునని “డెయిలీ టెలిగ్రాఫు” పత్రిక వ్రాయుచున్నది.

వయసు నియమితిని 45 సంవత్సరముల వరకును వృద్ధిజేయవలసినదని డెయిలీ క్రానికలు వ్రాయుచున్నది.

“టైము” పత్రిక ఇట్లు వ్రాయుచున్నది. చిట్టచివర మనిసిని గూడ యుద్ధసేనకు వినియోగించు నిమిత్తము దొరతనము వారు వెంటనే కానింపకలయును. కార్మికుల బాధలు పూర్తిగ నిలిచిపోయినవని ప్రాప్తమొంది తెలుపబడుచున్నదను అభిప్రాయముగలదు. నిన్నటిదినము ఇది లిడువువద్ద సరిమాడబడినది. ఇంజనీరులు సమృద్ధి టవలన జేయమంది పనివారికు వృధాగా ఉండిపోయిరి. దెబ్బలు తగిలిన సైనికుల లొక సభను జేసి యాతేషించిరి. వారొక ప్రాతినిధ్యమునంప దానికి సందర్శన మొనగబడలేదు. అనంతరము కట్టు దారులు వింటనే పని సారంభించుటకు ఈస్టరు నెలవులలో గూడ పని చేయుటకును తీర్మానించుకొనిరి.

ఇక రెండురోజులలో నభయక్షలును సమానస్థితి నొందగలవని టైము వ్రాయుచున్నది. ఇందుముఖ్యముగ గమనింపదగు సంగి ముకటి గలదు. మధ్యప్రదేశమున కత్తులు ఎమియన్సుకు పండ్లెండు మైళ్ళ దూరము నందున్నారు. బ్రటిషు దళములు నిన్నటి దినము వీడిన స్థలముల నాక్రమించుకొనుచుండెను. క్రొత్త వైశ్యము లిట్టివిమితముగ కట్టుబడితిమి. ప్రొబ్బునాది యాభిమానములలోని నెడదేశములు వచ్చుచున్నవి. మిగిలేదేశి ఇక వైశ్యములును వృధాముగ రిలిచి పోరాడుచున్నది.

ఇట్టియద్యమము మిక్కిలి యశస్యము. ప్రస్తుతము కన్యకచూడనసంఘము వెళుకఁబడియున్నది. ఈసీనిలో నిట్టి యద్యమ మొకటి విధిగ నుండి తీరవలయును. ఈయద్యమ నిర్వారి తెచ్చెనను వారికి నా వ్యవయపూర్వక కందనము లర్పించు చున్నాఁడను; వారుకన్యకచూడన సంఘముయొక్క కందనములకుఁ బాత్రులయి యున్నారు. కన్యకాచూడనసా యకులు. వారు పూర్వమెట్లు కాలక్షేపము నేయుచుండిరో ఇప్పుడును నట్లేకాలక్షేపము నేయుచున్నారు; పూర్వము ఎట్టి ప్రాతపనియట్లతో, మోటు పనియట్లతో, సాగు చేయుచుండిరో, ఇప్పుడును అట్టి పనియట్ల చేతనే నేలఁచుచున్నుచున్నది. నాగరకమలయా, లోకానభవమందు, విద్యలయందు వారు ప్రతిభల అనేక సంఘముల వారికంటె తెలుకఁబడియున్నవారు. మన కన్యకచూడన సంఘముయొక్క, సాంఘిక, చైతిక, భౌతిక వ్యాధి సాయక, పరిశ్రామిక, విద్యాభివృద్ధి గూర్చి ఇట్టి యద్యమము నొకదానిని బయలుదేరిదియిటు చుంది సంభవించును. కన్యకచూడనములార, విారయద్యమము చూతగానొని, తరుణమును గోల్పోక, స్వసంఘము నిన్ను విధముల ముందుకుఁ దీసికొనివచ్చి, మన జీవమునంగల సమస్త గౌరవ సంఘములందును, కీర్తి సంపాదించఁ గోరుచున్నాఁడను.

కమ్యూనిస్టుల జన్మకథనము.

మహాశయిలారా, ప్రాముఖ్య విషయములను గురించి చెప్పించుటకుముందు ఈ కమ్యూనిస్టుల చారిత్రమును, వారి యధికారిత్వమును, వారి భాగ్యవశకుగనుంచి యిందుకడ వెలిసికొనుట, ముఖ్యముగా ఇట్లు మే యుండవచ్చును. కమ్యూనిస్టుల జన్మచేత్రములు. వేదకాలమునాటి పీఠస్థలము కన్పించుచున్నది. పురాణములను, శాస్త్రములను వివరించి చూచితే మేని పీఠముపై ద్విత్రిశులకంఠాను లయివట్లు కన్పించుచున్నది. కాని, కీర్తనాత్మకము ఎట్లు పోగొట్టుకొనినో, నామము అనుచు దాని నామముతో కమ్యూనిస్టు పిలువబడుచున్నవాని, ఇంకను చక్కగఁ జెలియజేయు. పురావస్తు దండకాణ్యమున కామూర్తిగఁడను ఒకమహర్షి తపముచేసికొనుచుండెను. కొంతకు గాత్రము లాతపముచు విప్పుచు నేను మొదలిడిరి. బుష్పవర్షణగఁగు నేయునదిలేక, మహాలక్ష్మి యొద్దకుఁ జరిగి, తన కష్టములు నివేదించెను. ఆమహాదేవి ప్రసన్నమయి, తన చెవినున్న కమ్యూనిస్టు దానిని నామమార్చి కనుగ్రహించి, దానిని బూజించి వలసినదిగ నాజ్ఞాపించెను. కామూర్తిగ మహర్షి యామహర్షి యాజ్ఞను కోసాపించి పూజచేసెను. పూజ ఫలింప నా కమ్యూనిస్టు 500 ల మంది త్రిత్రిశుల పుంకవు లుద్భవించి, బుష్పికిం దహించి పుష్పము గావించుచున్న రాక్షసులను తిండాడి, ముదమునింపిరి. ఆబుష్పి నిరంతరాయముగఁ దపముఁ జేసికొని, యాత్మత్రిశుల నాశిర్వించి పంపెను. ఆత్మత్రిశుల సంతతివారే "మనకమ్యూనిస్టులు" కమ్యూనిస్టుల బుద్ధిగఁ జ్చత్రిశుల సంతతివారమగుటచే "కమ్యూనిస్టు" మైతిమి. బ్రహ్మాండపురాణముయొక్క ధర్మప్రకరణములలోని 20 యవ అధ్యాయము వరకు నింకొకకథ వర్ణించఁబడియున్నది. ఆకథవలన కమ్యూనిస్టు మార్వవంశ సంఘాతుఁడగు దిలీపవక్త్రవర్షి సంతతివారని తెలియుచున్నది. దిలీపవక్త్రవర్షి తత్త్రిశులసంతతివారమున రాజ్యముచేసి యుండవలెను గదా. ఆసంతతివారు దక్షిణ హిందూదేశమున కెట్లు వచ్చిరిని కొందఱు శంకింపవచ్చును. దానికోక గాధకలదు. పూర్వము చంద్రవంశసంజాతులగు రాజులు ఒకానొక కాలమున నిర్బంధించి మార్వవంశజులగు రాజులతో సంబంధ బాంధవ్యము లొనరించిరి; దిలీప వంశస్థుఁడగు ధర్మపాలనరపాలుండు అపరాధము సహించఁజాలక దక్షిణ దేశమునఁ దలదాచుకొనవచ్చివేసెనట; రానురాను, ఒకనది యడుగవచ్చెనట; అనదిదాటుటకు సాధనాంతరము లేదయ్యెనట; ధర్మపాలుండునే ముందరిలేక ఆనదీతీరమునఁ దపము చేసికొనుచున్న జనుదగ్గి ముని దంపతులకడకుపోయి, వారిని గూర్చి, తనకష్టముఁ జెప్పకొనెనట. జనుదగ్గి భార్యయును కలుకాదేని ధర్మపాలుని కనికరించి తనచెవి నున్న కమ్యూనిస్టు దాని నాతనికిచ్చి దీనిని క్రొద్ద భవలతో నేమిటవ వేద; ఇది శ్రోతవియ్యగలదని చెప్పెనట; ఆ ప్రకారముగనే ధర్మపాలుండు కృతకృత్యుడయి దక్షిణ దేశమునకు వచ్చెనట; కలుకాదేని చెవి కమ్యూనిస్టులఁ గృతకృత్యుడయిన ధర్మపాలుని సంతతి వారగుటంజేసి "కమ్యూనిస్టు" అయిరిని ఈ బ్రహ్మాండపురాణగాధ వలనఁ జేయిచున్నది. శ్రీమతాపరమ మహారాజుగారు రాజ్యము నేయుచుండిన కాలము, కమ్యూని (సంచేతములు) దెచ్చుటకుఁ దీసికొనిపోవుటకు ఒక తెగవా రుండిరియు, ఆ తెగవాంక, "కమ్యూని" తీసికొనిపోవుచుండు వారగుటచే "కమ్యూని"ని పిలువఁబడుచుండిరియు వేరొక వాఁడవదాయము కలదు. ఆంధ్రవరసాల శిఖామణియని పేరువదసిన, శ్రీకృష్ణ దేవరాయలవారి కాలమున, రాయబారములను, రాజసంజేతములను దీసికొని పోవుట కొక తెగవా రుండిరియు, ఆ తెగ వారినే కమ్యూనిస్టులని పిలుచుచుండెడి వారనియు, వీరివీడు ప్రబంధ క వి త్రి వి త ము నఁ గ న్నించుచున్నది. మహాశయిలారా! కమ్యూనిస్టుల చారిత్రము గురించిన సాంప్రదాయములను నేరములయు కన్పట్టుచున్నవి. గ్రంథవిస్తరభీతిచే వాని నిట వక్కాణింప వెనుదీయుచున్నాఁడను. వారి చరిత్రలను గురించిన సాంప్రదాయములు ఎట్టి పరస్పరాభిప్రాయ భేదములను సృష్టియున్నను, వారి సంఘము ముద్రాపితమయిన పురాతనసంఘములు కొంతవేరయు నంది యుచున్నది. (సత్యము)

ఏక భాషావిషయక సభ

ఇంచూరులో జరుగు నీ సభ కథ్యత్తుత వహించుటకు 28-వ తేదీన మహర్షి గంధి గారు ఆహవాదాభిమతము గంధిసతిగాను మోతీచోరీనుండియు ఇంచూరుకు వచ్చిరి. చాల మంది స్నేహితులు వచ్చి ఆహవాదలకు గొప్ప స్వాగత మిచ్చి మహాత్మ్యరముతో నూకేంచి విడిచికి గొనిపోయిరి. ప్రతినిధుల సమవాయములకు కనుగొనుటకు 700 మంది కలసిరియు పని చేయుచున్నారు. 10000 మందికి సరిపడు కాం చేయుచున్నది. హోల్కార్ గారును యువరాజుగారును ప్రధాన మంత్రి గారును కోలాహలము పెట్టిరి. ప్రాచీన హిందీ గ్రంథ ప్రదర్శనమును గంధి గారు ప్రారంభించిరి. సభాకాల నిండిపోయినది. 1.15 గంటలకు గాంధీ దంపతులు వచ్చిరి. సభ వారందఱును లేచి జముజను మహర్షి గాంధీ మహాత్మ్య దేశభక్త అని అరచిరి. కరవీరవీర శ్రీజగద్గురు శంకరాచార్య స్వామిలవారు గూడ వచ్చిరి. జస్వంతరావు జీ హోల్కార్ గారు వారు గూడ వచ్చిరి. వారి నివసనశేషమును సభ్యులు చాల ప్రశంసించిరి. సంస్కృతమున బాలికలను బాలుకును ప్రార్థనలను గీతములను పాడిరి. పిమ్మట యువరాజు జస్వంతరావు హోల్కార్ గారు స్వాగత మొసంగిరి. 12 వక్త్రముల ప్రాముఖ్యత ఈ రాజమహామహిమ హిందీ భాష మందు గంధీయుగ సాక్ష్యమిచ్చెను. పిమ్మట శంకరాచార్యులవారుమాడ హిందీ భాషయందు మాటలాడి ఆశీర్వదించి హిందీభాషయే సామాన్యభాషయని పేర్కొనిరి. పిమ్మట శాహ్వరసంఘాధ్యక్షులగు రాయబద్ధులు నేటుచుండుచుండుగాను స్వాగత్యోపవాసమును చేసిరి. హిందీభాషాప్రాముఖ్యము వివరించిరి. పిమ్మట గంధి గారి గౌరవములకరించిరి. కరతాళధ్వనులు మిన్నముచ్చరిన మదనమోహన మాలవ్య హోల్కార్ గారు మహారాజుగారు మున్నగువారు ప్రాసిన లేఖలు చదువబడినవి. పిమ్మట అధ్యక్షకోపవాసము నొసంగిరి. మహారాజుగారు 10000 లు విరాళ మొసంగిరి. ప్రధాన మంత్రిగారు విందుచేసిరి.

జెర్మీనగరము
మార్చి 29:— జాకబు అబ్రహాము తన తండ్రి జర్మనీయని ఒప్పకొనెను. అతని పోలీసువారు పట్టుకొనిరి. తన కలననే నగరము దగ్గి భయము గలుగుట వాస్తవమేగాని అది కేవలము పొరపాటుకలననే జరిగినది చెప్పెను. అతనికి యూల్నింగులో పని. సిగిరెట్టును నేలమీద పడచేయుటలో నీ ప్రమాదము జరిగెను.

ఓరియంటల్ గవర్నమెంటు సెక్యూరిటీ

భీమాకంపెనీ లిమిటెడ్
సం॥ 1874 స్థాపితము హెడ్క్వార్టర్సు, బొంబాయి.
నిలువసొమ్ము 5 కోట్ల రూపములు
ఇంతవర కిచ్చి వేసినది 5 కోట్ల రూపాయలు
ఈ ఓరియంటల్ కంపెనీలో చేయబడిన, ఎంతవమెంటు భీమాకన్న సురక్షితముగు పెట్టుబడి వేరొకటి యుండదు. అందువలన పాలిసిదారునకు వృద్ధాప్యదశయందు నమ్మక మగు ఆదాయమును సమకూర్చుటయేగాక, పాలిసిదారునికి అకాలమరణ మగునేని ఆతనికిటుంబమునకు జీవనోపాధియు కలుగును. నిరమగు ఆదాయములు లేని వారలకును పెద్ద కుటుంబీకులకును ఇది చాల సౌకర్యముగు మార్గము. (672)

WANTED Agents & Canvasers in Telugu Districts

APPLY TO:—
W. St. John Church,
Branch Secretary.
ORIENTAL ASSURANCE BUILDINGS,
Post Box No. 8, Madras
Latest Telegrams
(REUTER).

LONDON, March 29
"The line holds," as the essential fact of situation in spite of considerable German advance in south marked by capture of Montdidier and extension of attack in direction of Arras. Sticks at Montdidier which is probably aiming at separation of Allied armies is admittedly serious, because Amiens. Paris railway is endangered but general disposition of experts is to reserve judgment ultimate consequences pending intervention of Allied reserves. It is considered unlikely that these will be employed merely to prevent enemy gaining ground which has been doing at such terrific cost. Correspondents at front emphasize that British troops, as result of fighting in open have wholly shaken off cramped feeling of trench warfare, and are beginning to understand the loss of villages and woods is not necessarily of vital consequence. Situation is indeed described as not causing slightest anxiety at headquarters where gravest crisis are considered over. Fresh troops and artillery are coming up steadily and army is growing in confidence as in strength. Troops on large parts of line have not moved positions for days except to throw back masses. With exception of Montdidier, Germans have gained little and there is still no sign of offensive in other sectors. Battle is retaining general character of huge mass attack on wide front. It is in attempt to widen area of advance that enemy continues desperate efforts in north. His losses are not diminishing and correspondents now estimate them at fifty percent. They mention appearance of naval division which Germans have hitherto only employed in extreme necessity. Significant German Communiqué last evening contained apologetic statement with regard to German losses, evidently intended to allay anxiety. German newspapers are giving prominence to British valour and warn their readers not to expect swift successes. They declare that hard and protracted fighting will be necessary to overcome strongest and most determined enemy. Ludendorff is quoted as warning correspondents that railways have been torn up and horses are exhausted but assuring them that every effort will be maintained impetus of attack. Meanwhile opinion in Britain is hardening in favour of most drastic steps on reinforce armies as, though it is expected that America will now accelerate despatch of troops, main duty of filling gap devolves on Britain.

LONDON, March 29.
French communiqué says:— Battle continued with violence last evening and part of night in region of Montdidier. In spite of repeated counter-attacks enemy was unable to drive us out of villages we captured yesterday. Our troops continuing their successes carried Monchal by storm. Violent engagements occurred in front of Plessis-Denojades, all enemy attacks against which failed before our indomitable resistance. Prisoners state, that number of bodies were found on this part of battlefield, also in region of Montdidier, confirming that enemy's losses were extremely heavy while he achieves no result. North of Montdidier, French and British troops, are victoriously holding enemy on line of River Aves in front of Lanauville, Sire, Bernard, Mezières, Marolcave and Hamel. Our long range guns caught and dispersed enemy infantry columns and convoys on Leon-Lafere road. There was moderate artillery fire on remainder of front.

వైగుభయము లేదు.
వైద్యరత్న కండిత డి. గోపాలాచార్యులవారి
వైగు వైగు (1045)
నివారకావధములు
మా మందులు గడచిన పది వత్సరములుగ ఇండియా, బర్మా, సిలీక్ దేశములయందును, స్వదేశసంస్థానములందును ఆరేక వైగు రోగులను కాపాడుట లోకవిదితము. మేము లేలుపు విధానముల ననుసరించి
వైగు సోకదు.
హెమాటోమెటము 6 డ్రామ్స్ బిడ్డ ౧-౩ క్షు ౧-౦-౦ | శతభాగ్యపుత్రం 1 డ్రామ్స్ బిడ్డ ౧-౩ క్షు ౦-౧-౦-౦
డిప్ 3 " " ౦-౧-౦-౦ | డిప్ 3 " " ౦-౧-౦-౦
చాక్లెట్ గు పోస్టిల్ చేయ. కోరువారికి మా వైద్య క్యాటలాగ్ గుచితముగ పంపబడును.
తండ్రి వినియోగము:— "వండిట్" మద్యరాన్.
ఆయుర్వేదాశ్రమం, గగ్గ, ఆచారప్పన్ వీధి, జి.టి, మదరాసు.

The Great War.

(o)
(Reuter's Agency)

Western Front

The German Offensive.

French Falling Back.

Thrust for American.

LONDON, March 28.

Reuter's correspondent at French Headquarters wiring on evening of 27th says:—

Tremendous impetus of thrust towards Amiens does not show any signs of weakening, but wastage of seven days of such fighting is beginning to tell. This is especially true of the push down the Oise valley which for the last three days has been held within gunshot of Noyon in spite of the repeated efforts to break bar, which the French army has thrown across valley. Around Lassigny the scene of bloodiest fighting since 1914 another fierce battle raged to-day ending in the repulse of the enemy. Further withdrawal took place in the region of Montdidier before heavy pressure, which, although unpalatable, does not prejudice the issue. A mere fraction of the French army has hitherto been engaged and on the contrary Germans have flung in important part of available reserves. At the present moment the battle reaches a point of exhaustion. Another might begin in which the initiative would be with us. In that battle French reserves should prove a decisive factor. German success hitherto has been gained by a method which however effective cannot be long sustained by any army. Attacking troops, which are brought up during the short heavy bombardment in which gas shells are profusely used, are encamped to a great depth before front of attack. First assaulting division reaches its objective line regardless of losses and islets of resistance are left behind to be subsequently dealt with. As soon as the first assaulters are installed in new line they open a tremendously intense rifle machine-gun and automatic rifle fire at long range on the second line of objectives. Under cover of this barrage of bullets which is stiffened by numerous thirty-seven millimetre portable guns and which is intended to cause havoc among opponent's reserves two thousand yards away, second division passing through first takes up a line in advance of it and opens similar small-arm bombardment on opponents troops, still further back. Third division follows and repeats the process and another follows until the final objective is gained or the attack repulsed. An essential feature of these new methods is the immense losses entailed upon attackers, losses which perhaps none but a government not bound by public opinion could afford to demand of its armies. Germans in these attacks are using a new type of low built seventy-seven millimetre field gun which is as easily moveable as a mountain gun and accompanies infantry advance.

Enemy's Push

Last night's French Communiqué says.—Enemy is continuing to push with powerful forces in the region of Montdidier. He attempted this morning to extend his gains west and south of Montdidier but with magnificent dash our troops counter-attacked with bayonet and ejected enemy from Courtemarch, Meuil, St. Georges and Assainvillers which we carried and solidly hold. This advance exceeds two kilometres deep on a front of twelve kilometres. On front of Lassigny and Noyon and south of Mies bitter fighting gave enemy no advantage. Our troops are holding on vigorously.

War in the Air: British Success.

In the communiqué with regard to aviation Haig says:—Large bodies of our aeroplanes again yesterday carried out low-flying operations. Aeroplanes dropped over thirty tons of bombs and fired quarters of million rounds, inflicting severe casualties and delaying enemy in bringing up troops and ammunition. In air fighting we brought down twenty-four German machines and drove down seven out of control, and destroyed two balloons. Nineteen of our machines are missing. It is believed that some landed within our lines. Antiaircraft gunfire accounted for greater portion of our casualties. We continued night-bombing at Bapaume, Bray and Peronne with utmost vigour. We dropped over thousand bombs and fired thousands of rounds at good targets which were plentiful and easily visible in moonlight. Pilots saw bombs bursting in the middle of columns of troops transport and encampments. Four of our machines are missing. We dropped over a ton of bombs on Sablon station at Metz on 27th March. Good bursts were seen on sidings. We successfully raided Luxembourg station on 27th March dropping twenty-one heavy bombs. There were several bursts upon objectives. All the machines returned.

Haig's Communiqué.

Communiqué from Haig this evening says, there has been heavy fighting during day along the whole British line from south of the Somme to north the east of Arras battle front extending fifty-five miles. This morning, enemy, after intense bombardment covered by smoke-cloud opened a fresh attack in great strength on wide front north and south of the Scarpe and simultaneously delivered a series of powerful attacks all along our line southward of Somme. The enemy in new sector of battle east ward of Arras succeeded in forcing away through our outpost line. There was hard fighting throughout day in our battle positions. All assaults were heavily repulsed. Fierce fighting is still proceeding. Southward of Scarpe we beat off repeated determined assaults at Boyelles, Noyenneville, Ablainz-ville, Bucquoy, and Puisseux. Enemy succeeded in forcing way into Dernancourt a second time. Our counter-attack drove him out killing many and taking many prisoners. We have been fiercely engaged all day southward of Somme in the neighbourhood of Arvillers, Crecy and Hamel. Some localities have frequently changed hands in bitter fighting but our positions have substantially been maintained. Heavy fighting continues.

Significant new withdrawal.

Significant French withdrawal in region of Montdidier constituting retirement of this unpleasant news as Montdidier Railway junction is of undoubted importance. On the other hand the French success between Hainvillers and Pontlevé is hopeful sign that enemy's advantage around Montdidier may be retrieved.

Unfavourable Weather.

Reuter's correspondent at headquarters wiring to-day says during past twenty-four hours Germans have made only comparatively trifling gain as result of numerous massed attacks practically all along our front whilst we may claim several distinct local successes either in completely repulsing enemy blows or wresting back gain by counter-attack. Although German high command continues to use up infantry with ruthless prodigality, I believe general pressure is for the moment less determined. This may be partly attributable to enemy waiting to bring up heavy artillery, preparatory to another great effort and partly to exhaustion. Needless to say we are taking every advantage of relative lull. Wiring this evening correspondent says wintry weather has arrived with bleak east wind and sinking glass and threatening snow. Heavy fighting developed this morning, the Germans launching two attacks against Arras one north and other south of Scarpe. Former quickly died down but latter assumed serious proportions and by eleven dense German waves under cover of tremendous bombardment made some advance. We exacted a terrible price as valley of Scarpe from Biangy to Roeux affords a good field of fire for the machineguns while the batteries posted on ridges northward swept all terrain.

The Critical Test.

Assurances from Paris of the imminent intervention of reserves are very welcome, for experts emphasise that the fate of the battle largely depends on their concentration. The critical test will come when either side attacks or counter-attacks from the present positions. In such an encounter the Allies will have the advantage of fresh troops. The enemy apparently has paused on the northern front in order to reorganise his line, and is bringing up artillery while cautiously advancing on the whole Somme battle-fields. Here his tired masses, shelterless in a moonlit wilderness, are pounded all night by British big guns and bombed by aeroplanes.

The enemy main attack is now apparently passing south of the Somme.

The Enemy's Intentions.

Mr. Percival Phillips says:—The enemy brought ten divisions from Flanders, four from Lorraine and one from Lens, as if he intends making the principal attack on the British right flank, instead of extending activity north of the Scarpe. He is thus concentrating his strength in the rear, covered by the Crown Prince's army.

German Wastage.

Reuter's correspondent at French headquarters, telegraphing on the evening of the 26th instant, says the men are convinced that the Germans will infallibly be beaten if everyone gives of his best. The French are solidly established along the south of the Oise, and guns command every bridge. The correspondent declares that the rate of German wastage cannot be maintained for many days. The French have repeatedly fallen back to the next position because they have used up all ammunition, firing into dense masses. He gives an instance how the Cuirassiers on the 24th instant were compelled to break off the fight because the machine-guns were red hot and carriers were unable to keep pace with requirements. One gunner said he could have used 50,000 rounds with advantage.

Papers Discussion of Measures.

The papers are discussing measures to meet an emergency.

The "Daily Telegraph" joins the supporters of conscription in Ireland.

The "Daily Chronicle" urges the raising of the age limit to forty-five.

The "Times" says the Government must immediately embody in a single comprehensive Bill the various proposals for mobilising the last available man. There is a consensus of opinion that the effect of the news from France will be a complete cessation of Labour troubles. This was verified at Leeds yesterday. The strike of Engineers had thrown idle a thousand workers in three shell factories there, and a meeting of wounded soldiers to protest assumed formidable proportions. It sent a deputation to a meeting of strikers. The deputation was denied admittance, but it was announced later that the strikers had decided to resume immediately and to work during the Easter holidays.

The "Times" anticipates that equilibrium in fighting will be established in the next two days. The most encouraging change is that in the centre, where the enemy is only twelve miles from Amiens, British troops yesterday were winning back and holding ground with reinforcements rapidly coming up. Messages from France are cheerful, while the note of elation has vanished from the enemy bulletins. Both Allied flanks are now standing fast.

Russia

Return of Allied Embassies.

LONDON, March 29.

PETROGRAD.—Allied embassies have returned to Russia from Finland. They have issued a statement affirming necessity for Allies to defend their interests which have been seriously compromised by separate peace. They announce intention of taking up their residence at Voogda because there is no central authority in Petrograd and for other reason.

Great Britain

Huge German Casualties.

10-30 P. M.—LONDON, March 28.

Following telegram remarkably confirms from enemy sources British accounts of huge German casualties. Amsterdam. Travellers from parts of Germany relate that thousands and thousands of badly wounded are arriving daily totally eclipsing all experiences. Casualties are being packed in every town and village with any accommodation. Recent closure of frontier is believed to be due to transportation of masses of wounded.

France

Admiration of British Valour.

LONDON, March 29

PARIS.—7-30 A. M.—"Clemenceau" has telegraphed to Lloyd George France has never more admired the British valour and never had greater confidence in British leaders. We are quite strong and certain of future.

Anglo-French Military Co-ordination.

LONDON, March 29

8-20 A. M.—The "Daily Chronicle," states that an announcement relative to Anglo-French military co-ordinating may be expected almost immediately. Influencing role may be assigned to French in this connection.

New Manpower Bill

The "Daily Express," says that powerful section of Government is urging introduction of new Manpower Bill, when Parliament reassembles including age limit between forty-five and fifty with application to Ireland and mobilisation of volunteers.

Enemy Advance Stopped.

LONDON, March 29

PARIS.—8-20 A. M. On the French side the enemy advance appears to have been stopped and road to Paris through Oise valley barred. It is thought that Germans cannot long bear present rate of sacrifices, and if they desire to continue their effort they will soon find themselves with very diminished reserves in presence of absolutely intact French armies. Germans had initiative in first great battle. Allies will have it in second with all advantages of choice of moment and place to strike.

United States

Jersey City Explosion.

A German-American's Crime.

NEW YORK, March 29

Mr. Jacob Altman, who admitted that his father was a German, has been arrested on a charge of arson. He confessed that he started a fire which caused an explosion in Jersey City, but claimed that it was accidental. He was regularly employed in Yulising and dropped a cigarette.

United States Shipbuilding.

LONDON, March 27

Mr. Hurley, Chairman of the United States Shipping Board, delivered an important speech before the National Marine League of the United States last night at Delmonico's in New York, giving comprehensive analysis of entire shipping situation as well as hitherto unpublished data regarding new shipyards, launching ways, built and building tonnage and types of vessels under construction and planned. He said, that, if by magic, a bridge could be thrown across the Atlantic; no military man in Berlin, Vienna, Rome, Paris, London, or Washington would have any doubt that the world could be made safe for democracy before the end of the year. America had men, guns and supplies. It all came back to the question of ocean transportation, fail in ships and these failed utterly. Responsibility for supplying this need had devolved upon the Shipping Board under most extraordinary conditions, that ever existed at most critical period of war's history when every other industry was being taxed to utmost capacity in material and labour. America was not a maritime nation. Her flag had almost vanished from the seas and with exception of widely scattered shipyards, merchant marine construction had become almost a lost art, when sudden call came to outdo the rest of world in building up merchant marine, a call coming at a moment when navy was undergoing greatest expansion in its history, when most if not all of the established yards were feverishly engaged in the rush of construction of dreadnoughts, destroyers, submarines, fuel ships, tenders and other auxiliary craft and when munition makers were absorbing that part of skilled labour not called to Government navy yards or private shipbuilding plants. It was a case of not only building up from ground, but of securing grounds some of it marshland which had to be filled in before ways could be laid.

Development of America Shipbuilding.

When America took hold of this job of shipbuilding there was no yard in existence with which they could place order. Old yards with trained force of shipbuilders were filled to capacity, seventy per cent of their space being taken by enlarged naval programme and remainder by private orders from American and foreign owners and they were faced with necessity of creating entirely new industry. First and biggest part of job was to establish new shipyards on waste ground. At time of America's entrance to war, there were thirty-seven steam shipyards in the United States. They had established eighty-one additional steel and wood yards, while eighteen others had been expanded and they were building a new and expanded steel yards, two hundred and thirty-five new steel shipyards, twenty six more than at present existed in all steel shipyards in England. New industry they had created would make America greatest maritime nation in history of world. It took Germany forty years to build up her military machine. In less than eight months America had built up shipbuilding machine, which, when it got into full swing, would defeat military machine of Germany. It took Henry Ford with all his genius for organisation and standardisation sixteen years to develop his enormous production. It required twenty years for United States Steel Corporation to develop its activities to point, where they represent organisation one half as large as that undertaken by Emergency Fleet Corporation. Work of building America's new shipyards was now virtually completed. Giving striking details of output, Hurley said that Skinner and Eddy Company of Seattle had laid keel for 8500 ton vessel which was launched in sixty-four days. She was delivered to Fleet Corporation 5th January and started first voyage on 14th January.

Moore Shipbuilding Company of Oakland California launched three 9400 ton vessels in single afternoon an accomplishment unrivalled in world shipbuilding annals. Total amount of American steel construction was 8,205,708 deadweight tons made up of 5,160,300 tons under contract with emergency fleet corporation and 3,045,408 tons of requisition vessels. Of this total 2,131,568 deadweight tons or approximately twenty-eight per cent had been completed. Of amount of steel ships under contract and requisition 655,456 deadweight tons or approximately eight per cent were actually completed and in service on 1st March. This amount of floating tonnage exceeds total amount of American output for 1916, including steel and wooden sailing vessels by approximately fifty per cent. Notwithstanding difficulties of organization and handicaps of bad weather conditions transportation, embargoes and railway congestion, nearly as much tonnage had been constructed in America waters in part three months as by all other maritime nations of world combined. Referring to repaired interned German ships, Hurley said that with expenditure of little less than two million dollars, they had placed at their own and allied war service, 112 first class German and Austrian vessels, representing carrying capacity of nearly 8,00,000 deadweight tons. After referring to necessity for providing increased means of obtaining engines, boilers and tribunes, Hurley said that at outset thirty-seven old steel yards began increasing their capacity until they now had 195 ways against 162 eight months ago. They then made provision for additional new steel yards, thirty being erected with total of 203 shipbuilding ways. They now had in aggregate sixty-seven steel shipyards wholly or partly engaged in fleet corporation work.

Wooden and Steel Vessels.

These yards would have total of 398 steel building ways. Of these, thirty-five yards with 258 ways were on Atlantic and Gulf coast, nineteen yards with fifty-six ways on Pacific Coast and thirteen yards with eighty-four ways on Great Lakes. A year ago, wooden shipbuilding in United States was almost at a standstill. Government found twenty-four old wooden shipyards with seventy-three shipways. Capacity for wooden shipbuilding had been increased until they now had eighty-one yards with 332 ways completed or nearing completion. Assuming that these ways would each produce two standard ships annually, they would turn out about two million three hundred thousand deadweight tons of wooden ships annually. These 332 wooden ways added to 398 steel shipbuilding ways gave total of 730 berths upon which to build steel and wooden vessels, a total increase in few months of 495. With total of 730 wood and steel ways they would have 521 more berths than Sir Eric Geddes in recent speech stated that England had at present. Continuing, Hurley said that proposal to build concrete ships was first regarded as fascinating absurdity. On 14th March was launched from yards San Francisco company's first concrete steamship vessel and appearance after launching warrants belief that this form of construction may be called "Faith." Telegram announcing successful launch safely depended upon. Hurley said he opposed conscription of labour believing that labour itself would respond to all demands. Labour generally throughout their shipyards was to-day receiving highest rates of wages ever paid for similar work in world's history. Additional costs of ships, due to increased wages in yards covering programme, would be above three hundred million dollars.

Labour and Shipbuilding.

Labour leaders with whom he came into close contact especially competitors and his immediate associates had his confidence and country recognised their patriotism. After describing the arrangements for housing and training workmen Hurley said, that in 1916, there were less than forty-five thousand men employed in all shipyards in the country, and on 2nd March 1918 there were 2,36,000 of whom 1,70,589 were on actual ship construction and remainder on yard construction and other branches of industry. Hurley made brief reference to three fabricating shipyards at Hog Island, New York Bay and Bristol Pennsylvania, which he said were assembling yards materials being fabricated in scores of steel plants scattered throughout country as far west as Omaha and Nebraska.

At Ship Yards.

In some instances ninety-five per cent of work was being done at points far remote from shipyards. Fabricated methods of ship construction would add millions of tons to merchant marine. Assembling yards with fifty ways at Hog Island, twenty-eight at Newark Bay and twelve at Bristol when in full operation, would produce yearly more ships than England and ever been able to turn out in same time. At Newark Bay they would have continuous series of vessels dropping into water at rate of two weekly, and Hog Island with larger number of ways and bigger type of vessels would produce even greater tonnage. When high point of curve of production was finally reached, there would be continuous performance of production and launching. America's gigantic programme of ship construction would place her in position where she could rely on native resources, rather than depend on fleets of competitors as largely as in past. Shipping was essence of struggle which world was engaged in with submarine. Shipping Board were alive to needs of situation and they were receiving direct and constant guidance from that great American Commander-in-Chief of army and navy President Wilson.

INDIAN TELEGRAMS.

(FROM OUR OWN CORRESPONDENTS.)

(BY WIRE.)

Burma

Ship Building Industry.

RANGOON, March 28.

As the outcome of an interview Col. McGregor, C.M.G., R.E., Controller of Shipbuilding, Indian Munitions Board, visited A. V. Joseph's shipbuilding yard at Rangoon and there saw the 1,200 ton barge to be launched next month. He also visited the sail shed and promised Government and to Mr. Joseph in expediting the plant necessary for auxiliary engine etc. It is probable that a Burma Ship-building syndicate will be formed to develop this industry.

Bombay

बम्बई

The Hindi Sammelan.

Mahatma Gandhi's Presidential Address.

INDORE, March 29.

Mr. Gandhi the president elect arrived yesterday noon from Ahmedabad and Mrs. Gandhi from Motihari. She was garlanded at the Mhow station. They were received by a large crowd at the station where Raibah Adur Seth Hukumchand; Dr. Sarju Prasad; Seth Kalyanamal Hirachand Kothari; Sir Siramal Dapha; Rao Bahadur Sirdar Madho Rao Kibe and others. The high officials of the state and the gentry with a large number of volunteers and workers met them at the station. His highness the Maharajah of Holkar and the Maharaj Kumar with the Chief Minister have gone to attend a marriage ceremony at Kolhapur. The crowd at the Railway Station was very large. The reception was unprecedented. Mr. Gandhi was obliged to yield to the persistent entreaties of the volunteers to unhorse his carriage to be drawn by them, though only for a few paces. The procession consisting of Soldiers in uniform, decorated horses, and elephants and state carriages, was taken through the city to the President's lodging. The preparations for the reception and lodging of the unprecedented large number of delegates, and their comforts are very elaborate. About seven-hundred volunteers with well organized officers are attending on the delegates and looking after the arrangements the huge pandal with sitting accommodation for over ten-thousand has been specially erected.

The delegates are being lodged in the spacious Dharmasala of Seth Hukumch Andji, the spacious State Sarai, several garden houses, and bungalows, besides tents in the pandal compound. Every train brings in hundreds of delegates from far and near. And the exhibition of Hindi old manuscripts and other famous books located in the town hall was opened by Mr. Gandhi at this morning, on which occasion also some notable personages were present.

Several hours before the appointed time the delegates and visitors began occupying the seats. The whole pandal has been divided into blocks in front of the raised dais. At half past one Mr. and Mrs. Gandhi entered the pandal, the whole audience standing and calling Mahatma Gandhi Ki Jai D-shakta Ki Jai etc., and the people near the passage touching their feet in reverence. Sree Jagatguru Sankaracharya of Kavarpeeth also arrived amidst loud cheers. The Prince Jaswant Raoji Holkar arrived with his retinue and had enthusiastic reception. His simple unadorned dress attracted the attention and the admiration of the whole audience.

The Welcome Address.

After the recitation of prayer in Sanskrit and songs sung by girls and boys Prince Jaswant Holkar the heir apparent then rose amidst acclamations to offer welcome on behalf of the state to the delegates, and in doing so he delivered the following speech:—

Delegates, I am much delighted to see you all here, and I open this Sammelan with pleasure, it would have been very nice if the Sammelan had been opened by the Maharaj because he takes great interest in all things that concern matters of public weal. It is unnecessary to say that I wish success to you in your undertaking. I request you to begin your proceedings.

The young Prince aged about twelve spoke remarkably well in Hindi, and on resuming seat was again greeted with cheers.

Jagat Guru Sankaracharya.

Jagatguru Sankaracharya of Karver Peth then spoke in Hindi and conferred his blessings for the success of the conference, and said that Hindi was the common language of India.

Chairman Reception Committee

Then Rai Bahadur Seth Hukum Chand Chairman Reception Committee delivered his welcome address in a resonant voice heard over the whole pandal.

In his speech he dealt on the benefits of the rule of the present Holkar and thankfully acknowledged that the state was helping the reception committee in every possible way. He then said that the common language of Indore state was Hindi which is not the mother tongue of a small minority all of whom understood Hindi. It was only proper and fair that the language of the state is Hindi, and script in use devanagiri. He referred in glowing terms to the high place of Central India in the history of Hindi literature.

He recounted the names of the ancient and modern famous Hindi poetern in central India. He dwelt on the necessity of a common language for the United Kingdom of the thirty-two crores of Indians alike useful and necessary ideas. He quoted the late Bharatendra Babu Harishchandra and the late Doctor Rajendralal, Mahatma Gandhi, Lokmanya Tilak in holding Hindi as the most easy and suitable common language of India. His speech was optimistic with regard to Hindi being the national language which recently received extraordinary impetus through Mahatma Gandhi, having taken up the requisition in right earnest, he detailed some of the necessities for the enrichment and development of Hindi and declared that it was time for action and not only for speech.

He then formally proposed Mahatma Mohandas Karamchand Gandhi to the presidential chair mentioning how he had stood firm in South Africa for mother India in Behar. He also recounted his selfless devotion to serve India in several ways.

Rao Bahadur Kibe seconded.

Srimati Hemmankumari Chandburana supported and was followed by Maharaj Balbhadrasingji.

Pandit Jagannath Prasad Chaturvedi of Calcutta, Hon'ble Rai Bahadur Pandit Vishnu Dutt Shukla of Jubbulpore, Gouri Sankar Prasad of Benares, and Ramakant Malaviya Judicial Secretary Udaipur.

When Mr. Gandhi took the chair an uncontrollable outburst of cheering burst out which lasted for some minutes. He was garlanded by the chairman of the reception committee.

Dr. Saryuprasad Secretary then read messages of sympathy from various gentlemen most notable being from the Maharaja Holkar from Indore. Maharajas of Dhar and Jhalrapatan. The Honorable Madanmohan Malaveya and Indian Residents of South Africa. His Highness the Maharaja Holkar wired: "I welcome the President and delegates of Hindi Sammelan to my

"capital. I greatly regret my unavoidable absence from Indore. I fully sympathise with the objects of the conference and wish them all success in their deliberations".

Mr. Gandhi, before delivering his presidential address, read long a letter from Pandit Madhan Mohan Malaviya in which he expressed his firm conviction that Hindi is Lingva Franca of India already, and that Hindi and Urdu were for practical purposes one and the same. He also deeply regretted his absence, and expressed his fullest sympathy with the objects of the conference in his forceful speech. The president expressed his regret at the invitation for an At Home issued by the chief Minister in English.

He informed the audience with grief that even in Indore Hindi was the language allowed to be used by petitioners, but that English was used in state offices, judges for judgments, and by advocates for arguments, unless the people realised the importance and necessity of the mother tongue they could not improve matters.

Presidential Speech.

He then read his speech to the following effect. After thanking the Sammelan for electing him president he expressed his hope that he would prove successful in this trial of love. The extent of literature was, he said, coincident with the extent of territory over which the language is spoken. Language and literature reflect life of the people. Hindi literature ought to be worthy of great people of the country who could adopt the language and hence it was necessary to consider the position of Hindi from a literary standpoint. He had on various occasions explained that Hindi is the language spoken by Hindus and Mohamedans of the North, and which is written in Devangiri or Arabic Script. This is neither Sanskrit, nor Arabic, or Persian laden, but is the language of common people of the country which he found, extremely beautiful while he failed to find same beauty in Persianised language of Lucknow, or Sanscritised Language of prayag pandits. He further said that the difference between the Hindus and Mohamedans was artificial, and that similar was the difference between the Hindi and urdu. He hoped that natural merging together of Hindi and Urdu would be brought about and remain eternal. He further hoped that Mohamedans would naturally use Persian and Hindus devanagiri script, and hence both the forms of scripts should find place in any national scheme. The Mohamedans had already recognised urdu as their national language and so if Hindi-Urdu controversy be given up then the question of the national language would be easily solved. If the fight against the English language was to be successfully fought then it is necessary that the Hindu Urdu controversy be not raised. He had already expressed his opinion why the English not suitable for national language, and the harm done to the people owing to the improvement of popular language. He was not opposed to English, and felt that scientific knowledge can only be acquired through English. He mentioned the ways of spreading Hindi.

Then a donation of ten thousand rupees was announced from the Maharaja of Holkar, whom Mr. Gandhi thanked on behalf of the conference.

Mr. Divekar spoke on Hindi a National Language The conference meets to-morrow at 12-30. The Chief Minister was "at home" to-day afternoon.

South India

Temperance Federation.

BANGALORE, March 28.

A press note issued by the Bangalore Temperance Federation states:—The Tea and Rest Rooms of the Bangalore Temperance Federation situated at the corner of St. Mark's Road and South Parade will be formally opened on Wednesday April 10th at 5.30 P.M. Brigadier General Iggulden will preside on this occasion and will be supported by the Hon'ble Mr. H. V. Cobb the British Resident.

The Committee have decided that the Tea Rooms shall be known as "The Blighty Tea Rooms" and it is intended that this name shall stand for home comforts and cosy surroundings for the men who are so far away from home. Since the last announcement there has been some response to the request for framed pictures, and comfortable easy chairs, in good condition but more are urgently needed. Difficulty also is being experienced in obtaining small cruets. Will those who can help in respect to any of these items kindly communicate with the Rev. H. Halliwell, Benson House's.

Stop-Press Telegrams.

LONDON, March 29 - 2-25 P.M.

British communique says: There were further strong enemy attacks yesterday afternoon and evening at several points northward of Somme. We maintained our positions and gained ground in places by successful counter-attacks, capturing prisoners and machineguns. Enemy casualties were exceptionally heavy. His frequent attacks were pressed with great determination all day, but only gained outpost lines after several hours severe hand-to-hand fighting. His reserves were then sent forward against our battle positions, but were everywhere thrown back with great loss, and our machinegun artillery and rifle fire did great execution. Southward of Somme, there was continuous heavy fighting until late in evening. After maintaining line all day in face of repeated assaults by superior forces, we withdrew short distance from advanced positions.

LONDON, March 29th:—(1-10 P.M.)

French communique says:—Between 22nd and 26th inst, our airmen flying as low as twenty-two yards from ground, dropped over fifty thousand kilograms of bombs on convoys, marching columns and massed enemy troops. They also fired thousands of rounds of ammunition. Enemy suffered terribly. Sixty battle planes and twenty bombing planes on 27th inflicted terrible losses on enemy. They attacked masses of infantry and blew up ammunition dumps causing great fires. They co-operated in attacking railway stations at Metz-Sablons and Thionville. Several fires and violent explosions were caused at Metz-Sablons station French air squadron on night of 23rd, dropped three and a half tons of bombs on Baden-auf-Ludwigshafen principal poison gas factory in Germany. Forty-two enemy aeroplanes were brought down.

శ్రీ వాసవారావు సహాయం.

శ్రీకన్యకాపరమేశ్వరి దేవస్థానము వద్ద ధర్మములయొక్క వరపు శేలవుల సంక్షేపము. 1917 వ సం॥

సం	వరపు వివరము.	ఈ సం. జనవరి మొదలు ఈ సం. అక్టోబరు వరకు	సం	వరపు వివరము.	1917 సం. జనవరి మొదలు 1917 సం. డిసెంబరు వరకు
(1)	ధర్మపు ప్రారంభము:—		(1)	అడ్మినిస్ట్రేషన్:—	
1	ధర్మకర్త గారి వశం పెట్టవలయు అడ్వాన్సు	800 0 0	(ఎ)	కమిటీ అఫీసు	...
2	కాన్స్టేబుల్ వశం	6 0 0	1	శిబిరి	4784 0 2
3	పరాలు వశం	100 0 0	2	కోర్టు ఖర్చులు	268 4 10
4	మద్రాసు బాంకు కరెంటు అకౌంట్	12785 8 6	3	కంటిక్ జంటీన్	1580 5 0
5	కాన్స్టేబుల్ వశం	1792 10 1	4	అస్తి ఖాయపరచిన శిబిరి శేలవు	90 0 0
6	అకౌంట్ టెంటుజనరల్ అఫీసులోవుండే గవర్న మెంటుపుత్రములు	170800 0 0	(బి)	కౌన్సిల్ మార్కెట్టు:—	
	గవర్న మెంటు పుత్రములు 70800.0.0		1	శిబిరి శేలవు	4166 8 6
	రెయిల్వే డిపెండెంట్లు 100000.0.0		2	ఇతరములు	2916 18 5
7	మునిసిపల్ డిపెండెంట్లు	27500 0 0	(సి)	సెడల్ గార్డెన్:—	
	మొత్తము	213284 2 7	1	శిబిరి	108 12 0
(1)	ఇంటి, బహుబాధుగ:—		2	ఇతరములు	459 8 5
(ఎ)	బాటలు		(డి)	పుదుచ్చేరి:—	
1	కౌన్సిల్ మార్కెట్టు	1625 12 9	1	శిబిరి	169 6 5
2	జైతి సాములు	321 2 0	2	ఇతరములు	88 6 0
3	పుదుచ్చేరి సాములు	578 0 6	(2)	దేవస్థానం:—	
4	కరెంటు		ఎ	శిబిరి	1649 4 7
(బి)	కౌన్సిల్ మార్కెట్టు	38545 8 8	బి	నిత్యపూజ ఖర్చులు	967 10 4
1	కోడు పెరు చిల్లర తండలు	8570 11 0	సి	సవరత్తి ఖర్చులు	7057 4 4
2	బయటిసాములు	15671 10 2	డి	ఇతరపండుగ ఖర్చులు	655 12 8
(2)	పుదుచ్చేరి	875 1 9	ఇ	కంటిక్ జంటీన్	1100 11 9
	యితర బాధుగలు:—		(3)	అన్నసత్రం:—	
	చెట్ల గుత్తదారులు		ఎ	శిబిరి	975 0 0
	కరెంటు		బి	భోజనఖర్చులు	7101 7 6
ఎ	కౌన్సిల్ మార్కెట్టు రద్దీ	120 0 0	(4)	ఇతర సత్రముల ఖర్చులు:—	
బి	పెరియ మెట్టు		(ఎ)	రామానుజకూటం	
సి	వ్యాసరపాడి	268 0 0	1	శిబిరి	91 0 0
డి	సెడల్ గార్డెన్	10 0 0	2	కంటిక్ జంటీన్	
ఇ	చెట్ల పట్టు	16 8 0	(బి)	వ్యాసరపాడి:—	
ఫ	1 మినిస్ట్రీ ఆఫ్ రాజ్యముల సహా 2 కౌన్సిల్ మార్కెట్టు యితర బాధుగలు 3 దేవస్థానం కంటిక్ జంటీన్	169 8 8	1	శిబిరి	84 8 0
(3)	వడ్డీలు:—		2	ఇతరములు	118 11 8
ఎ	మద్రాసు బాంకు ఫిక్స్డ్ డిపాజిటు		(సి)	పెరియ మెట్టు:—	
బి	గవర్న మెంటు ప్రోవోజ్టు	9128 9 11	1	శిబిరి శేలవులు	117 0 0
సి	మునిసిపల్ డిపెండెంట్లు		2	ఇతరములు	2 0 0
డి	రెయిల్వే డిపెండెంట్లు			తిరువత్తూరు శిబిరి	71 8 0
(4)	అప్పులు:—			ఇతరములు	234 2 8
ఎ	బాండ్ మూలకముగా	61 0 0	(5)(డి)	వైద్యశాల:—	
బి	డిక్రీల మూలకముగా		ఎ	శిబిరి	2057 1 8
(5)	డిపాజిటు:—		బి	మందులు	1090 5 8
ఎ	ఇండ్ల అంగళ్ల బాధుగలు	545 13 6	సి	కంటిక్ జంటీన్	251 11 2
బి	ఇతరములు	1792 10 6	(6)	విద్యాభివృద్ధి:—	
(6)	అడ్వాన్సు వసూలు చేయబడినవి:—	184 0 0	(ఎ)	వైశ్యబీదలకు పాఠశాల:—	
(7)	విక్రయ వివరములు:—	80800 0 0	1	కంటిక్ జంటీన్	594 0 9
ఎ	(భూస్థితులు) శేలలు		2	ఇండ్లబాధుగ	464 0 0
బి	ప్రోవోజ్టు		3	కంటిక్ జంటీన్	382 5 6
సి	అభరణములు		(బి)	వైశ్యవిద్యార్థుల హోస్టల్:—	
డి	పాత్రలు		1	శిబిరి	448 6 0
ఇ	ఇతరములు	552 4 11	2	ఇండ్లబాధుగ	600 0 0
(8)	మిస్సెల్లెనియస్:—		3	కంటిక్ జంటీన్ (క్రిస్టియన్ హోస్టల్)	180 0 0
ఎ	మద్రాసు కాంపౌండ్ ఆయుర్వేదిక్ ఆసుపత్రికి కంట్రీబ్యూషన్	1000 0 0	4	కంటిక్ జంటీన్	350 9 9
బి	కానుకలు, ఇనాములు		(సి)	వైశ్యవిద్యార్థుల బాలికాపాఠశాల గ్రాంటు	6891 0 8
1	పెండ్లి కొరకు	253 6 8	(డి)	మరమత్తు:—	
2	సవరత్తి, ఇతర పండుగలు	3774 1 10	(ఎ)	శిబిరి	824 15 8
సి	అంగళ్ల యినాములు	4850 0 0	2	కంటిక్ జంటీన్	160 7 11
డి	హోస్టల్ డొనేషన్		(బి)	కౌన్సిల్ మెంబర్లు	47182 10 6
	మొత్తము	163713 9 5	(సి)	మరమత్తులు	5957 6 5
(9)	ధర్మకర్త గారి అడ్వాన్సు అకౌంట్	121079 10 0	(8)	పన్నులు:—	
			ఎ	ఇండ్లకు	9852 4 8
			బి	అధికారీకృత	96 0 0
			(9)	మిస్సెల్లెనియస్:—	
			ఎ	గర్లిస్ సెక్షన్ బాధుగలు	156 0 0
			బి	వైశ్యబీదలకు హోస్టల్ సహాయం	8486 5 0
			సి	ఇతరములు	2116 1 8

				(10)	డిపాజిట్ వాపులు:—	905	2	8
				(ఎ)	మిసల్లేనియస్ :—	40	13	0
				(11)	అడ్వాన్సులు:—	205	0	0
				(12)	కొనుగోలు, నిలవ:—			
				ఎ	భూస్థితులు	...		
				బి	గవర్న మెంటు ప్రోవోంటు	...		
				(18)	కడపటి యిరుపు:—	119110	7	8
					ఫెర్మనంటు అడ్వాన్సు:—			
				1	ఫర్మకర్ రైతు	300	0	0
				2	కాపీహర్ తో	6	0	0
				3	మ.రాపుతో	100	0	0
				(బి)	మదరాసు బాంకు కరంటు అకౌంటు	82289	10	7
				1	" "	20000	0	0
				2	ఆకాంటిక్ జనరల్ ఆఫీసులో గల్ మెంటు ప్రోవోంటు	170800	0	0
				(సి)	మున్సిసిపల్ డిబెంచర్లు	27500	0	0
				1	కాపీహర్ తో	2595	8	2
					మొత్తము	372701	10	5
				(14)	ఫర్మకర్ అడ్వాన్సు అకౌంటు	125375	11	7
					ఇరుపు మొత్తం	498077	6	0
					మొత్తము	284783	3	5
					జమ యిరుపు చేసిన మొత్తము	498077	6	0

Madras
17-3-18

G. Narasimham
Auditor

C. Srinivasa Row
Cashkeeper
1-3-17

C. Candaswamy Mudaliar
Secretary
18-3-18

బంధరు కబుర్లు.

శనివారం ఉదయం రైల్వే ఆఫీసులకు గారు, అరంజేలు గారు బంధరు వచ్చారు. జాతీయ కలాకాల పిల్లలు మా ప్రస్తుత బాధ్యకర్త ఆమెకు స్వాగతం చేసి తీసికొని విడుదలగాని వేషకావ వేశారు. ఊల్లో పెద్దలంతా వచ్చారు. ఇతర కలాకాల పిల్లలకుడ వచ్చారు. వేషకాలో తొమ్మిది స్వారు ఎక్కడైనా సుముంటేనా? బాబులంతా త్రొవ రైలు దగ్గరనుండి పురమందిరానికి తీసికొని వచ్చారు.

వల్లూరు మహారాజుగారు చిన్నవాడైనా ధీరుడు. ఆయన బండిమీద ఎక్కించుకొని తీసికొని వచ్చారు. పురమందిరములో పది ఘంటలైనా సంతోషంక ఆనీవీసం టమ్మగారు ఉపన్యాస మిచ్చారు. ఆమెకు విక్రంతి అక్కరలేదు. ఎప్పుడు ఏదోయొక్క భర్తకార్యవిచారణయే వ్రాసి కోసటయో మాటలాడుటయో చేయవలెను. రాత్రి రెండు ఘంటలకు బెజవాడవచ్చినప్పుడు ఏమిచేయవలసినది లేదాయని యీమె ప్రశ్నించిందట. నిరంతరము జేకాభ్యుదయం చింత.

వీరద్వరకు ఊల్లో బస యేర్పాటుచేశారు. ఆనీవీసంటు గారు కలాకాలలో బస యేర్పాటు చేయలే జేయని కొంచెం విచారంగా చెప్పారు. నిజానికి కలాకాలలో మలాసాగా లేక పోయినా అక్కడ చేయవలసినదేగాని ఇంకొకచోట బస యేర్పాటు చేయడం తప్పే.

ఊల్లో హిందూ స్కూలులోను మిషన్ కలాకాల లోను గల్లంతు. హిందూ స్కూలులోను మిషన్ కలాకాల లోను ఉత్సవాలయితే జాతీయ కలాకాల ఉపాధ్యాయులు అందరు చూడడానికి వెళతారు. కలాకాలలో ఉత్సవమైతే హైస్కూలు పెద్దల ముద్దుగారు నోబిల్ కాలేజీ ప్రీక్షి పలుగారు ఎక్కడ రాదుగాదా? సరే పోనీ ఇప్పుడు ఆనీ వీసంటు దొరసానిగారు వస్తే, ఇంకా యేమి. 559. జి. ఓ. ఒక్కరం పిల్లలందరికీ తిండి భాషకం చేశారు. ముఖ్యంగా ఆదివారమునాడు వీసంటమ్మగారిచ్చే ఉపన్యాసముకు ఆసక్తి పెట్టొద్దన్నారట. సర్కారు వారు కలాకాలాభ్యుదయకు తమయొక్క విశేషనా కత్తిని ఉపయోగించ వచ్చున్నారు.

వారి విశేషనా కత్తి యథాప్రకారంగనే యున్నది. నోబిల్ కాలేజీ ప్రీక్షిపాలుగా రగు పెన్నుగారు ఇంకా బతెం చేశారు. జాతీయ కలాకాల ప్రీక్షిపాలుగారిని తమ నోబిల్ కలాకాలవిద్యార్థులెన్నయను రావందాచూచి తమవిద్యార్థులకు సహాయం చేయవలసినదని కోరినారు. మంచికోరికే. మిషన్ కలాకాల పిల్లలను వట్టియ్యడమేనా జాతీయ కలాకాల ప్రీక్షి పలుగారి పని? ఏమిచెల్లె? ఆయనెవచ్చి గుమ్మందగ్గర కూర్చుంటే తనపని నెరవేరుతుందిగా? ఆనీవీసంటుగారి తెచ్చుకుంటే పిల్లలు చెడిపోతారు సరే పెద్దలకుడా చెడిపోతారు?

వీసంటమ్మగారు శ్రోత్రసంగతు లేమీ చెప్పలేదు. అరంజేలు గారును శ్రోత్రసంగతు లేమీ చెప్పలేదు. అయితే ఆయనయ్యలను చూస్తే చాలదూ వేపర్లలో రోజూ చూస్తునే వున్నాము కాని వారిదైర్యము, వారి నిబ్బరము, వారి నిత్య సంతోషము, వారివిశ్వాసము, వారియత్నము, వారివేషము, వారి అభివ్యక్తి, వారివాక్కు, అన్ని చూడాలి. సంతోషించాలి. అందరు ఆనందించాలి. అరంజేలుగారు జాతీయ విద్యకొరకు సభికులను కొంచెము త్యాగముచేసి అప్పుడు చూడెట్లందని అడిగితే, బాలరు వృద్ధులు మొదలయినవారు తమతమ కానుకలతో ముందుకు వచ్చారు. ఒక కమ్మవారి పిల్లవాడు తన చొక్కా ఉత్తరీయము వాచిగొలుసుతో కూడ అరంజేలు గారి చేతి కిచ్చినాడు. శ్రీవావిలాల శివావధానముగారు తమ చేతిలో గొడుగుంటే వెంటనే ఆగొడుగు నిచ్చివేశారు. ఒక ఆయన తన పొడుముడబ్బాను పొడుముతో సహా ఇచ్చివేశారు. కొందరు జేబులో ఏముంటే అది, చేతిలో ఏముంటే అది ఇచ్చివేశారు.

వీసంటుగారు హోంయూలుగూర్చి చెప్పినప్పుడు బంధరు వారు మూడువేల రూపాయలవరకు హామీపడ్డారు. బంధరు వారు వేసిన మొత్తాన్ని బట్టి బెజవాడ వారు వేస్తామన్నారట. హోమయూలు డెప్యూటీమేజిస్టరు మనిషిమీద మనీషి ఇంట్లాండు వెల్లి ఆందోళన చెయ్యాలట. ఇందుకు డబ్బు కావాలట. మనజేకం వారయితే డబ్బు పోగుచేస్తామగాని మనయ్యలెన్నరు వెళ్ళడానికి సిద్ధంగా ఉన్నట్లు కనపడదు. పెద్దలంతా మోదించాలి.

ఆనీవీసంటమ్మగారు ఎప్పుడు బ్రాహ్మణులతో కలిసి మెలిసి యుంటుంది గాని బ్రాహ్మణేతరులను కనిపెట్ట దని ఎవరో బ్రాహ్మణేతరులు తిడితరు. కన్నాడట! అటులనే ఎవరో బెజవాడవారు ఈమె ఎప్పుడు దక్షిణాదికే పని చేస్తుందనిగాని ఈ రెలుగుజేకం రాదని అన్నారు. ఎదీ మనం ఆమెకు పిలిచిందేది? ఆమెను రమ్మన్న చేది?

ఆదివారం మధ్యాహ్నం ఆనీవీసంటమ్మగారు శ్రీ సమాజమునకు వెల్లింది. శ్రీ సమాజం మీటింగే మీటింగు. పట్టుచీరలు, పట్టుచు చీరలు రకరకాలు చీరలు మొరసిపోయి వాయి. సామ్యులు ఎక్కడెక్కడని చెప్పడాని కలవిలేదు. తళతళలాడినవి. ఆనీవీసంటు సరిగా జాతీయ విద్యావాసరము గాని స్వరాజ్యముకొరకు గాని డబ్బు అడగడానికి సంగో చించినదిగాని నిజంగా స్వార్థత్యాగం అక్కడనే కనపడెడి. జేకాభిమాన విషయములో శ్రీలకు సుస్కారము కలుగ లేదుగాని లేకపోతే ఈపాటికి ధన మంత చేకూరేదో. శ్రీ వల్లూరి రాజీగారు వీసంటమ్మగారికి పూలవారము వేసినారు. ఎంతెంతమంది శ్రీలో ఆయనకు సమస్కారములు చేసి నారు. ఊరిలో అందరూ వీసంటమ్మగారిని మన భారత జేకము నుద్ధరించుటకు బుట్టిన దేవాంకానుభూతు రాలని చెప్పు కొను చున్నారు. ఏ వీధిలో ఏ ఇంట్లో. విన్నా ఇదే కబురు.

ఆదివారం సాయం కాలము అరంజేలుగారు సంఘసేకర గూర్చియు, వీసంటమ్మగారు దివ్యజ్ఞానమును గూర్చియు పురమందిరమున నుపన్యసించిరి. దానికి అజా అజా టిక్కెట్లు నలువది రూపాయల వరకు డబ్బు వచ్చినది. ఇంకా డబ్బు కావలసినదే. కొందరు పిల్లలకు యీ డబ్బులు లేక గోడ దూకి వచ్చారు. ఈ డబ్బు జాతీయ విద్యావిధి కియ్యబడినది.

ఆసాయంత్రం రైలుదగ్గర కంత్తనందివచ్చారు. ఆనీ వీసంటుగారిని, అరంజేలుగారిని సాగనంపారు. జయ. జయ. వందేమాతరం కేక లెగిపోయినవి. రైలుకూడ జయ. జయ. అని ఆరంభించి వందేమాతరం అనికేక వేసి పుగెత్తింది. అందరి నోళ్ళనుండి వందేమాతరధ్వనులు ప్రతిధ్వనించాయి. జాతీయ పతాకాలు ఎగిరెగిరి వీడ్చొలిపినాయి. — బంధరు పురవాసి.

ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్యమునకు సంఘములు.

స్వరాజ్యప్రాప్తికి రాజ్యాంగాంతరమును మాత్రమే భాషాసంఘమున ప్రజలయందు వ్యాపింపజేయుట పరమసాధనమని నాయకు లంగీకరించిరి. సంస్కరణవిధానమువల్ల ప్రజల ముఖ్యత్వమును తెలుపుటకు దేశభావలందు సంస్కరణవిధానములు ప్రచురితములై ప్రజల సంకేతములు కైకొనబడినవి. ప్రజలు స్వరాజ్యలాభములను పడయుటకు రాజకీయవ్యవహారములు శతభావలయందు జరుగుట యశ్యమని ప్రజావర్గాభిమానుల వాదించుచున్నారు. ప్రజల సేవ పాశబదుల జేయుటకును విజ్ఞానమును సంరక్షించుటకును వ్యాపింపజేయుటకును భాషాసంఘము పరమసాధనమని గ్రహించబడినది. ఆంధ్రులు ప్రత్యేక రాష్ట్రోపసంఘమును ఏర్పరచుకొనునదియు కోరుచుండిరి. కలకత్తానుండి కూడిన దేశీయవహాసభలో వారి కోరిక సఫలమైంది. చెన్నపురి రాష్ట్రోపసంఘము లేని యధికారమును కల్పించుకొని చిత్తూరు అసంతృప్తము బల్లారి మండలసంఘములు చెన్నపురి రాష్ట్రోపసంఘమున కుపాంగములుగ నుండవలె నని నిర్ణయించుట యనాలాచితము. ఆ యనాలాచిత కృత్యమును తొలగించుట యాంధ్రోద్యమబలమున కనుకూలము. ఈ విషయమున దాంధ్రు లితరల బోధలకు చెవియొగ్గక యేకభావ బద్ధులై ప్రవర్తించుట శక్యము.

మద్యపానవ్యాపనము

సురాపానము సత్వర్గసములందును ఒక దుర్వృత్తి సనమని మామూలు లుపదేశించిరి. సురాపానము పాపములకును నేరములకును కారణము. ప్రజల శైలికీలమును పరిశీలించిన నైతిక తత్వజ్ఞులు మద్యపానము వెక్కువేరములకు మూలమని నిర్ణయించిరి. మానవులకు భగవద్దత్తమైన నైతికీలము స్వతస్సిద్ధముగ కలదు. కృత్రిమ మాద్యములందు ప్రవేశించి వారు దుర్మయముల పాలగుచుండుదురు. మద్యము ఆహారముగాదు, పానీయముగాదు, మందుగాదు; హానికరము. మద్యపానమువలన సాకలిపోదు, దాహమతిరదు, రోగములు కుదురువు; వ్యాధులుపుట్టును. ఆత్మహాని కలుగును. పాశ్చాత్య వైద్యులు మద్యపాన నిషేధమును బోధించుచున్నారు. యుద్ధమారంభమైన తరువాత మద్యపానమును పాశ్చాత్య రాజ్యములు ప్రతిషేధించినవి. కోట్ల యాదాయము పోవుట కంగీకరించినవి. మద్యపాన ప్రతిషేధమువలన నేరములు తగ్గియు, తక్కులు పెరగియుచున్నవి. మద్యపానాభ్యాసమునకు మానభంగము భగవానము ఆరోగ్యహాని ఫలములు. సురము మించిన సారాయి వెనుభూతము మనదేశము నావరించినది. ఆ వెనుభూతము మనోమోహిని, మందరాంగి, నాగరకరూపమున దోషసముద్రమున పడవ్రోయు చుండును. ఆమెరికా ఆస్ట్రేలియా న్యూజీలండు ఆఫ్రికా మొదలగు దేశములలోని యాదినవాసులు మద్యపానాభ్యాసవశమై నశించిరి. యాదనకులినాశమునకు మద్యపానము మూలమని భాగవత పురాణము తెలుపుచున్నది. మద్యపానభూతమును సంహరించుటకు సకలజనులు కంకణము కట్టుకొనుట యశ్యము.

చెన్నపురి రాష్ట్రమునందు మద్యదాయమునకు కృష్ణామండలము మొదటిదిగ నున్నది. మాదక పదార్థములవలన 1916-17 నందు రూ. 80,98,592 ల యాదాయము కృష్ణామండలమునకు కలిగినది. మద్యదాయము 1904-5 నందు రూ. 11,45,487, 1912-13 నందు రూ. 19,80,083. మద్యదాయము 11 సంవత్సరములలో రూ. 19,50,000, లకు పెరిగినది. ప్రజలు తలకు రూ. 1-6-0 వంతున ద్రవ్యమును మద్యపానమునకై వినియోగించుచున్నారు. ఈ వ్యయమును కేసలము మద్యపాననిరతులమీదనే మోపిన మద్యపాన వ్యయము తలకు రూ. 10 మొదలు రూ. 100 వఱకును తేలగలదు. అన్నము లేక పంటల మామమన్న జరు లింత ద్రవ్యమును భోజనములకై వినియోగించిన వారి సంసారములు బాగుపడి కుభవదగలవు. ఉపవ్యాసములు తేయకు సోదా పానీయములు చిత్రి ప్రదర్శనములు మద్యపాన నిషేధమునకు ప్రయోజనకరములు గావు. ధరలను పెంచుట యు సాధనము గాదు. అధికారప్రతిషేధము మాత్రమే ముఖ్య సాధనము. గత సంవత్సరమునందీ మండలమున 2,21,875 గ్యాలనుల దేశీయసారాయమును 12,436 గ్యాలనుల విదేశీయ సారాయమును వాడబడినది. చెన్నపురి రాష్ట్రమునందు 10,59,86,414 గ్యాలనుల కల్లు వాడబడినది. మద్యపానమును తగ్గించుటకై మార్చి 17-న తేదీయందు సరిసింహేశ్వర శర్మ గారు పాపాదించిన తీర్మానమును పాలకులు నిరాకరించుట విచారకరము.

“మద్యపానమును మత్తుపానములను మత్తుపదార్థములను ఉపయోగమునండి పూర్తిగ తొలగించుటయే ప్రభుత్వమువారి యుద్దేశ మని ప్రభుత్వమువారు రంగీకరించి, తదనుగుణముగ ప్రకటించి, ఈ ఫలము త్వరలో సిద్ధమవుటకై పరిపాలనా విధానముల నేర్పలుపవలెను” అను శక్తిగారి తీర్మానమునకు అధికారసభ్యులు అంగీకారమును అధికారసభ్యులు అసమ్మతి తెలిపిరి. అధికారులు ఆదాయము పోవునని భయపడుదురు గాని ఆత్మహాని గలుగు నని విచారపడెను. అధికారుల దృక్పథమునందీ విషయమై ప్రబలమైన మార్పు కలుగుట దేశక్షేమమున కవసరము. సకల జనులను మద్యపానపితాచమును రూపుమాపుటకై పాటుపడి ప్రజల నయశీలము నుద్ధరించి భారతజాతీయత్వసంరక్షణమును చేయుదురు గాత!

విద్యాశీక్షణము

మానవులు మానవపుత్రులు. వారికి మానవత్వము మనోవికాసమువలన కలుగుచున్నది. మానవులకును ఇతర జంతువులకును గల భేదమునకు జ్ఞానము మూలము. జ్ఞానసంపాదనమునకు విద్యాభ్యాసము ముఖ్యసాధనము. నాగరకదేశములందును స్వదేశ సంస్థానములందునును బొంబయి రాష్ట్రమునందును ప్రారంభ నిర్బంధించి విద్యావిధాన మంగీకృతము. ప్రాథమిక విద్య నిర్బంధముగను ఉచితముగను గలపబడుచున్నది. ప్రాథమికవిద్యనే కాక వ్యవసాయవిద్యను సంయుక్తము నిర్బంధముగ నేర్పబడు పాశ్చాత్యదేశములందు ప్రవృత్తియులు జరుగుచున్నవి. దేశాభివృద్ధియు సహ్యమైనను మనశ్శోషణయు సహ్యము గాదు. మనశ్శోషణము ప్రజలను దాసులుగ చేయుచున్నది. కృష్ణామండలమునందలి విద్యావ్యాపనము ఇతర మండలములలో పోల్చినపుడు అధికమైనను మండలస్థితిని యోచించినపుడు తక్కువగ నున్నది.

ఆంధ్రజాతీయకళాకాల

విద్యాశీక్షణమున జాతీయ వికాసమునకును ప్రజాక్షేమమునకును ఉపయోగార్థముగ చేయుటకై ఆంధ్రజాతీయకళాకాలను సదేర్ఘత పూర్వము జాతీయశీక్షణాభివృద్ధిని ప్థాపించిరి. దక్షిణ దిగ్భాగమునందు ప్రధమజాతీయవిద్యానిలయమును స్థాపించిన గౌరవము ఆంధ్రజాతీయకళాస్థాపకులకు కలిగినది. ఆంధ్రజాతీయకళాకాల. ప్రజల స్వయంసాహాయ్యమున సాధింపగల మహోద్యమములకు నిదర్శకము. గత శనివారమునందు ఆంధ్ర జాతీయకళాకాలాధికారులు కోపల్లి హనుమంతరావుగారు ఎనిమిదవ వార్షికోత్సవ సమయమున ప్రవేశపెడిన కృతాంతమును వివరించారు. కానందము కలుగుచున్నది. హనుమంతరావు గారును ఇతర నిర్వాహకులును చేసిన కృషి సఫలమై కళాకాలకు స్థితిము కలిగినది. ఇప్పుడు కళాకాలకు 52 ఎకరముల స్థిరాస్థితియు 4 వేల రూప్యముల వార్షికాదాయములను గలవు. మరియు, 22,000 రూప్యముల ధనాగారములందు నిలువ యున్నవి. గత సంవత్సరమునందు నందు అనియెంటువ్యూగారు అయ్యింకి కత్తిచ్చగారు మునగాలరాజుగారు చేసిన దానములు ప్రశంసనీయములు. ఆంధ్రజాతీయకళాకాల. ఆంధ్రదేశభుద్ధియమునకై నిర్వహించవలసిన మహారంభము లనేకములు గలవు. ఆంధ్రు లందఱును ముఖ్యముగ కృష్ణామండలవాసులు పరమోత్సాహముతో నాంధ్రజాతీయకళాకాలను పోషించి సంస్థాపకుల సంతకమును సఫలము చేసి జాతీయపునర్మిర్యాదమునకు యథాశక్తిని తోడ్పడుదురు గాత!

ఆంధ్రదేశీయసంస్కృతివైఖ్యముగలసంస్కృత విద్యాలయములు 10 ఇతర విద్యాలయములు 13 గలవు. కోవూరు తెనాలి ఆకిలండు సంస్కృతపాఠశాలలను నిర్వహించుచున్న తెల్లమెడ నూర్యనారాయణ రావుగారు పిల్లల ఆంధ్రదేశీయశాస్త్రీగారు మనకృతజ్ఞతకు పాత్రులు. నవీన విజ్ఞానమునకును ప్రాచీనవిజ్ఞానమునకును మేళింపు కలిగినపుడే భారతపుత్రులవ్యక్తిత్వము స్థిరపడును. ఉభయవిజ్ఞానములకును మేళింపు కలుగుటకు ప్రాచీనవిజ్ఞానము లేజీవంతమైన నిజస్వరూపమును దాచుట యవసరము. ఏతత్ఫలప్రాప్తికై స్థాపితమైన సకలవిద్యాసంస్థాపనలు మన యవ్యాజపాపణమునకును అదరణమునకును యోగ్యములు. స్వయం వ్యక్తిత్వ విరాజితములగు దేశభుద్ధియ పాధనములను జాతీయ వికాసానుకూలములగునైన యాంధ్రజాతీయ కళాకాలయు నితర సంస్థాపనలను కలిపి యచిరకాలముననే పూర్వయుగమునందు భాగ్యకటకమునలె నవయుగమునందు సకల విద్యాకళాపరిజ్ఞంబునైన యాంధ్రవిశ్వవిద్యాలయమును సంప్రాప్తమగుటకు సర్వేత్వము దగుగ్రహించు గాత!

ప్రజల సంసారస్థితి

కృష్ణామండల రాజ్యాదాయమును తెలిపేడి క్రిందికట్టి కను పరిశీలించినపుడు ప్రజల కష్టసుఖములు విదితమగును. కృష్ణామండల దాదాయము చెన్న రాష్ట్ర దాదాయమునందగ్రగణ్యము. రాష్ట్రదాదాయమునందు యథార్థమైన భాగము ప్రజల వికాసమునకై వినియోగపడుట తేదు. మండలాదాయమునందు యథార్థమైన భాగము మండలాపయోగమునకై వినియోగపడుట మండల వికాసమున కవశ్యము. భూమ్యాదాయమును ప్రభుత్వమున మండలాదాయముగను తిరుపతి రాష్ట్రదాదాయముగను పరిగణించుట స్వపరిపాలనసంస్థాపనలకు బలదాయకము.

సంవత్సరము	సంవత్సరము	సంవత్సరము	సంవత్సరము
భూమి విస్తీర్ణము	భూమి విస్తీర్ణము	భూమి విస్తీర్ణము	భూమి విస్తీర్ణము
1904-5	1908-9	1912-13	1916-17
61,677.28	62,42,439	67,68,688	76,41,688
502,509	591,685	870,831	8,708,31
1,096,432	1,665,441	2,681,385	27,47,688
114,951	151,057	182,974	1,82,974
80778	87765	95138	95138
72561	94461	1,23,432	1,47,678
49005	57137	21,1948	288217
520251	873822	311718	225196
78,225	64970	43938	58,834
8832430	9634750	10364967	122,58250

ప్రజల శుభస్థితికి వారి వృత్తులు భాగ్యము విజ్ఞానము సాధనములు. కృష్ణామండలమునందు ప్రజల భాగ్యస్థితికి సాధనంబైన వల్లపు సాగు వారి యవారోగ్యస్థితికి కారణంబగుచున్నది. ఆనట్టలన వల్లపుసాగు వ్యాపించి పంటలు పండుచున్నవి. ప్రజలయందు మామమంతులు వ్యవసాయమువలన జీవించుచున్నారు. వ్యవసాయమున కనుకూలమైన భూమియందు విశేషభాగము రయతుల యాక్రమణమునందు కలదు. రయతులకు అప్పలైనను చేసిన జీవనాధారమైన భూమిని కొనుట యశ్యము. న్యాయవాదులును క్రిమంతులును కూడ ఆర్జును నాటిన కంపెనీదీనాలాతమనాత భూములు కొనుచున్నారు. పంటల యెగురుతీ కాధారములు గలవు. పంటల ధరలు పెరిగినవి. ఈ కారణములు భూముల ధరలు పెరుగుటకు తోడ్పడినవి. గుడివాడ తణుకు నరసాపురము బెజవాడ తాలూకాలయందు ఎకరమునకు రూ. 300 లు మొదలు రూ. 1000 ల వఱకు ధరగలదు. కాని, కేరళము భూముల ధరలు రైతుల భాగ్యస్థితిని సంపూర్ణముగ ప్థాపింపనేరవు. రయతులందు విశేష భాగము స్వల్పపరిమితి గల భూముల కలిగి కుభజీవనము లేక అప్పలందు మునిగి తేలుచు కష్టపడుచున్నారు. రెండు మాడు ఎకరముల వల్లపు సాగు గల రయతునకు రూ. 8 ల భూమి సిస్తు రూ. రూ. 6 ల నీటి తీరుక రూ. 10 ల వ్యవసాయపు ఖర్చులు పోషి, ఎకరమునకు మంచి భూమి యైన రూ. 25 లు మగులును. కుటుంబమునందు నలుగురు యిడిన నాదాయము తలకు రూ. 20 లు వచ్చును. ఈ యేడు రయతుల సామ్యుకై పడేడిపాల్లు రయతుల కష్టస్థితినిదగ్గరము. ప్రజల శుభస్థితికి ఆదాయమువలె వ్యయమును కారణము. వ్యయ మదాదాయము మించినపుడు శుభస్థితి దుర్లభము.

	1889-90	1910-11	1917-18
లియ్యము రెండవరకము	15	8	7
వోళ్లు	24	14	10
బొన్నలు	24	18	9
రాగులు	80	15	14

లియ్యము ధరలకు లెనితర రైతుల ధరలును పెరిగినవి. కుటుంబములందు ప్రజల సంఖ్య 100-కి 30 వంతున పెరిగినది. జీవన ప్రమాణము పాశ్చాత్యసంస్కరణమువలన పెరిగినది. కష్టతుల ధరలు కుటుంబములు జీవనావసరములు బాధ్యములు పన్నులు పెరిగినట్లు సంసారముల భాగ్యములు శుభస్థితి నెవ్వరకేదని విదిత మగుచున్నది.

ప్రజలు తల 1-కి భూమి సిస్తు 3-14-5 మొత్తము 5-1-7 వంతున పన్నుల నిచ్చుచున్నారు. పన్నులు పోయిన సంవత్సరమునకు రూ. 25 లు సామాన్యజనులకు నికరాదాయము

తేలు చున్నది. ఈ స్వల్పదాయము జేహాపాపమునకును విద్యాశిక్షణమునకును సంసారావసరములకును చాలి యుండదు. కృషిసాయము పరిశ్రమలు వాణిజ్యము వృద్ధి చెందిన సంసారుల కుదర్చితికి తగిన సాధనములను కల్పించుట తరిపాలనమునకు ఫలము. స్వపరిపాలన మీఠలప్రాప్తికి సాధనము.

స్థానికపరిపాలనము

రెవెన్యూ మహాశయుడు లోకలు బోర్డులను పట్టణపాలన సంఘములను పంచాయతీ సంఘములను స్థాపించి స్థానికస్వపరిపాలనాంశములను అందు నాటెను. అధికార వర్గాభిమానుల నిరాదరణమునకు స్థానిక సంస్థాపనలు వికాసవిహీనములై నిరుపయోగముగ నున్నవి. ఆయాకృషినిర్ణయాధికార మంతయు నధికారాధీనము. కలెక్టరులు మున్నగు రాజకీయోద్యోగుల యధికారము లోకలు బోర్డులందు చెల్లుచున్నది. ప్రజాసంస్కరణలు తీర్పుట కీ సంస్థాపనలకు బలము లేదు. మోక్షార్థముగానుచుండరావు సంతలు గారు అధికారులు జిల్లా బోర్డులతో సంప్రదించి కృషివరములను నిర్వహించుట నని కాసంస్కరణం దుపపాదించిన తీర్మానమును పాలకులు నిరాకరించిరి. ఆవిషయమును చర్చించునపుడు హైదరాబాద్ మంత్రి రాజగోపాలాచార్యులు గారు మాసిన తీర్మానభావము ప్రజలకు తోపకరణములను జేసినది. ప్రజలపక్షము నవలంబించి భాగ్యతగల నల్ల దొరలకే అధికారాభిమానము తగినపు డాజన్మాంత మధికారాభిమానమునందు పుట్టి పెరిగిన తెల్ల దొరల కధికారాభిమానము తగ్గుట దుర్మతము. విద్య వైద్యము మాగ్గుములు పణ్యములు సంతలు పారిశుధ్యము మొదలగు విషయములను నిర్వహించుటకు ప్రజల బద్ధులు. పల్లపు గ్రామములలోని ప్రజలు వర్ష కాలమునందు గమనాగమనములకు మాగ్గుము లేక పడెడి కష్టము లభవిమితములు. కాని, మండలాధ్యక్షులునుండి కొంత ద్రవ్యమును స్థానిక సంస్థాపనల వశము చేసి మండలమునం దంతటను పంచాయతీలను స్థాపించిన, ప్రజలు సుఖపడుదురు; విద్య వ్యాపించును; ముఖ్యముగా ప్రజల కార్యకారము కలిగి వారు కార్యదక్షులు కాగలరు. సర్వాధికారమును కేంద్రీకృతము చేసి ప్రజల యక్షణతను నిందించుట నిరుపయోగము. భారతీయులకు ప్రజాసంస్కృతి చిరకాలాగతము. విపరీత మైన కేంద్రీకృతాధికారము స్థానికసంస్థాపనలను నామమాత్రావశ్యములుగ చేసినది. పూర్వకాలమునందు రాజులు మాత్రము, వంశములు అంతరించినను రాజ్యములు క్షీణించినను, జేశము పరరాజాక్రమణమైనను, స్థానికసంస్థాపనలు స్థిరములై ప్రజలు ధర్మార్థులై పుత్రివీరులై సంతృప్తహృదయులై సుఖించుచుండిరి. బ్రిటీషు పరిపాలనమునందు కేంద్రీకృతాధికారము ప్రాచీనసంస్థాపనల విలయమునకు కారణమై పవీరపరిస్థితుల ప్రయోజనమునకు నిరుపయోగముగ నున్నది. కేవలము నిరుపయోగమే కాక పురోవృద్ధికి ప్రతిబంధకముగ కూడ నున్నది. నూతనోద్దేవుల పూర్వము స్థాపిత మైన మండలాధిపతుల కేంద్రీకృత నిరంకుశాధికారము వర్తమాన పరిస్థితులయందు అసహజము, అసహ్యము, అసాధ్యము. కేవలనగణనవాదులును సుందర సౌభాషకులును అజ్ఞానప్రయుల వ్యాధియున పరిపాలించెడి సమయము పోయినది. కాలము మాత్రము భావములు మాత్రము ప్రజాప్రబోధ ముదయించి ప్రకాశించుచున్నది. ఈసందర్భమున ఇ. ఎస్. మాంటాగూగారి వాక్యములు గమనింపవలసినవి.

“ప్రాంతీయులు తమ కృషివరములను తాము పరిష్కరించుకొనుచు తమ బాగోగులను తాము చూచుకొనఁ గలుగునట్లు మనము వారి కధికార శాసనములను కల్పింపవలయును. ఏమియు జేయఁజాలని కాసంస్కరణలవలన గాక ప్రభుత్వ నిర్వాహకవర్గమువై నధికారమును వృద్ధి చేసి తదధికారములను వారి కా యవకాశములను కల్గింపవలయును.

జేశకాలసాత్రిముల వికాసమున కనుకూలముగ కేంద్రీకృతాధికారమును కాఖోపకాఖులుగా విభజించి స్థానికస్వపరిపాలన సంస్థలు స్థాపిత మగుట వర్తమానముగ రాజ్యధర్మము. యుగధర్మానుసారములైన జిల్లాబోర్డులకు తాలూకా బోర్డులను గ్రామసంఘములను నిర్మించి స్థానిక స్వపరిపాలనము ఆస్వస్థముగ నుండుటకు ప్రజలు పాటుపడిన, వారి ప్రయత్నములు ఫలము లగును. వన తరగోపాయము మన యధీనము. ఇతరుల ప్రతిబంధకములు బలహీనములు. స్వపరిపాలన సాధనిర్మాణమునకు గ్రామసంస్థాపనలు పునాదులు. పునాదుల బలమే సాధనమునకు సాధనము.

ఉపసంహరము

జేశబాంధవులారా! వర్తమానకాలము మహోద్యమాంధములకు కుద్రమహూర్తము. మహామహాదు లాయుడు బాధి గారి కాలపరిణామవర్ణనము భావగర్భితము:

“ప్రపంచము నియతమార్గానుగామి యై అతిచుండగ తిని పోవును ననేకకష్టాలు ప్రిమిక్ముగ నున్నటులు తోచుచుండు సమయములు చరిత్రమునందుఁ గలవు. మఱియు, అతివేగముగ పోవుచు నొక్క సంవత్సరమునం దనేకకష్టాలు పరిస్థితులను గూడ నతిక్రమించునట్లు తోచు సమయములు ప్రస్తుత ముండును. ఈ సమయము ఇట్టిది.”

లోకావృత్తంజై నకాలప్రభావముచే భారతీయులహృదయంతరాళములందు నూతనభావము లుదయించినవి. నూతనాశ లంకురించినవి. ఆత్మవిశ్వాసము వికసించినది. శుభము హూర్తమునందు సమ్మోహమును విడిచి సంకేతములను విడనాడి హృదయ దౌర్బల్యమును పరిత్యజించి కావ్యదీప్తిను కళించుట మాతృజేశారాధనమునకు పవిత్ర మైన సాధనము. ఆత్మశక్తికి సకలోద్యమములకు సాధ్యములు. విజయమునకు ఆత్మశక్తి బీజము; ఆత్మశక్తి సాధనము; ఆత్మశక్తి ఫలము. వన యాత్మశక్తిని మహాఫలప్రాప్తికై సమర్పించి మాతృప్రసాదస్వీకారమునకు పాత్రుల మగుదుము గాత! సోదరులారా,

విశిష్ట మైన యాంధ్రజనని స్వరూపము కృష్ణామండల స్వరూపము మాండలికగ్రామ స్వరూపములు పరిశిష్ట మైన భారత మాతృస్వరూప సందర్శనమునకు సంసేవమునకు సంకీర్తనమునకు సాధనములు. విశిష్ట స్వరూపారాధనము నందే పరిశిష్ట స్వరూపారాధనము సాధ్యము. ఖండ మైన గ్రామారాధనము మండలారాధనము రాష్ట్రారాధనము అఖండ మైన మాతృజేశారాధనములకు మాగ్గుములు. మహామాతకు పుత్రులు సమానులు. జాతిభేదములు కులభేదములు దేశభేదములు లేవు. ఎవ రే భావముతో నారాధించిన వారి కా భావానురూపము లగు కామితార్థములు ప్రసాదించును. స్థానిక స్వపరిపాలనోద్యమము ఆంధ్రరాష్ట్రోద్యమము స్వరాజోద్యమము మాతృప్రేమకు అభిన్నములు; సమానభావనములు.

ఆంధ్రప్రభుత్వము నుదీక్షితులై కర్మపరకంతులై త్యాగపరాయణులై ఖండాఖండస్వరూపిణియైన మాతృభూమిని యథాశక్తి భక్తిమయులై నేవించి ప్రేమించి పూజించి నిత్యంబును మహోజ్జ్వలంబును బలాన్వితంబును నైన మాతృస్వరూపమునందు నిజరూపంబును కక్షిని ప్రభావంబును కనఁగొని యానందించి సంకేతనిచ్చియు సకల్పసిద్ధులగుదురు గాత!

(౧)

కాకినాడలోని 4-వ వార్డు లేటు పేయరు జోతుల అమృత రామయ్యగారి కిట్లు వ్రాయుచున్నారు:—

వికాఖపట్టణము బెజవాడ పట్టణముల మధ్యనుండి అనుదినము ప్లేగువలన భయపెట్టుబడుచున్న మనము చేయవలసిన పనులవిషయమై 4-వ వార్డు మ్యునిసిపలు కమిషనరులు ముత్తా మాన్యోగారు 24-వ తేదీని కాకినాడ మార్కెట్టులో నొక గొప్పసభను గావించిరి. 1000జనమునైగా వచ్చియుండిరి. పరిమి చుక్కసానినాయుడు మ్యునిసిపల్ కమిషనరు గారగ్రామసాధికత్వమునకొందిరి. డాక్టరు ఊంగరాల సీతారామస్వామి నాయుడుగారు చీఫ్ కానిటరీయినప్పేక్షకు అయ్యగారి అచ్చుతరావుగారు ఉపన్యాసముల నిచ్చిరి. ప్లేగు చరిత్ర, రోగలక్షణములు, రోగ వ్యాపకము, యెలుకలు, యెలుకలమీద పురుగులు, యెలుకలు నుండుచున్నట్లు, ప్యానుపోపు, మొదలయిన అనేక యంశములు గురించి స్పష్టముగా వారు బోధచేసిరి. జనలందరు అతి ఆత్రుతతో వినిరి. ఆయుర్వేదవైద్యులు సరిపెల్ల సన్నయ్యగారు వైద్యభాగమును గురించి చెప్పిరి.

క్రింది తీర్మానములు సభయందుజరిగినవి: 4-వ వార్డును 10 బ్లాకులుగా విభజించి, బ్లాకుకు యిద్దరు మెంబర్లను యేర్పరిచిరి. వారు వారివారి బ్లాకులు తిరిగి యిండ్లు, దొడ్లు కుళితమ ప్యానుపోపు తీసికొన్న వారింట్లో వచ్చిన యెలుకలు గాని జ్వరముగాని యున్నయెడల వై అధికారులకు తెలియజేయుట మొదలయిన పనులు చేయుటకు నియమింపఁబడిరి.

అయ్యగారి అచ్చుత రావుగారు వ్రాసినప్లేగు వ్యాసము యొక్క 1000 ప్రతులుకొని యుచితముగా పంచివెట్టించుమని మ్యునిసిపాలిటీ వారిని కోరవలసినదనియు తీర్మానించిరి.

మ్యునిసిపల్ వారు గుమారు 100 యెలుకల బోనులు చేయించి నారు. ఈగోజువరకు 1800 యెలుకలను పట్టించి నాశనము జేయించిరి.

ప్రతివాడలోను మ్యునిసిపల్ కమిషనరులకు తగు బాగ్రత్రతీసికొని ప్లేగు గురించి ఉపన్యాసములు యిప్పించి ప్రజలకు యిట్లేగువ్యాధిని గురించి బోధలు చేయుచున్నారు.

కమ్యూనిమాని కే. వేంకటాద్రిగారు కమ్యూనికేషన్ రసరస ప్రశ్న కిట్లు సమాధానమిచ్చుచున్నారు. బ్రహ్మాండవిష్ణు, భాగవతాగ్నేయాది మహాపురాణములయందు కమ్యూనికేషన్ శ్రుతి యాస్వయులని తెలియవచ్చుచున్నది. తత్పురాణముల కనుబంధమైన జేవులపురాణాంతర్గత గౌరీసంహితయందు కమ్రాది నామములచేతను కొన్నికొన్ని నామకరణాంత వివరముల చేతను కమ్యూనికేషన్ శ్రుతియులని రూఢియగుచున్నది.

బ్రహ్మాండపురాణమునందు

ఆ. వె. రజయనంగ దనరు రాజున కాత్మజులైరి యెదునూరు లమరవిభుని కతిభయంబు నొసగు నట్టి శౌర్యంబుల గ్రాలి రన్వయంబు రాజమయ్యె.

అని వ్రాయవడియుండెను. ఇట్టిరాజాస్వయులలో నగ్గణ్యుడైన కమ్రభూపాలుడే కమ్యూనికేషన్ మూలపురుషుండని జేవులపురాణాంతర్గత గౌరీసంహితయందుండెను. ఇట్టిప్రబల నిదర్శనములచే వీరు శ్రుతియులని స్పష్టమగుచున్నది. ఇదియు నుగాక ఆచార కృతహాసములను బరిశీలించినను వీరు శ్రుతియులని పాతకమహాశయములు తెలియని విషయము గాదు. కూడ కమలాకర స్మృత్యానులయందు కూడపరిగణన చేసినప్పుడు వీరిని కూడలని వ్రాయలేదు గావున కమ్యూనికేషన్ శ్రుతియులు.

శ్రీబాబ్బిలి బెబ్బులి

శ్రీ బాబ్బిలి బెబ్బులియును చరిత్రాత్మకమైన నవల యొకటి, విమర్శకొఱకు మాకార్యాలయము చేరెను. దీనిమూల్యము 1-4-0 గ్రంథకర్త మదరాసు క్విక్ మేరీసు కలకాలలో నాంధ్రపండితులుగ నుండు బ్ర॥ శ్రీ॥ వీ. వి. నరసింహపంతులు గారు.

ఈ నవలలోని పాత్రములనన్నిటినిని మువ్వధములుగ విభజింప వచ్చును. అందు, శ్రీ బాబ్బిలి చరిత్రమునఁ గానవచ్చు ప్రఖ్యాత పూరుషులు మొదటితెగవాడు; రామకవి, నూరకవి మున్నగు నాకాలపు నాప్రాంతములఁ బ్రఖ్యాతి మొదినవారు. పాత్రన మేల్కనమున గ్రంథకర్త గారు అంగీకరించిన రెండవ తెగవారు. నులేమాన్, సుకాశిరాజులు లోనగువారు కల్పిత పాత్రములని తోచెడివి; వీరు మూడవ తెగను జేరుదురు. ఈ పాత్రములయొక్క భావనలు మొదలగునవి గ్రంథమునందలియు క్రియుక్తములుగ నిర్వహింపఁబడియున్నది.

నాయక ప్రతినిధులగు గౌరవానవామైన వైరస్వపరిణామము, ఉపనాయకుల యత్యద్భుత చర్య విశేషము, కావ్యవిచారము, తత్వవిచారము, కార్యము, రాజభక్తి, ఇత్యాదుల కధనకాలమో యత్యద్భుతము. ఆంధ్రమునందు నను వాదానుకరణరూపములయిన నకల రాజములెన్నియోని వలెను బాడగట్టియున్నవిగాని, ఆంధ్రభాషలో స్వతంత్రతను జెందిన వీరసప్రాధాన్య చిత్రప్రబంధములు నున్నవి. అందులకు దీనిని మొదటి గ్రంథముని గౌరవింపవచ్చును. నవలకుఁ దగిన యాఖ్యాతికము, దానికీఁదగిన పాత్రంబులకు, వానికి ననువైన రసోద్దీపనమును, అందులకు ననునైన మాటలునుగలిగి, ఈ నవల యేపట్టునకు హృదయంగమముగ గానవచ్చెడిది.

తురగ రామకవియొక్క కవిత్వాశక్తియు కార్య విషయజాతయు ఖగ్గనైపుణియు, మహారాష్ట్రవీరుడైన సదాశివరాయని యాటోపమును నిర్దయము, బుచ్చన్న గారి రాజభక్తియు నిర్భీక వాగ్విశేషమును, ధర్మరాయనింగారి యసహాయశూరతయు సమయోచిత ప్రతిభయు, శ్రీ విజయరామనాథగారి యభిమానవిశేషమును యుద్ధాభి ముఖతయు, శ్రీ రంగరావుగారి కావ్యచిచ్ఛాతయు ధీరకాంతయు, ‘బాబ్బిలి-బెబ్బులి’ యైన తాండ్రపాపరాజుగారి, ప్రభుభక్తియు ప్రతాపమును, ఇటులే యాయా రసరంబులకు నిర్మితులయిన పూరుషుల నడవడులు నిర్దుష్టముగఁ గానవచ్చుచున్నది. ముఖ్యముగా నిందు, వీరసుతయు, వీరమాతయునైన శ్రీమహారాజ్ఞి మల్లమజేవిగారి వీరసాంబిత చర్యయు నాద్యహిమయు నత్యంతము ప్రశంసార్హములు.

బ్ర॥ శ్రీ॥ పంతులువారి గ్రంథము లిదివఱకే యాంధ్రలో కమన విశ్రుతములు. ఈనవలను వీరు శ్రద్ధతోరచించి యాంధ్రలోకమునకు వెలయించుటందేసి, స్కాటలు, ఆంగ్ల భాషను వహించిన కీర్తిని, వీరిభావయందు పొందఁగలరనుట మా దృఢాభిప్రాయము.

గంజాముజిల్లా టెక్నోలిగ్రామమున 20 తేదీని “కాలివాస గ్రంథాలయ” భవనమునందు “ఆంధ్రోద్యమము” గూర్చి గుంటూరు పుర వాస్తవ్యులు శంకరం నూన్యనారాయణ శర్మగారు యుక్తియుక్తముగను, శ్రోత్ర జనానందముగను యుపన్యసించిరి. తదనంతరము “ఆంధ్రసమితి” యేర్పడినది. అందుటంకాల సాంబమూర్తిగారు అధ్యక్షులుగను, శివల సుబ్బారావుగారు కార్యదర్శిగను నియమితులయిరి.

ప్రజాభిప్రాయములు

I ఆయుర్వేద కళాశాల.

భాస్కరాము బహుమతి

అయ్యో, నాయుద్దము భాస్కరావు పెట్టెను విక్రయించి అందువలన వచ్చిన ధనమును ఇండియన్ బ్యాంకులో వేసి అందుపై వడ్డీ పయకముతో ప్రతి సంవత్సరము Loyal Prize (Nemali Subba Row's) అను పేరుతో చెన్నపురి ఆయుర్వేద కళాశాలయందు మొదటితరగతి పరీక్షలో కృతార్థులయిన విద్యార్థులలో వీరనాథగు ఆంధ్ర విద్యార్థికి ముందు ఉపయోగముగ నుండు వైద్య గ్రంథములను అనుమానముగ నియ్యవలయునని నాను కోరిక గలిగినది. భాస్కరావు మిక్కిలి నుందిరి. కాబట్టి ధర్మాత్ములగు వారు మంచి వెలయిచ్చి దానిని కొని వారి నామమును కాశ్యోత పటచెద రని నమ్ముచున్నాను.

వేంకటగిరి నెమలి-సుబ్బారావు.

II

మైత్రేయ వరసనుందిరము.

అయ్యో, ఆంధ్ర గ్రంథాలయ సర్వస్వము 2 వ సంపుటము 2,4 భాగములలో "కృష్ణా జిల్లా యాంధ్ర గ్రంథాలయోద్యమము" అను పేర 214 వ పేజీయందు దుగ్గిరాల వేంకటసుబ్బయ్య, సుయ్యక్త కార్యదర్శిగారు వ్రాసిన "మస్తాబాదా యాంధ్ర మైత్రేయ వరసనుందిరము సంగతి యెందరనడిగినను తెలియదన్నారు. రెండు దినములుండి మీటింగు జేసి భాండాగార స్థాపనకు ఉత్సాహపరచితిని. కారణంతరములచే కొనసాగలేదు. ముమ్మందు ప్రయత్నించిన నెడవేరవచ్చును." అని వ్రాయుట కెట్లు సాహసించెను. అయితే వారి ఆతిథి లిని వినియోగపర్చిరి. అట్టి వారపై విస్తరించి వ్రాయుట సజ్జనులకు యుక్తము గాదు. మైత్రేయ వరసనుందిరము 1915 సం॥లో స్థాపింపబడియుండి 1917 సం॥ మే 10 వ తారీఖున హైందవ యువజన సంఘమునకు చేప్పబడి 300 గ్రంథములు 4 వార్తాపత్రికలచే విలసిల్లి చున్నదని వారును గ్రంథాలయ సర్వస్వ పరిచయమును (విశిష్టతను) గాను, అబద్ధపు వ్రాతలను ముమ్మందు దుగ్గిరాల వేంకటసుబ్బయ్యగారు సంయుక్త కార్యదర్శిగా వ్రాయకుండుగాక యని కోరుచున్నాను.

మస్తాబాదా. ఎస్. వెంకటేశ్వరరావు, మార్చి 25. హైందవ యువజన సంఘము కార్యదర్శి.

III

విజయనగర విద్యార్థులయ పరీక్షలు.

అయ్యో, వైద్యరీతుల గుఱించినవ్యాసము ఆంధ్రప్రకాశికలో ప్రచురింపబడి యుండగాక వానినితని, అందు ప్రవేశపరీక్ష ప్రవీణపరీక్ష యగురెండు పరీక్షల నుదాహరించిరి. పరీక్షకు గాగోరువారు రెండుపరీక్షలకు హాజరయి జయముపొందనలెనా లేక యేకారణములచేతనే ప్రవేశపరీక్షకురాక ప్రవీణపరీక్షకు మాత్రము రావగునా? ఈరెండుపరీక్షలకును దగ్గభాష్టు లెప్పటిలోగా పాపవల ఖానో తెలుపబడలేను. ఈ పరీక్షలలో నుత్తీర్ణులగు వారికిగలగు ప్రత్యేకలాభము లేవో తెలియవు. అయ్యు గురు విద్యార్థుల బున్నవోటెల్ల పరీక్షాస్థాన వరుసని చెప్పియున్నారు. కొన్నియైనను పరీక్షకు నియమిత స్థానములు లేనా? ప్రవేశ పరీక్షయందు సామాన్యభాగము గాక అభిమాన భాగములో ఇతిహాసమా లేక కావ్యమా చదువనలెనని యున్నది. ప్రవీణభాగము అభిమాన భాగములో సాహిత్యము, ఇతిహాసము కావ్యము వీనిలో నేదయిన యొకటి యని చెప్పి యున్నారు. ప్రవీణ పరీక్షలో మొక్క సాహిత్యములో మాత్రము పరీక్ష యిచ్చిర బాలునా? ప్రవేశ పరీక్ష గణిత భాగమున నుదహరించిన భాగముల పేరులకు దగిన యింగ్లీషు పదముల నిర్దిష్టగాని యని చక్కగ బోధపడవు. ఆ భాగముల కేదయిన ప్రత్యేక గ్రంథము నియమితమయి యున్నదా? ఇదిగాక పత్రికా ప్రచురణములో నమ్మచారబాటులనంతములగు నున్నవి. అందువలన గొన్ని విషయములు బాగుగ బోధపడకున్నవి. ఒక్కటి చూడుడు. వైద్యమున క్షేయాశ్వాసమా తెలియలేను. కావున నీ పరీక్షాధికారులు దయయించి యీ విషయములను నిపులముగ నాంధ్ర

పత్రికలో ప్రచురించెదరుగాక. లేదా కరపత్రముల నవ్వి త్రించి వెదకవైద్య కట్టుములోని బుచ్చివెట్టెదరుగాక.

నెల్లూరు మార్చి 27 మైసూరుపాటి హనుమంతరావు.

(పరీక్షా వివరములకు తెలుపు పత్రికను కార్యదర్శి మాకును పంపించి యుండిరి. అది వ్రాసినది గాకను, నైట్లొ నైలు తీసియుండుటవలనను, ఆపటి ఆయ్యుమాన్యుటకు గ్రాహ్యముగ లేకుండుటవలనను వారి నింతవరకును ప్రకటింపలేక పోతిమి. ఇంతవరకు దానినిగురించి వ్రాసిన వేరొక బాలుకు ముద్రించితిమి. (ఆ. ప. సం.)

IV

పూండ్ల గ్రామరోడ్డు

అయ్యో, రోడ్డుపన్నును ప్రభుత్వమువారు విధించుటకు మొదలిడిన దాది గాలోకముతో బాటు మేమునుపన్నును ప్రతివత్సరము చెల్లించుచునే యున్నాము నత్సర మొకటింటికి నుమారు మూగ్రామముగు పూండ్లయందు వెయ్యిరూప్యములకు వైగా రోడ్డుపన్ను రహాలు కాబడుచున్నది. పూండ్ల గ్రామము గుంటూరుజిల్లా బాపట్లతాలూకా యందు కలదు. కాని యంతవరకును మా ప్రార్థనకేమిచే అణుమాత్ర మయినను ఫలము కన్పింపదాయె.

అప్పికట్లనుంచి మా గ్రామమునకు రోడ్డు వేయించవలసినదని కొంతకాలమునకు మా గ్రామవాస్తవ్యులందరను బోర్డు వారికి దగ్గభాష్టుల మాలముగా మొఱపెట్టుకొనిరి. కాని చాలకాలము వరకు మా మొఱప లరణ్యరొదనముగా నెంచబడెను. కొంతకాలమునకు బోర్డువారు భగవంతునివలె మాకు ప్రత్యక్షమయి మాకోరిక ప్రకారము రోడ్డువేయుటకు మంజూరుజేసిరి. మమ్ముల నోదావుటకు గాను నుమారు అయిదువత్సరముల క్రిందట మా గ్రామమునుంచి నాలుగు ఫర్లాంగులు మాత్రము మాకుకుందల రూపాయలు దాదాపుగా వ్యయపెట్టి మట్టిరోడ్డును వేయించి అప్పటికి ఇప్పటికి వారు విన్నవండిరి. మంజూరును కొనసాగించుటకంటే భంగపరచుటయం దెక్కుడు గారవను చూపబడెను.

బోర్డువారు రోడ్డు వేయించుటకు పూనుకొనిన యెడల అందులకగు వ్యయములో అయిదుకుందల రూపాయలకు తక్కువకాకుండ మేమిచ్చెదమని బోర్డువారికి తెలియజేసితిమి. అప్పటికిని బోర్డువారు సంపూర్ణ మామము దాల్చిరి.

గురుతిత్తవరము కచ్చికందలలో మా గ్రామము నుండి అప్పికట్లకు పోవుటకు జరులుపడిన యిబ్బంగులు లోకమంతకును విశదమే. కాని బోర్డువారు మా గ్రామ మాకష్టములు గుర్తె అంగకపోవుట మాదుదబ్బవము కాని వేరొండు కాదు. రోడ్డున్నయెడల అప్పికట్లపోవుటకు అణుమాత్రమయినను కష్టముండి యుండక పోమెడిది.

కనుక బోర్డువారు యిప్పటికయినను మాకష్టములత్వరలో గుర్తెలిగి చురలన్నాకాలము ప్రారంభించక మునుపే మాకోరిక ననుసరించి కంకరరోడ్డును వేయించి మాయొక్క కృతజ్ఞతాపూర్వకమయిన కందనములు గయింపగురుగాక యని వేడుచున్నాము.

బాపట్లతాలూకా, ములుకుట్ల వీరరాఘవయ్య, పూండ్ల. జి. వేంకట్రామయ్య.

V

గ్రామోద్యోగులకు విన్నవము.

అయ్యో, రిట్యుయన్ల హెడ్డు అకౌంటెంటు కంకరనుబ్బారావుగారు ఫిబ్రవరి 16 తేదీని కృష్ణాపత్రికయందు "గ్రామోద్యోగుల కొక విన్నవము" ప్రచురించి యున్నారు. అందులో గ్రామములలో ప్రస్తుతము పనిచేయుచున్న అసిస్టాంటు కరణములు, మజ్దూర్ల కలన హెడ్డుకరణములకు గాని హెడ్డుమునబులకు గాని యెంతమాత్రము ఉపయోగము లేదనియు, గ్రామజిబ్బందీలోని కలవాములకే గాక గ్రామములోని కలవాములకు వీరు చేయూరే నియమించుననియు, వీరి జీతములు, హెడ్డు కరణములకు హెడ్డుమునబులకు సగలవినదనియు, మార్చి నెల 30,31 తేదీలయందు తిరుపూరు డివిజన్లోని గంపలనాడెనుండు జరుగబోవు సెనకదియేదన కృష్ణానందల సభలో నియంత్రము చర్చించవలసి యున్నదనియు ఆలోచన గ్రామోద్యోగుల, వారి వారి అభిప్రాయములను పత్రికలద్వారా తెలియబర్పరచిన దనియు కంకర సుబ్బారావుగారికి మునగు కరణములయందుండు అభిమానుచేత, పత్రికలద్వారా ప్రచురపరచిపట్టికిని గాఢద్రలోమునిగియుండిరేగాని, ఒకవిలేజి ఆఫీసును తమతమ, అభిప్రాయములకు తెలి

యవరచి యుండలేద. ఈ విషయమై జిల్లాలోని తాలూకాల తహశీల్దార్లు, ప్రధుపంట, రెండవంట డిమెండు కలిగి, అయిన సం॥ రముల దామాషాయని ఇరుకది చేలు శిస్తుచెల్లు అసిస్టాంటు కరణములు గల గ్రామాదుల జారితాను పంపించవలసిన దని ఇదివరకే గవర్నమెంటు వారు కోరుటయు, అందు వైన ఆయాతహశీల్దార్లు వారివారి అభిప్రాయముల సయితము వైవారికి సులూయిపీ పంపుటయు కూడ జరిగియున్నట్లు తెలియుచున్నది. దాని బట్టి చూడ గవర్నమెంటువారు ఇరుకదిచేలు చెల్లే గ్రామాదులకు అసిస్టాంటు కరణము, మజ్దూర్లను ఉంచి, తక్కిన గ్రామాదులవారిని తగ్గించవలచిన ట్టూపించదగియున్నది. కంకర సుబ్బారావుగారు వ్రాసిన అభిప్రాయము చూడ అన్ని గ్రామములకు కూడ దగ్గించినట్లయిన కల్లు యుండనేరవని వ్రాసినట్లు కనపడుచున్నది. విలేజి ఆఫీసులకుగల కష్టములను కృష్ణాజిల్లా సభవారికి తెలియవరచి, చర్చించవలసియున్నది గాన విలేజి ఆఫీసుల కష్టముని యెంచివక, జిల్లా సభకు దయచేయ కోరుచున్నాను.

మోగల్లు. ఆయ్యగారి తిరుపతిరాజు.

VI

శ్రీ శాఖా ప్రబోధము.

అయ్యో! స్వాతంత్ర్య వాతావరణము వెల్లివిరియు ఇక్కాలమున స్వాతంత్ర్య పునరుద్ధరణమునకై ప్రతిజాతియు తన మోక్షమును తానే సాధించుకొనుటకు తీవ్రాంధోళన జరుపుచున్నది. మన శ్రీ సంగమముమాత్ర మిస్వాతంత్ర్య వాతావరణమునకు ఇంకను కొట్టునడక, గాఢమునుప్తి నందుచున్నది. మన యస్వాతంత్ర్యమును మాతమానూ ప్రయత్నములు సల్పి మేల్కొని, యీ నిద్రావెద్యును మననుండి తొరదొలుటయెప్పుడు? మనయం దిమూకీభావమొక నెన్నిదినములు? ప్రతి వారును స్వప్రబోధముకై తీవ్రాంధోళనా పరులై కార్యక్షిపీతులై యుండ మన శ్రీ సంగమమునుండి యొక్క యాంధోళమును బ్రేలువెడలదయ్యు. ఆనిదిసెంటు ప్రభువులు నిర్బంధానాన మనభవించుతే ప్రపంచమెల్లవలను ప్రళయకాల మారుతము వీచినభంగి అల్లకల్లోలము అనుభవించునప్పుడు నైతము మనశ్రీలకు చీరుకుట్టుకుండుట కోచనియము. అనిషయమై ఒకటి రెండు పురములందు తప్ప మిగిన పట్టణముల ఆక్షేపక సభలు జరిపియే యుండలేదు. మహాత్మ గంధీగారు నుడివినటుల కొందగు శ్రీ పురుషుల కియాంధోళనా విషయములు తెలియనే తెలియవు.

చెన్నపురిలోనే యుండు మాబంధువుల యింటికి ఆనిది సెంటు ప్రభువులు విడుదలయై చెన్నపురి నచ్చుదినమున మేము వెళ్ల గా నేడెవ్వరో వచ్చెదరట! మాపిల్లవాడు చూడ నెల్లెనని ఆమె జెప్పెను. లోకమాత మాకుమాసముల నుండి నిష్పంధ మనుభవించు సమాచారముగాని ఆంధోళనా విషయముగాని ఆమెకు తెలియకుండుటకు నాకాశ్చర్యమును గలుగజేసెను. ఆమె విద్యనభ్యసించినదియే. అయిననీమె ఆమె విద్య జాబుల చదువుటకును చాకలిపట్టు వ్రాయుట మట్టుకే, యుపయోగించుచున్నది. ఆమె ననిన లాభమేమి? మనసాతకాలలో నేన్న విద్య మనకంతగా యుపయోగించు చున్నది. శ్రీల కాశ్యోకు, శిశుసోషణ, గృహ నిర్వాహకము, ప్రపంచమునందలి మాతనాదర్శముల నెరుంగుట, మొదలైనవి నేర్వకుండుటచే విద్య నేర్పినవారికి నైతము వైవానిలో చాకచక్యము గలుగుటకు ఆకాశము గల్గకున్నది. అక్షరములు నేర్చుకొనుట తోడనే విద్య నుపించుకొనదు. మనము నేర్వరలసిన విద్య లెన్నియో గలవు. ఇంతవఱకుండు రెండు మూడు పార్లు మహాభాసభలను జరిపి తీర్మానములను చెన్నపురి ప్రభుత్వమువారి కంపియున్నాము. అని బుట్టదాబులగుట దప్ప ప్రయోజనము గల్గలేదు. ఈసంగతులను మన నిర్బంధమును గూర్చియు, పురుషులతో సమానముగ గౌరవింపబడుటకు మొదలైనవానికి తీవ్రాంధోళన జరుపకుండిన యితరులకేమి బట్టినది "అనుగ నది అమ్మేనా పెట్టు" గదా? సోదరి మణులింక వైన మేల్కొని శ్రీ సంగమభివృద్ధికై ఆంధోళన జరిపి యిట్టి మనమును జూరవిడిచి వృధగావింపకుండుటకు ప్రార్థించె. తేలికను ముడిగినను నలుచుతోబాటు మనమును కాలప్రవాహమునందు బడి యాడుట మన ధర్మము. గ్రంథస్వాతంత్ర్యులగు పురుషుల నేకనిందలను మనకు గల్పించియున్నారు. వాని నింక వైన బాపిగొని పూతచాక్రలను పేర సంపాదించవలదా?

చెన్నపురి మార్చి 28 ఆంధ్రసేనాసంఘశ్రీ శాఖా కార్యదర్శి. నా. సీ

VII

అంధ్ర ప్రకాశికా సంశయవిచ్ఛేదనము.

అయ్యో, మహాత్ముని భారతదేశమంతటను నజరామర మగు భావతీయని, అను నిరుపమాన స్వాతంత్ర్యమున భారతీయల కాదృష్టమై, యానాధరక్షణ దీక్షాపాదించునై, యాధ్యాత్మికత్యక్తికలగానునై, యాదుల దమకులల భారతీయ త్వమును సోదరులగు మనశ్శైలికను గాత్రయాపనను నెఱుంగఁజేయుదున్న మహాసహాయ గాంధీ మహాశయుల సత్త్వాగ మాత్రమును గుఱించి యాంధ్ర ప్రతిక ప్రకటించిన కృష్ణావో వ్హలాంధ్ర ప్రకాశిక కేలాకో రుచింపయ్యెను. జోనాను. మహా త్ముల దూషణమే నిశ్చయభావముగను, విలంబవాదమే మరమామోదముగను గణించుచు నహంభావమున గర్వకృ మెఱుంగుచున్న యాంధ్ర ప్రకాశికకు భాగ్యవ్యక్తి శక్తియన నేమియో, తేజోవ్యయన నెట్టిదియో యెట్లు నెఱుంగనగును? లోకమంతయు దానికి వింతగాఁ దోచుట యొక వింతలోనిది కాదు. సమాజగుణవర్ణయను స్వాతంత్ర్యగర్హణయను, నాధ్యా త్మికత్యక్తినికారదయను, భారతదేశ శ్రేయోభిలాషిణీయను, నాంధ్ర మాతకు నిద్రాంతలకాల స్వయాపిణీయనగు నాంధ్ర ప్రతికా మతలిక, మహాత్ములగు శ్రీ. గాంధీగారి యద్భుతాధ్యాత్మిక శక్తి నెఱింగి యాంధ్ర దేశీయుల నెఱుంగఁజేయుటచే నెంతయుఁ బ్రశంసార్హము వందనీయము నగుటకు సంజయములేదు. అహంభావమును విడిచి యాయంతయును గాఢేశ్వరము నెఱుంగఁగోరి ప్రకాశిక, యాంధ్ర ప్రతికను బ్రక్షింపినను జ్ఞాన దాయకమగు సమాధానమును బడయఁగలదు

మహాత్మాగాంధీగారిట్లు భారతీయులలోఁ దక్కిన మన నెల్లరము నట్లు భారతీయులమేకగా! కావుననే స్వరాజ్యము కావలయునని కోరుటయొక దృష్టివయక ప్రయత్నముల నొన రించుటయను నెంత ధనమైనను వెచ్చించుటయు, రాయబారు లను బంపుటయు, బ్రభుత్వము వారికి మనయాశయముల నెఱుంగఁజేయుటయను దేశపితృకాభిలాషియును ప్రతి భారత పరమానుభవము విధియని యెఱుంగనగును. ప్రతిపక్షులకలె బ్రభుత్వమువారును హైందవ భూమి స్వరాజ్యపాలనము నొం దుటకుం దగదని నిశ్చయింపలేదు. కాఁబట్టి ప్రస్తుతావసరమున కనుగుణ్యములగు ప్రయత్నము లిప్పుడు జరుగుచున్నవి. సత్త్వా గ్రహమున కవగమము వచ్చునని బదివేపురు గాంధులు తద్విష యమునఁ దమ యాధ్యాత్మిక శక్తిని గవపఱచి లోకమునందె యు దన్యాయత్వము నొందించి విజయలక్ష్మింజేకొన నుద్దుస్తులై యీ హైందవ రాజ్యరామాయండున్న వారిని యాంధ్ర ప్రకా శిక తెలిసికొని తన శంకను నివృత్తిచేసికొనఁగాక! నాం ద్ర ప్రతికామతలి యెట్లులు ముగ్ధనగా సమాధాన మిచ్చుట తన గౌరవము నెఱుంగఁజేయుచున్నది. "సత్త్వాగ్రహ ప్రతి బలిమి యిపుడేపుడె కృత్యమగుచున్నది. దాని సాధ్యాసాధ్య ము లికముందుగాని తెలియవు. స్థూల దృష్టితో పరిశీలించు వారికి మాత్రము, యందలి రహస్యము గోచరింతుట దుర్లభము" అని నిజము. నిజము.

మైలాపరము మార్చి 27

XII సం॥ శర్య.

VIII

అభేదవికాసంద సమాజము.

అయ్యో, ఈ సమాజము 1910 సం॥ మార్చి 6 తేదిని స్థా పించి ప్రతికనివారము శ్రీలకు ఉపయోగమగు ఉపన్యాస ములచేసెయ్యు, శ్రీలకు ఉపన్యాసకురాలిగా బోధించెయ్యు అభ్యాసకురాలిగా చేయెయ్యున్నారు. సమాజకార్యదర్శిని యగుసోదరి తాయారమ్మగారిచే 1916 సం॥ ఆరంభమునుండి మన బీద శ్రీలకును, విధవలకును, పురుషులచే కరుచుబడిన ఆడు వారికిని, మానవులలో జీవింప ప్రయత్నించెయ్యే, ఒక విద్యా కాలయ, కర్మశాలయ (చేతిపనులను) ఏర్పరచెయ్యున్నారు. అందు మంచమునాడా, పానాడనాడ, యుద్ధపీఠము ధరించు నాడాలను నేయబడుచున్నవి. అనాథలయన పెద్దఆడువారికి చదువును చేతిపనులను నేర్పుట సాధారణమైనట్టి గాదు. వానిని ద్రవ్యసహాయము లేక జరుపుటయు సాధ్యముగాదు. అందులకు సోదరిగారిచే ఎంతడబ్బు వెచ్చించనగును? వారిచే నెలవిడత తగినంత డబ్బు నెలవిడియెన్నాయి. శ్రీల అభివృద్ధి గోరయుండు పుణ్యాత్ములు అప్పడప్పడు వారివారికి సాగింత డబ్బు సహాయము చేసి, వైపుల కృద్ధిపరచి, అనాథ శ్రీల జీవనోపాయమును ములభపరచు ప్రార్థితులు. ఏ పనికిని చేశి య విద్యలకును, మానవులయొక్కయు, ద్రవ్యముయొక్కయు సహాయము అత్యావశ్యకము అనేక పుణ్యపురుషులు పలు విధములైన పనుల నారంభించి చేయుట నిజమే. ఆయినను,

చాలినంతవరకు ప్రత్యేకముగా జరుగుచున్న ఈ కార్యమును, గమనించి సహాయములు కాకుండుట నిజముగా జెప్పలేదనిదే. దేశమునకు దుష్స్థితిబాసి ప్రజలు ప్రయత్నములన్న శ్రీల స్థితి గతుల వృద్ధిపరచుటయును. శ్రీలు నకల సాధ్యములకు ఉనికివట్టుట నిజమనక తప్పును. ఇదిగో దేశములందు శ్రీలు చేయు సామానులు అభివృద్ధియందగించిగా నున్నవి. అయ్యో! శ్రీలు కర్వలద్య అవశ్యముగాదా? ప్రజాప్రతి నిధులును జనాభిమానులును, నెద్యులు, బాబులును, ధంతులును, శ్రీలమేలునె కోరియుండు భాగ్యవంతిలును, సరిగా ఈ విషయమును గమనించి, ద్రవ్యసహాయము చేసిన ఎంతలో అనాథ శ్రీలు జీవింతురు. అదియే మానయు క్షమైన జీవనో పాయ మగును.

తత్కాలము మన బీదసోదరులస్థితి మిగుల పరితాప క్షణముగా నున్నది. వారియంద నేకులు జీవనోపాయములేక యుండుటయు కృష్ణసింపదగినదే. వారికి స్వయేచ్ఛ అనునది యే లేదు. కాన పనిచేసి బ్రతుకుదునన్న దాదయే కఠిం చదు. శ్రీలు జన్మించిడి మొదలు దుఃఖసాగరమందు మునిగి బానిసలై జీవింతుటయే వారి విధియై యున్న దనుటకు సంజి యములేదు. వీరి చదువనగా బహుశ్యంబు, చిన్న చేతుపను లన్నవో చేరేతెలియుదు. వారెల్లయు మొదలు ఇంట నేదైక చేతిపనులు నేర్చుకొంటియెడల, కష్టమునచ్చినపుడు ఏదైన పనిచేసి మానవులతో జీవించవచ్చును.

ఇప్పుడు అట్టివారికి ఏదైన పనినేర్పి వారలు జీవించు వారినిగ చేయుద మనినను, వారికి కావలసిన సహాయము చేయ న యిచాయవారు ఎవరు కనిపించరు. పెద్దపట్టణములందు అనాథ శ్రీలకు, ఒక సర్వీయముగాను మర్యాదగా జీవసంరక్ష ణముచేయును సోదరిగాను విద్యను చేతిపనులను గర్భుటమెచ్చ తగినదే కాన ధనికులు అలక్ష్యముగా కిచ్చునెట్లు తనధనము నందు కొంతధనము ఇండులకచ్చి సహాయులైన ఏమగు తన ఆహారమునందు ఒక కబళముచెదరి క్రిందపడినదాని నేలసం ఖ్యలు చీచులు తృప్తిగా దివి బ్రతుకునట్లు బీద అనాథ శ్రీల వృద్ధికి ఒక గొప్ప సహాయమగును. ఇచ్చు నడచు కార్యము ప్రత్యేకమే; సందీయమువడిదు. అనేకులు తమ ఉపన్యాసముల యందు, శ్రీలు విద్యనభ్యసించువలయుననియు, వారికి చేతి పనుల నేర్పకలయుననియు, జపాక, జుస్కీ, ఇన్సాంకు దేశ ములవలె మఁదో శ్రీలును, ఉన్నకెట్టి భారంద కళయు ననియు, దంబముగాను, గౌరవముగాను మాటలాడి చుగించెదరు. మరి కొందరు శ్రీలు క్రమముగా నడుచుకొన నారంభించిన, నేక ప్రయత్నింతుననియు, పలువిధములుగా మాట్లాడెదరు. ఎన్నో మూలధనము చేరియున్నదో ఎన్నో తమ పేరు బయలు పడునో, అన్నో తమ పేరు బయలు వచ్చునరకు, భక్తితో పాటుపడువారివలె నటించి ఏమార్చెదరు. అకటా! మనవారి గౌరవ మెట్లున్నది? మన ఇండియా దేశము ఒక అద్భుతమైన దేశము. ఈ దేశము నేషను కావలయునన శ్రీ విద్య వృద్ధిచేయుటయే గాక, చేతి పనులను వృద్ధిచేయకల యును. వై చెప్పివోట జరుపబడు కార్యములకు ఎవరైనను దాని వృద్ధిపరచు దారియగు ధనసహాయము చేసిన మిగుల కృతజ్ఞతగలవారగుదురు.

సోదరి గారు! శ్రీ రావు సాహెబు, కలవల, కణ్ణు (శ్రేష్ఠిగారు, డి॥ బి॥ రామానుజ శ్రేష్ఠిగారు వీరల సహాయముచే ఇంటి చదువు బోధనాతరగతి రెంటిని జరిపించుచున్నారు.

వీనితో 1918 సం॥ జనవరి మొదలు ఒక అనాథా శ్రమము ఏర్పరచెయ్యున్నారు. ఇది ఒకరి సహాయము లేకయే నడుపుచున్నారు. శ్రీ రావు సాహెబు కలవల కణ్ణు డి॥ బి॥ రామానుజ శ్రేష్ఠులవలె ఇంకనుగల ప్రభువులు ధనసహాయము చేసిన ఇవి చక్కగ వృద్ధిపొంది దేశమునకు గొప్ప గౌరవమును కలిగించును.

చెన్నపురి మార్చి 25.

సరస్వతి అమ్మ.

ఇండియను నాకానిర్మాణాధికారి కర్తయు మెక్సుగ్రి గారు రంగూను నావిక సంఘాధికారి ఎ.వి. జోసప్పగారిని జూచియుట 1200 టన్నుల బరువుగల ఓడను గాంచిరి. ఈ యోడ రాబోవు నెలలో బయలు దేరగలదు. అతడు ప్రయాణ ప్రదేశమునుగూడ జూచి దొరతనము వారేమైనను సహాయము చేయనటుల జేసెదనని చెప్పెను. ఈ పరిశ్రమనభి వృద్ధినిందించు నిమిత్తము బర్మా నాకానిర్మాణ సంఘముకీ యేర్పడగలదు

కబుర్లు.

ఒక రోజు నెలగుంచి కలిగి నో, మీటింగుల లోనో "డెడ్ లావ్సు" అనేవి మన చెవిని పడుతో నేఉంది. వీరికి సరియైనపనియు తెలుగులో కనబడెను. ఒకరజ్జులు ఒకరు పట్టుకొని సహసాగమంప చేసేస్థితికి "డెడ్ లావ్సు" అంటారు. "డెడ్ లావ్సు" అరించిన మాదానికి కంఠా" కారణము కాం గ్రనువారు కొరెన సంస్కరణములే. కాంగ్రెసుయొక్క సం స్కరణప్రకాశింపు జూచి గవర్న మెంటులో "డెడ్ లావ్సు" సంభవించుతాయి. అది కాంగ్రెసు ప్రతికములు మాదానఁ జేస్తున్నాయి. గవర్న మెంటు మంత్రులగుటో సగమురంది ప్రజాప్రతినిధులు జేయలే యింకేముంద; కొంపమునోగిరి అన్న మాటే. గవర్న మెంటు అంతా అధాన్నమెసోదూ వర్న మెంటువారు ప్రజాప్రతినిధులూ బుట్టాబుట్టా పట్టుకుం టారు. గవర్న మెంటు సాగ నేసాగదు. అది వాళ్లవాదం

"డెడ్ లావ్సు" వస్తాయని మనవాళ్ళూ ఒప్పుకుంటారు "డెడ్ లావ్సు" వస్తాయని తెలిసికొండే యీ సంస్కరణములు కోరినామంటారు. "డెడ్ లావ్సు" స్వరాజ్యలబ్ధికి పెట్టంటారు. కన్నదాచరిత్ర చూడమంటారు. దక్షిణ ఆఫ్రికావారికి స్వా తంత్ర్యము ఎట్లువచ్చిందో చదవమంటారు. ఈమాటలు మన ప్రతికములకు పట్టవు. వారు తానుచెప్పిన దానిని సమర్థించు కొనడానికి చరిత్రలలోని నిదర్శనములను చూపించుచున్నారు. వారికి మాత్రము తమపక్షము బలపఱచుకొనడానికి అంతేము లులేకపోయినాయి. మనవారు కన్నదా, దక్షిణ ఆఫ్రికా చూడమంటే వారు "జమయి కా" జూడమంటున్నారు

ఒక పక్షము క్రిందట యూగోస్లియను సంఘము వారి మీటింగు కలకత్తాలో జరిగింది. ఆసమయములో మాట్లాడిన ప్రముఖులలో మన "వెల్మీ" గారు ఒకరు. "వెల్మీ" గారికి స్వరాజ్య మంటే తలకాయనోప్పి. కాంగ్రెసు సంస్కరణము లంటే చీకర. కాంగ్రెసు సంస్కరణములు స్వరాజ్యలబ్ధికి మెట్లు కావంటారు. మీరుమిక్కిలి ఆటంకము లంటారు కాంగ్రెసువారు అనుకున్నది ఒకటవుతే బుగు- మట్టి యొకటగునని అంటారు. "డెడ్ లావ్సు" వల్ల స్వరాజ్య వస్తుం దనుకుంటున్నార గాని కొంతమట్టి నుకొ- గోట్కున్నట్లు అవుతుందంటారు. స్వరాజ్యంరావడాకి బులు నిరంకుశపాలనకు మాన్యు అవుతుందంటారు.

ప్రతి గవర్న మెంటుకి ప్రాజాలు రెండు. డబ్బు మొద టిది. నేనెరెండకది. ఈరెండిటిలో డబ్బే ప్రధానము. డబ్బు మా త్రము మాచేతులలో ఉండాలని మనవాళ్ళు పట్టుపట్టుచున్నా రు. డబ్బు మన చేతులలో పెట్టకపోతే ఏ సంస్కరణము యిచ్చినా ఒప్పుకోవద్దని తలకుగారు ఖండితముగా చెప్పచు న్నారు. ప్రధానసాధనము మన చేతులలో చిక్కించుకుంటే స్వరాజ్యం విషయమై సందేహమే లేదు...బి. టి.

మిత్రమండలి రాయబారుల రాక
వెట్రాగ్రాడు, మార్చి 29:—ఫిన్లండునుండి రాయబా రులు రష్యాకు వచ్చిరి. మిత్రమండలివారు తమ మామకలను కాపాడుకొనవలెనని వారు ప్రకటించిరి. వారు వాలోద్గలో నుందురు.

విద్యావినోదనీ సభ.
పెద్దాపురము.
మూడు నాటకములు మాత్ర మే
1. పతాపరు ద్రియము
30-33-1918 శనివారము సా. 5-కు
3. సారంగధర
31-3-18 ఆదివారము సా. 5-30
ఈ మూడునాటకములును ఆంధ్రమున పద్యములలోను పాటలలోను విక్టోరియాపురమందిరమున ప్రదర్శింప బడును. 1139

హనుమాన్ బోరక్కు సబ్బు.

దీనియందు సుండియే
తుల్యములగు వస్తువులు
చేయింపును. చెల్లిగం
బంధమును పుండ్లు, దు
రదగ్గటి, పాదలు మొ
దలగు నర్చనావ్యాసము
అత్యాశ్చర్యముగా బా
గగును. చర్మమునకు వ్యధుత్తమును, నునుపును, నాణ్యమును
యిచ్చును. అన్ని వోట్లను క్రయమునకు దొరకును. (పత్తిశీలకై
మా హనుమాన్ గుర్తు బాగ్రతగా గమనింపుడు. (751)
రంగనాథం శైలి అండు బ్రదర్సు, మదరాసు.

మా దివ్యామృతమును వాడెనవారికి
వేగు! బాధరాదు. భయంలేదు. కలరా!
వాసుదేవరావుగారి వేగుమందు అమృతపానమును
నేను అనేకులకు యిచ్చి సంతృప్తికరమైన గుణమును పరీక్ష
ించినాను. గుణమునుబట్టి క్రయం రు. 1 చాలచౌక.
ఎం. ఎల్. నరస్సు ఎం. పి. సబ్ మేజిస్ట్రేటు అసిస్టాంటు
వేగు అఫీసరు, ఆనంతపురం. 1129
అమృతకటి 100 (వేగు మాత్రం) రు. 5
విషాచివర్తిని (కలరా మందు) రు. 1
వాసుదేవ ఫార్మసీ, అనంతపురం.

T. SAMMI'S WONDERFUL MEDICINES.

టి. సామి అద్భుతమైన ఔషధములు.

యీ అపుషధములయొక్క గుణాతీతములకు మెచ్చి యెగ్జిబిషన్ కమిటీదార్లవల్ల బంగారు
పతకమున్ను, వెండిపతకములున్ను బహుమానములుగా నొసగబడివున్నవి.
హిందూ శైలము:—కడుపునొప్పి, నరముబాగుట
ట కీళ్ల నాయువు, పక్కనొప్పి, కాళ్లు చేతులు పట్టు, పార్శ్వ
వాయువు, తలనొప్పి, యింకా యితరవాయువు నొప్పులు,
అతి శీఘ్రముగా స్వస్థమగును.
దీని వెల 0-8-0. పెద్దదల్ని 2-8-0.
హిందుకమాయము:—కడుపునొప్పి, కడుపులో
వేగులకూయట, అశీర్ణము, ఓడిలింపు, భేది, వాంతిభేది, శీత
భేది రక్తభేది, నోటిపుండు, పండ్లనొప్పి, కన్నీ, తేలుబట్టడం,
జలుబు, శ్రీలకు బుతుకాలములయందు కలిగెడు కడుపు
కొప్పి మొదలయినవిన్ని యింకా కడుపులో కలిగే యే విధ
మయిన నొప్పులన్ను అతి శీఘ్రముగా స్వస్థమగును.
దీని వెల రు. 0-8-0, 0-15-0, 1-12-0.
జ్వరనివర్తి:—సాధారణమైన దినాలపేరట నుం
డెడి జ్వరములును, చలిజ్వరములు అదవి కొండ జ్వరములు,
పిత్తజ్వరములు, యింకా పలువిధములైన జ్వరములును బహు
త్వరగా నివర్తింతును. దీని వెల రు. 0-8-0, 0-15-0.
రక్తశుద్ధి:—(బ్లడ్ ప్యూరిఫైయర్) ఇది కంతముల
కారకము; మేహపాదలు, మేహరణములు, గ్రంధిరణము, వరు
పులు మొదలయినవాటిని స్వస్థముచేసి యేకారణముచేత చెడి
యూడిన రక్తమును శుద్ధి చేసి రక్తశుద్ధి చేయును. వెల రు. 1
తెల్ల కాక:—తెల్ల కాక, పచ్చ కాక, మూత్రద్వార
మున తొక్కురాదని మంట, దుర్వాసము నెరుగుట మొదలగు
మూత్రద్వారమున కలిగెడు శ్రీ సంబంధ రోగములను 8
దినములలో మరుగును. దీని వెల 2-0-0 పెద్దదీని 8-8-0.
దగ్గుమందు:—ఇది దగ్గు, మక్కుదగ్గు, రొమ్ము
నొప్పి, గొంతుకన్నుట, కఫము మొదలయిన దగ్గులకు మంచి
అపుషధము. వెల 1-8-0
సప్తకాన్యా:—ఇది యెవ్విధమున కలిగిన బలహీన
మునున్ను, నిద్రలో ఇంద్రియస్థితి మగుటనున్ను, ఇంద్రియ
లోపమున్ను, స్వప్నపరచి యింద్రియమును వృద్ధిచేసి పుష్టిని
కలుగ జేయును. మొగతనము లేనివాండ్రకు మొగతనమును
కలుగ జేయును. దీని వెల 1-0-0

టి. సామి అద్భుత ఔషధశాల,

92, అణ్ణాపిల్లవీధి, సామలకారుపేట, చెన్నపట్టణము.

జ్వరహరి

దీనియొక్క నామధేయము తెలుపుకొనియే జ్వర
మును వారియట కిది సాటిలేనిదందు. మలేయా (విష
వాయు) జ్వరములకును, విడిచి విడిచి వచ్చు జ్వరముల
కును యెత్తింది. కొయినా పుచ్చుకొనుటవల్ల కలుగు
చెబ్బరలు జ్వరకాణ్డల కలుగవు. కాబట్టి దీనిని నిర్భయ
ముగ జ్వరముందు సహాయమందును యీ ఔషధము
పుచ్చుకొనిన యేలాటి చెబ్బర జ్వరమైనను బొత్తిగా
నిలిచిపోవును.
ఈ ఔషధమును గూర్చి వ్రాసిన అనేకులలో
సెకరి యొక్క ఉత్తరము:—
కళీలు (అగ్రా-కట్-లా) మారాష్ పొంతు
రంగ్ గారు వ్రాసిరి:— మీయొక్క 'జ్వరహరి' జ్వర
ములను మరుగుచేయును అమోఘమైన ఔషధ మని
మిక్కిలి సంతోషపూర్వకముగా తెలిపించెను. వచ్చా
కాల ముగిసినందు సాల్ నెట్టిలో నుండు నా గ్రామ
ములలో కూలీలకు అంటుజ్వరము వ్యాపించి పీడించు
చున్నగా, హెన్రి వారియొక్క 'జ్వరహరి'నికొని జ్వర
నీటితులన ఉచితముగా నివ్వబడి స్వల్పకాలములోనే
వీరందరు స్వస్థులై చెందిరి.
ఇప్పుడే ఒకసీసాను కొనుము.
ప్రతి ఔషధసాపులోను వర్తకుల వద్దను దొరకును.
సీసాఒకటికి వెల ఆ. 8, రు. 1, 1-8-0, 2-12-0, 11.
మీకు ఈ ఔషధం దొరకడం కష్టమైన యెడల
నేరుగా యీ క్రింది విలాసమునకు వ్రాయుము.
హెన్రీస్ గేట్ ఇండియన్ రెమిడిస్ కంపెనీ,
ఒక్లే, బౌడెన్ అండు కంపెనీ, ఏజెంట్లు, 15, అరమెనకార్ వీధి, మదరాసు.
Agents: Oakley, Bowden & Company,
15, Armenian Street, MADRAS.

వాంతి బ్రాంతి నివారణి

ఓమం - కర్పూర్

ఓమం-కర్పూర్ అను ఔషధము అతివిశేషము,
కడుపునొప్పి, కడుపులో వాయువు మొదలగు వ్యాధు
లను ఖండించుటకు ప్రసిద్ధమైన ఔషధము.
ఒక సీసా ఎరముండుగురిని బ్రతికించినది.
వెస్లియ్ మిషన్ సానెటి రెవరెండు టి. ఎఫ్.
గిల్లోనన్ గారు వ్రాసిరి:— వాంతిభేది కలిగినవారికి
మీయొక్క ఓమం-కర్పూర్ గుణముచేసినందుకు నేను
మిక్కిలి సంతోషముతో సాక్ష్యముచెప్పగలను. 1884వ
సంవత్సరమున దక్షిణఇండియాలోనుండు మన్నార్ గుడి
అనే నా పూరిలోనున్న చుట్టుపట్ల గ్రామములోనున్న
వాంతిభేది విశేషముగా వ్యాపించి ఉద్రేకించుచుండె
ను. ఒకరోజున యిద్దరు మనుష్యులు అందులో ఒకరు
పోలీసుబ:ప్రభు-మిక్కిలి దుఃఖముతో నా యింటికి
వచ్చుటగాను వచ్చిరి వారికి మీయొక్క ఓమంకర్పూ
ర్ గుమారు, అనగా వడితరము, సీసా ఒకటి యిచ్చి
వాడుక చేసే విధము చెప్పితిరి. పక్షము, అనగా రెండు
వారముల లోపల వారు తిరిగివచ్చి నాకు కుండములు
చెప్పిరి. ఏమగుదు విశ్వాస, ముగ్ధుడు శ్రీయును ఓమం
కర్పూర్ వల్ల కాపాడబడి రిని నాతో చెప్పిరి. వారు
చెప్పిన దృష్టాంతము నిజమని నమ్ముటకు నాకు పూర్వ
మైన కారణము లుండెను.
దీనిని యింటిలో నుంచుకొనుము.
ప్రతి ఔషధసాపులోను వర్తకులయొద్దను దొర
కును. సీసా ఒకటికి వెల ఆ. 8, రు. 1, 1-8-0,
2-12-0, 11-0-0.
మీకు ఈ ఔషధం దొరకడం కష్టమైన యెడల
నేరుగా యీ క్రింది విలాసమునకు వ్రాయుము.

కోటిపల్లి బంగారా వేలపు నోటిసు.

ముద్రగడ నాగయ్యగారి కుటుంబమునకు కోటిపల్లిలో
నుండిన బంగారాయన్ను, చానికి చేరిన పాటివెరల్లున్ను,
కోటిపల్లిలో బహిరంగమైన నేలములో ది 1-4-1918 తేదీని
కాకినాడ సబార్డి నేటు కోర్టువారివల్ల నియమింపబడిన రిశీవరు
భమిడిపాటి శివయ్యశాస్త్రిగారు విక్రయించెదరు గాన కావల
సినవారు కోటిపల్లి హాజరై పాడుకొనవలెను.
పాట మరతులు.

- (1) కాకినాడ సబార్డి నేటు కోర్టు OS 37 య లోని 1912
- పార్టీలు వారికి యిష్టము వున్న యెడల పాడుకొనవచ్చును
- (2) వేలంపాట ఆరంభించక పూర్వముండే పాట మొ
త్తము యెంతవొప్పిన వేసి పాడవలసియుంటుందో ఆసంగతి
వేలంపాటయందు రిశీవరుగారివల్ల చెప్పబడును.
- (3) సదరు నె 37 యలో పార్టీలుగాక వైవాహికాదు
కొనేపక్షమందు పాట కొట్టివేసినపిమ్మట పాట మొత్తములో
4 వంతు చెల్లించవలెను.
- (4) తక్కిన 3 వంతులు సామ్యమున్న కోర్టువారు వేలం
ఖాయపరచిన 15 రోజులలో చెల్లించవలసియుంటుంది. సదరు
ప్రకారం చెల్లించనియెడల 15 రోజులు ఆనంతరం తిరిగి వేలం
నేయబడి, ఆవేలములో, లాభంతో నిమిత్తంలేదా నష్టము
వచ్చినయెడల సదరు నష్టము పాటవానువల్ల రాబట్టుకొనడ
మగును.
- (5) పాట మొత్తం యావత్తుచెల్లించిన పిమ్మట, సదరు
బంగారా వేల వేలపునాత్తుకు క్రయదస్తావేజు కోర్టువారివల్ల
గాని, కోర్టువారి వుత్తరవు ప్రకారము రిశీవరుగారివల్ల గాని
వ్రాయించి యివ్వబడును.

కోటిపల్లి బంగారా వాడ్లు, పరిమితి
తూర్పు నిట్టల అచ్చయ్యగారి తాలూకుయిల్లు.
దక్షిణం తాణంకి వీరప్పయిల్లు.
పడమర కోడ్లు.
ఉత్తరం కోడ్లు.
బంగారా వేల చేయున్న విశేష సలమలకు వాడ్లు
తూర్పు వెంటూరి బుచ్చిరాముడు, శ్రీశక్యభొట్ల
వెంకటకృష్ణయ్యగార్ల యానాం.

దక్షిణం-యేటిపట్టు (1119)
పడమర గొల్లల సరిహద్దుకట్టకు.
ఉత్తరం నిట్టల రామయ్య, అచ్చయ్యగార్ల యిల్లు
(పరిమితి యం-40 సెంట్లు)
Cocanada Bh. Sivayyasastri
15-3-18. Receiver Mudragada Estate

అమృతార్ణవ అవతేహ్యము.
ఈ ఔషధము రక్తమును శుద్ధిచేసి వీర్యమును పెంచు
చి బలమును కలిగించి యుష్ణశయము చేసి చేతి కాల్చి
యంటు పోగొట్టును. మెదడును చల్ల చేసి శరీరమునకు
తేజస్సును కలిగించును. చీష్మము, భేదులు, తలనొప్పి
రొమ్మునొప్పి మొదలగువానిని తప్పక నివారించు
218 అర్ధపాను డబ్బి 1-8 రు. 2-0-0
వైద్యశాస్త్రి మనేశ్వరర్ గోవింద్రి,
అతంకిగూడ తోషధానం, 157, బ్రాడ్వే, మద్రాసు.
కాకినాడ బి:— శ్రీ శ్రీశక్యభొట్ల రామ వాటకము
అంతులరాచారసురమునకు ముగ్ధు మిండు బావల: 2
ఆంధ్రుల జడవిడితరమును. వెల రు. 1-0-0 రోడ్డికి పూ
ఆంధ్రపత్రికాకార్యాలయము, కే. కె. ఎం. కె. టి. మదరాసు.
విజ్ఞాన చంద్రికా బుక్ షాపు,
మహాంటు రోడ్, ఉరవరావు.
ఇక్కడ తెలుగు పుస్తకాలన్నియు వ్యాపకమైన
వెలకు దొరకును. క్యాటలాగు ఉచితము.
డాక్టరు. ఆచార్య-లక్ష్మీవతి, బి. పి. ఎం. బి. సె. ఎం.
(1913-1917) మే 1వన
అంతులరాచారసురమునకు ముగ్ధు మిండు బావల: 2

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిశ్రీత నవలలు.
శ్రీశానవాటిక.
కాలికో 1-0-0, వాచు 0-14-0
మిథునానురాగము.
వెల 0-12-0.
839 మా నేజరు కలాభివర్ధిని.
రాయవరం, రామచంద్రపురం పోస్టు సోవాపరి జిల్లా

మలబద్ధమునకు మంచిమందు.

కరోలా.

వాసనలేదు, ఏరుచిలేదు, ద్రవపదార్థము, పులితేపురాదు, భేదులు గావు, దినము కాలము కాల ప్రవృత్తి సునాయాసము గల అయ్యేలాగున గర్భశోధన గావించును.

1/2 పాను, 1 పాను సీసాలు
సీసా 1-8 వెల
ర. 2-8-0, 4-0-0.

శ్రీ జరు గారి

లీవరు టానిక్.

వైత్యమునకు మంచిమందు. రోగులకు సంభవించు తల రోగికి అజీర్తికి, చెడిన కార్య గలుగు బాధలకును, అలవలకును, ఆకలిబాధకును, వికాసవిహీనతకును అరోచిత కును, తల తిరుగుటకును, విసుగునకును, అజీర్ణ భేదికినిమంచిది.

సీసా వెల రు. 1-8-0.

కుల్ హట్టి.

ఎరువుగా నున్నను నెరసి నను వెంట్రుకలను తక్షణమే మినుమినలాడు నలుపుగా గాని గోధుమరంగుగా గాని మార్చ గలదు. సవోధ లి త ము శాశ్వతము.

ఈ సాల్వూషన్ డై పెట్టె 1-8 రు. 2-0-0.

W. E. SMITH & Co., Ltd
Pharmaceutical Chemists &
Druggists, Mount Road,
MADRAS.

డబ్లియు. ఇ. స్మిత్ అండుకో.,
(లిమిటెడ్)
మందులవ్యాపారులు, మాంటు రోడ్డు
మదరాసు

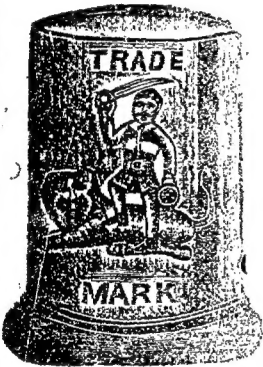
మందులు గోరునప్పుడు యీవత్రిక జేరునుదాహర్చించ గోరెదము

368

1000
రూపాయలు

లోక ప్రసిద్ధమైన సాలామిసిరి మురబ్బ

మీరు బలహీనతగా నన్నారా! అయితే డి. మన్నాలలోగారితే తయారుచేయబడిన లోకప్రసిద్ధమైన సాలామిసిరి మురబ్బను నేమిచండ్రి. దీనిని నేమిచిన యెడల ధాతువుప్రే, రక్తపుష్టి, విశేష బలము, ఆకలి ఎక్కువ మొదలయినవి. కలుగును. స్వప్నస్థితియు, ధాతువు మూత్రములలో కలిసిపోవుట, నీరుచురుకు, బహుమాత్ర వ్యాధి మొదలగునవి మానవు. దీనివలన మంచి గుణము పొందిన అనేకులు రంగోన్, పివాంగ్, సిలోన్, ఆఫ్రికా, కలకత్తా, బొంబాయి, మదరాస్, ఈ ప్రాంతములనుండి బహుమానపత్రికలు విశేషముగా పంపియున్నారు. కావలసినవారు అర్హతాప్రస్తుతులను పంపినచో బహుమాన పత్రికల కాపి పంపుదుము. ఇది ఆంధ్ర నది రుజువుపరచుచున్నది. వైకమధరచియుండు బహుమానము యియ్య బడును. అట్లు నిరాశించినచో కోర్టుయందుగా పాండువచ్చును. పార్శ్వమున కొంద నప్పుడు "డి. మన్నాలలో" అని యుండుట చూచి తీసికొనవలయును. అనాపాన పత్రిక పార్శ్వములో పంపబడును. ఏజెంటులు కావలసియున్నది.

15 తులారు తేబ్బీకా రూ. 2-0-0. తపాలఖర్చు 1-8 డబ్బాలకు 6 అణాలు.
డి. మన్నాలలో, ఢిల్లీవైద్యులు,
సాలామిసిరి మురబ్బాడిపో, బెంగళూరు సిటీ.

(619)

మీ కవసరమయినచో

యోగత్రసంబంధమైనట్లుగాని కరరి పోతపోయినట్టి గాని దనులకు గురించినను, ఉప్పు, ఇనుపవాసములు, వంపులు వంపులుగ పంచబడిన లేకులు కోగములుగా నున్నట్టి ఇనుపకట్టలు ఇంకను వివిధమైన ఇనుప సామానులను గురించిన అన్ని వివరములను గురించియు ఈ క్రింది కంపెనీవారిలోనే సంకతిసందర్శముల వలన నాలోచించవలసినది. వీరు సామానులను విత్తి లి తక్కువవెలు కిన్నుటగోను కోరి సంకత వారిని సకాలములో నిరధరా చేయుటగోను గొప్ప పేరు మోగినవారు.

విలాసము:— **ది రిలయన్సు ఫౌండ్రీ**

సోల్ ఇండియా ఇండస్ట్రీయల్స్ లిమిటెడ్, తపాలపెట్టె నెం 555 రు,

389

మదరాసు

(వై కామ్రోజువ్ గోరునప్పుడు ఈ పత్రికజేరు కూడ నడపారించ గోరునున్నారు.)

అమృతాంజనము

చక్కని డబ్బితో సహా సీసా 1-8 వెల 0-8-0

తలనొప్పిల మాన్పును. పార్శ్వపు నొప్పిల బార దోలును. వాడూపు పోట్ల సుగంధమును.

సువాసనగలిగి యుండును.

ప్రతియింటి నుండదగినది.

నవమూలికలచే హింజూదేశముందు

తయారుచేయబడు మంచిమందు

దీనిని విదేశములలో కూడ వాడుచున్నారు

తామర తైలము

దీనిని రాచిచి చర్మము నలు వెక్కిరు. మంట యుండదు
డబ్బా 1-8 0-6-0 (ఆరు అణాలు)

అమృతాంజనం డిప్లో. } 109, (ఫోర్ గ్యాల్లన్, బాంకా, }
6, బెంగాల్ టోరీ లి. (బాంకా.)

సీతాస్వేదనము తేక లంకా దహనము.

అయిదంకముల నాటకము.

మధులాలి! పద్యములు! (తాత్పర్యము నార్పి మిన్ని ఇయ్యది మృదుమధుర శైలిని ప్రాయబడినది జనసామాన్య మున కెల్లరకు నుబోధకము. ప్రదర్శనానకములకు గన్నది. భక్తిరహితమైన చక్కని కట్టలుకాని వృత్తాంతములలో నిండియుండును. ఒకపర్యాయము చదివినను, ప్రవర్తించినను విడువరు. దీనినిగూర్చి నెల్లూరువాస్తవ్యులును బందరు నోటిలు కాశేతి ప్రాప్తెన రగు శ్రీయతి ముత్తరాజు నుబ్బారావు ఎం. ఏ. గా రొసంగిన యభిప్రాయమును చదివిన ఈ టీక రాజము యొక్క ప్రాశస్త్యము చదువరులకే బోధపడను పుస్తకము ఖరీదు రూ. 1-0-0. తపాలాచే నేలు. గ్రంథకర్త:— మనుమర్తి యజ్ఞ వారాయణశాస్త్రి, (980) భొజ్జిటి నేటి, బందరు.

301 పాశ్చాత్య వేంకటాచల 54

వందేతులచారి సిద్ధాంతములు.

లోకామయహార కస్తూరిమాత్రల నిస్వరూపము
వరికింపుడు

ప్రతి వత్సరమునను లక్షలకొలది సీసాలు విక్రయించుచున్నది.

ఇండియావారు మూలము 4 క; బర్మా, సింజా, మలియన్టీట్, గోవా, ఫీజి, బరెండ్, ఈస్టాఫ్రికా, మున్నగు ప్రదేశములవారు కూడ నీ సిద్ధాంతమును, ఈ పత్రము గించుచున్నారు.

మహాభాగము "ఒకేయొక లోకామయహార" కస్తూరి మాత్రల సీసా మీ యింట నున్నదిదల, మాటికి వైద్యుల సమయమును, నిరీక్షించి, మొర పెట్టుకొనుట తప్పిపోవును.

శీతలము, శీతవాతము, అజీర్ణము, పార్శ్వవాతము, జ్వరము, మాంద్యము, మలబద్ధము, దగ్గు, శబ్దమునొప్పి, బలహీనత, అసారోగ్యము, చెడ్డనీటిచుంకి గలుగు వికారము, చిన్న చిడ్డలకు లగు జ్వరము, దగ్గు, నాయువు, మరియు ననేక రోగములును, ఈ సిద్ధాంత్యరీ సేవనచే నాశ్వర్యముగా పోయి గుణము గలుగును.

వైద్యకాలలో ననేకవిధములగునట్టియు నుపయోగకరములగు 3 రూటక మూలికలనుండియు యోగ్యముగాను తయారు చేయుచుండురు.

రిజన్స్ ట్రేస్ యావ్యాపార గురుకులు, ప్రతి సీసాచుండురు కొందును; చూచి తీసికొనవలెను.

అనుపానపత్రము, ప్రతిసీసాలో కూడ గుండును. 280 మూత్రజన్యు సీసా 4 అణాలు మాత్రమే.

6 సీసాల బొకసారి కెప్పించుకొని టపాల ఖర్చుతోచేరి రూ 1-8-0
12 సీసాలొకసారి కొనిన 2-12-0
25 సీసాలొకసారి కొనిన 4-0-0
సమస్తలోగములకు మాత్రమే అయ్యున్న
ఏకా సిద్ధాంతముల దొరకును

వి. ఎ. డి. సి. సి. గారావలన ప్రచురించుచున్నది.